

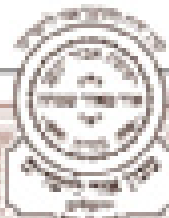
אוצר פניני החסידות

אוצר בלום
לפנינת הסבע

פסח

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

שמעתי ממורי כי ענין גלות מצרים היה שחסר מהם הדעת שידעו להקריע שיש בורא אחד, המחפש בטובו תמיד מישהו בראשיתו, עד שבא משה, ונצל ירי הנסים שעשה בתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחפש תמיד, אמנם בחינת דעת זה שנתגלה ביציאת מצרים היה דעת דונקבא, אף דעת דונקבא יתגלה לעתיד בימות המשיח, ותינו שיהיו עיניך ראות את מוריק (שמחה ל) שיירא אותיות התורה והתפלה שלומדים ומתפללים לנגד עיניהם, שהם עולמות מצחצחות וכו', והו ש'אמרו חז"ל עין רואה ואין שומעת וכו' (אבות פ"ב ס"א), והו שאמר בעל הגדה אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות רצה לומר שייכל לפרסם חידוש העולמות שנקרא יציאת מצרים בלילות, שאין אורות ועולמות עליונים נראים, כי חשף הקלפות הנקרא לילות גורם זה שאין אפשר שתאמר יציאת מצרים שהוא פרסום חידוש העולמות, עד שדורשה בן זומא וכו', כי סגלת הדרשה לשבוע הקלפות, ואז היה יכול לתראות פרסום יציאת מצרים, מה שאין אפשר לתראות כי אם לעתיד יהיה נראה עין בעין, והו שאמרו חכמים כי תכלית זה יהיה לימות המשיח וכו', ודברי פי חכם חן: (נחלת יעקב יוסף סוף מוסת ודילוח)

פסח

חֶסֶד לְאַבְרָהָם

רבי אברהם אזולאי זיע"א

הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָשַׁב מִחֲשָׁבוֹת לְבַלְתִּי יָדַח מִמֶּנּוּ נִדְחָה, וְצָנְהָ לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל שָׁנָה שְׂעִשְׂאוּ ז' יָמֵי פֶסַח בְּהִשְׁבֹּת חֲמֵץ וּבִאֲכִילַת מִצֵּה. וְסוּד הַעֲנָנָן הוּא, כִּי הַיּוֹתֵר רָשָׁע שְׁבִי שְׂרָאֵל אָף עַל פִּי שְׂיָרְבָה לְפִשְׁעוֹ וּלְהַרְיֵעַ, אִי אֶפְשָׁר לְכַנֵּס בְּהִיכַל הַנֵּה שֶׁל טִמְאָה עַד שְׂיִרְשִׁיעַ וְיִפְשַׁע ד' מֵאוֹת יָמִים רְצוּפִים זו אַחֵר זו. וּבְכָל שָׁנָה וְשָׁנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹדֵם הַפֶּסַח הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל מִשָּׂא פָנִים בְּרַב חֶסֶד, וּמִתְחִיל לְהוֹצִיא נַפְשוֹתֵם מֵהִיכָלוֹת הַטִּמְאָה מְעַט מְעַט שְׁעוֹר חֶלֶק אֶחָד מִשְׁלֹשִׁים בְּכָל לַיְלָה, בְּאֶפֶן שְׁבָלִיל בְּעוֹר חֲמֵץ כֹּל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים בְּפֶתַח הִיכָל הַחִיצוֹן מִהַנֵּה שְׁעוֹר חֶלֶק אֶחָד מִשְׁלֹשִׁים מְשַׁעוֹר הַפְּמוֹת שְׁהִי נִכְנָסִים לֵיל שְׁלֹשִׁים וְאַחַת קוֹדֵם הַפֶּסַח, וּבְלֵיל פֶּסַח אֵינֶם נִכְנָסִים כְּלָל וְעָקֹר וְכֵלֶם פְּטוּרִים וּבְגֵי חוֹרֵין, וְגִזְרָה חֲכָמָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְהִיֹּת חֲרוֹת נַפְשוֹת בְּשֹׁלֶשִׁים יוֹם מְעַט מְעַט שְׁלֹא יִרְגִישׁ סִמָּא"ל כֹּל כֶּף צַעַר וְלֹא יִקְטָרֵג:

יִשְׂרָאֵל עֲדַת סִגְלוֹתוֹ קְדוֹשִׁים בְּגֵי קְדוּשָׁה אֲשֶׁר כֹּל טְרַחְתָּם הוּא לְבַעוֹר חֲמֵץ כֹּל יָמֵי חֲדָשׁ נִיסָן, וְכִמוֹ כֵּן יִגְרַד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כֹּל הַנְּגַעִים הַבָּאִים מִסִּטְרָא אַחְרָא וּמִקְטָרֵגִים וּמִכַּח זֶה אָנוּ סוֹבְלִים גְּלוֹת הַמֶּר הַזֶּה:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א

בַּעַת בְּדִיקַת חֲמֵץ יְבַדֵּק כֹּל מִדּוֹתָיו

וּיְבַעֵר מֵהֶם כֹּל מִדָּה רָעָה

תּוֹכָחוֹת מוֹסֵר גְּדוֹל, שְׂיֵשׁ לְכָל אָדָם לְחֹשֵׁב כְּלָבוֹ בְּאַמְתַּת בַּעַת בְּדִיקַת חֲמֵץ, וְיַדַּע שְׁהַגִּיעַ הַעֵת בְּדִיקַת חֲמֵץ בְּפִעֵל מִשָּׁה.

בְּדִיקַת חֲמֵץ

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א

כָּשֶׁם שִׂישְׁרָאֵל מִבְּעָרִים הַחֲמֵץ

מִמַּחֲוֹרִים וְהַסְדָּקִים כֵּן יְבַעֵר הַקְדוֹשׁ

בְּרוּךְ הוּא אֶת הַיֵּצֵר וְהַסִּטְרָא אַחְרָא

כְּמוֹ שְׁחַפֵּשׁ וְגוֹרֵר חֲמֵץ מִחֲוֹרִים וּסְדָקִים עַל יְדֵי אֹר הַנֵּר שֶׁל שְׁעוּה שְׁבִיָּדוֹ, כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְבַעֵר כֹּל זְהַמַּת סִטְרָא אַחְרָא, אֲשֶׁר עֲתִיד הַסִּטְרָא אַחְרָא לְהִטְמֵן וּלְהִתְבַּא מִפְּנֵי אֹר הַשְּׂכִינָה אֲשֶׁר יוֹפִיעַ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְחַפֵּשׁ רְיוֹשְׁלִים בְּנִרוֹת, וְאֵז יִתְבַּטֵּל וְיִתְבַּעֵר הַיֵּצֵר הָרַע וְכֹל הַסִּטְרָא אַחְרָא מִן הָעוֹלָם, וַיִּטְהַר כֹּל הָאָרֶץ בְּעִשׂוֹר קְדוּשׁוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. וְהַיֵּצֵר צִיָּנוּ פְּקוּחוֹת עַל כֹּל מַעֲשֵׂה בְּגֵי

מנהג הנחת עשרה פתיתים

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א

הנחת עשרה פתיתים כנגד עשר מכות
עשר דינים ועשר קדשות

קב"ה היא בנדי מן רבותי, שהיו מצויים להניח חמץ בעשרה מקומות, נגד עשרה מכות שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים, וכנגד עשרה דינים שהקדוש ברוך הוא יהיה עתיד לבע"ר ולנע"ר ולכרו"ת ולהמ"ם להר"ס ולעק"ר ולנתו"ץ ולנתו"ש ולכלו"ת ולקעק"ע ביצתם של מצרי ישראל, וכנגד זה הקדוש ברוך הוא מקדש את ארץ ישראל בעשר קדשות כדאיתא בפרק קמא דמסכת בלעים:

עבודת ישראל

רבי ישראל מקו"ניץ זיע"א

מנהג הנחת הפתיתים להראות שאין
אנו מחזיקים עצמנו נקיים מהיצר
הרע

נראה שנהגו המנהג הקדוש הזה, מפני שעקר הבעור חמץ הוא היצר הרע, כמו שכתבתי לעיל, ולזה הנהיגו להניח חמץ להראות שבודאי יש בו עדין עון וחמץ הוא היצר הרע, 'כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא' (קהלת ז ט), כי האדם שמחזיק עצמו שתקן הכל בודאי לא התחיל לעבד את ה', כמו שכתבתי במקום אחר פרוש הפתוב (במדבר יט ב) 'אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה על', שמי שסובר שאין בו מום, בודאי לא עלה עליו עדין על מלכות שמים, וכמאמר החכם בחובת הלכות שאם אמתתי בלבבי לא הייתי חוטא בודאי הוא חטא ביותר, פי הגאון הוא חטא ביותר. ולזה נוהגים להניח פתיתי חמץ, להראות כנ"ל כי בודאי לא תקן הכל:

ולכן כגון בלבבו אז לבדוק כל המדות שלו אם יש בהם איזה חמוץ, הינו איזה מדה רעה חס ושלום. ובעת שרפת החמץ כגון גם כן לבער ממנו את המדות הרעות מפל וכל.

כי תכף בצאתו מרחם אמו נכנס בו היצר הרע, ומינסה אליו כל הכלי העולם הזה, והולך אחר עצתו, כי אין לו עדין יצר הטוב שישיאנו עצה הוגנת לו, עד בלות השלש עשרה שנים, ואז נכנס היצר הטוב בו ומשילו, ואז מבין מדעתו שכל מה שעשה עד הנה היה הכל שוא והכל ותהו, ומתחרט בלב שלם, ובודק בחורין ובסדקין בכל מקום שדרכו להכניס שם החמץ, הוא שאור שבפסה, פאות החמר המגשם. וזהו אור לארבעה עשר (פסחים ב). לאור הנה, הוא נשמתו. על דרך 'גר ה' נשמת אדם' (משלי כ טו). וזמן שהוא רומז על כל ימי חלדו של האדם, כי אז יצא מפל חלאתו וטמאתו והגשמיות, ויתחיל לדיק את עצמו באור התורה והמצוה (פרשת ויצא):

נעם מגדים

רבי אליעזר מטרגנר זיע"א

בדיקת החמץ רמז לתשובה ולפשוט
במעשים הטובים האם נעשו בתקנו

הנה מה שאנחנו בודקים החמץ, אינו אלא לעורר ולרמוז לתשובה לבער החמץ דחטא ועון ולשוב בתשובה שלמה, כי הזמן גורם, שאז עלו ישראל מהקלפה לקדושה, כן יעורר האור הנה בכל ניסן בכל שנה לצאת מסטרא דמסאבא אל הקדש פנימה. וכבר כתבנו דלא די בתשובה על החטא לחוד, רק צריך חפוש וחקירה על המצות שעשה כל השנה אם הם נקיים וברורים משמן הפניה וכדומה, וכאמר הפתוב (איוב ג מ) 'נתפשה דרבינו':

בעור חמץ

ש"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

הפוננה בבעור החמץ

בבטויל החמץ ובבעורו יזכר פי החמץ הוא היצר הרע הוא השטן שאור שבפסח, ושאסור אפילו במשהו, ויבדק אחריו בחורין ובסדקין לבצערו ולבטלו בסור מרע ועשה טוב, ויטהר קודם החג הקדוש אשר השם יתברך בחר בנו כו'.

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

גדל מעלת הזהירות ממשוהו חמץ

ואכילת מצה שמונה

מצת שישראל גוהרים ממשוהו חמץ בפסח, ואוכלים מצה שמונה, היתה להם ישועה בדבר גדול (ומשמעות דבריו היו ברוחני). ואין אני יכול לגלותו, לטובת הדור:

עבודת הקדש

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

יש לבער גם החמץ הרוחני ולחפץ

בכך יש סיוע משמים

כתבו ו"ל (בשם האר"י הקדוש) שהנזקה מהחמץ בפסח אפילו בכל שהוא, בטוח שתעלה לו שנה טובה. וצריך לתן דעתו ולענין בעניני החג הקדוש הזה השיכים לגפש, וימן השמים בראות טוב פגנתו וסיעוהו, גמירי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד.), וכתוב (תהלים פד יב) 'לא ימנע טוב להלכים בתמים', ולכן צריך שיזכין עצמו ולבו לעשות כל הבא מידו:

מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצה זיע"א

התמרות הרבות שישראל מתמירין

בפסח הם תכשיטים לקדשה

רבנו ר' בינן מפרשיסחא וצוקלה"ה אמר בזה הלשון: כל התמרות שישראל מתמירין ונוהגים בפסח, הם תכשיטין לקדשה, רמז לזה 'צוארף בתרוזים' (שיר השירים א י), הינו פי כל אברי האדם והגוף, אינו מקבל שום תכשיט שלא יהיה שום שיכות לדבר הלו להמקום, או על דרך מלבוש או לכסות וכיוצא, אכל הצואר מיוחד לקבל תכשיט אף מדבר שאין לו שיכות, דהינו שנוטלין דבר יקר כגון מרגליות ואבנים טובות וזהב אף שאינם לכסות ולא לקר ולא להם, רק תולין בצואר לתכשיט. והוא הענין שהתמיר בפסח, מתמת שהצואר הוא הפלי לקבל האכילות,

בת עין

רבי אברהם דב מאבריש זיע"א

ערב פסח בשעה ששית הוא עת רצון

הגדול יותר בכל השנה

בשאדם רוצה לשוב מחטאיו ולקבל עליו על תורה ומצוות, צריך מקדם כל דבר לתקן את מעשיו הרעים אשר עשה מקדם, הן מה שעבר על לא תעשה והן מה שבטל מצוות עשה, ובכלתי זה אי אפשר לו לעסק בעבודת השם, כי העון

יֵצֵר טוֹב לְמָה לֹא נִצְטוּיְנוּ שְׁלֵא לְאָכּוֹל חֻמֵץ כֹּל הַשָּׁנָה, וְהַשֵּׁיב לוֹ כִּי הַיָּמִים הַלָּלוּ לְהִיּוֹתָם חוֹלִים שֶׁיֵּצְאוּ מִמִּצְרַיִם הַצָּרִיכוּ לְאָכּוֹל מִצָּה, וְאַחַר כֵּן בְּהִיּוֹתָם בְּרִיאִים וְטוֹבִים לֹא יִזִיק לָהֶם אִם יֵאָכְלוּ חֻמֵץ. וְכֵן צָרִיף לְבַחֵר לְהַשְׁמֵר מֵאֵד מֵיֵצֵר הָרַע עַד שֶׁיֵּהָא בֶּן ר' שָׁנָה (פִּרְשֵׁת שְׁמוֹת):

וּבְעֶסֶק אֲכִילוֹת שֶׁיֵּף כֹּל הַחֻמְרוֹת שֶׁאֵדָם מִחֻמְרֵי אֵף שֶׁאֵין בְּעֵצָם כֹּל כֵּף מְקוֹם לְהַחֻמְרוֹת, וְמָה גַם שֶׁחַג הַפֶּסַח הוּא בְּרוּר בְּאֲכִילוֹת, לְכֵן כֹּל הַחֻמְרוֹת שֶׁהַחֻמְרֵי בְּנָה אֵף שֶׁנִּרְאִים רְחוּקִים מִמִּצָּה הַזֹּאת הֵם תְּכַשִּׁיטִים לְקַדְשָׁה:

רְמִזִּים בְּדִינֵי הַבְּדִיקָה וְהַבְּעוּר

אוֹר לִי"ד בּוֹדְקִין אֶת הַחֻמֵץ לְאוֹר הַגּוֹר (פִּסְחִים ב.).

לְקוּטֵי תוֹרָה

רַבִּי יִצְחָק לִוְרְיָא זִיע"א

אוֹר לִי"ד - רְמִזוּ לְשַׁנַּת י"ד, הַתְּחַלֵּת כְּנִיסַת הָאֵדָם לְקַדְשָׁה

בְּיוֹם א' שֶׁל שַׁנַּת י"ד הוּא נִכְנָס בְּזִכּוֹת הַתּוֹרָה שְׁלֵמֵד בְּקִטְנוּת, הַנִּקְרָא אוֹר, כְּעִנְיָן (מִשְׁלֵי ו' כג) וְתוֹרָה אוֹר, וּבְזִכּוֹת הַמִּצְוֹת שֶׁנִּתְחַנְּף בָּהֶם דֶּרֶךְ חַנוּף שֶׁנִּקְרָא גַר, כְּעִנְיָן גַּר מִצָּה, בְּזִכּוֹת שְׁנֵיהֶם 'בוֹדְקִין אֶת הַחֻמֵץ', שֶׁהוּא הַיֵּצֵר הָרַע וְרוֹחוּחַן אוֹתוֹ וּמְכַנִּיעִין אוֹתוֹ וְנִכְנָס בוֹ נְשָׁמָה וְיֵצֵר טוֹב.

וְאוֹכְלֵין מִצָּה שֶׁהוּא נִגְדַּד יֵצֵר טוֹב.

ז' יָמֵי אֲכִילַת מִצָּה רְמִזוּ לְשִׁבְעַת שָׁנִים שְׁעַד גֵּיל עֶשְׂרִים שִׁישׁ מֵאֵד לְזָהָר בָּהֶם מֵיֵצֵר הָרַע

וְצָרִיף לְאָכּוֹל הַמִּצָּה וְלִדְחוֹת הַחֻמֵץ ז' יָמִים, שֶׁהֵם נִגְדַּד ז' שָׁנִים שֶׁנִּשְׁפָּרוּ לוֹ לְהִיּוֹת בֶּן ר' שָׁנָה שֶׁאֵזוּ נִדוּן בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה, כִּי בְּאֵלוֹ ז' שָׁנִים צָרִיף הָאֵדָם לְהַשְׁמֵר מֵאֵד מֵיֵצֵר הָרַע יַעַן שֶׁהוּא מְרַגֵּל עִמּוֹ עַד שֶׁהִזָּה בֶּן י"ג שָׁנָה יוֹם א', וְהוּא כְּמוֹ הַחוֹלָה שֶׁמִּתְרַפֵּא מִחֻלָּיו שֶׁצָּרִיף בְּיָמָיו הָרֵאשׁוֹנִים לְאָכּוֹל מֵאֲכָלִים דְּקִים וְקָלִים שְׁלֵא יִזְקוּ לוֹ.

וְלָבֵן נִצְטוּיְנוּ לְאָכּוֹל מִצָּה בְּז' יָמֵי הַפֶּסַח. וּכְמוֹ שֶׁהַשֵּׁיב רַבִּי שֶׁמְעוֹן לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּנוֹ שֶׁשָּׂאָלוּ כִּי אַחַר שֶׁחֻמֵץ יֵצֵר הָרַע וּמִצָּה

בֵּית אַהֲרֹן

רַבִּי אַהֲרֹן מִקְרָלִין זִיע"א

'לְאוֹר הַגּוֹר' - גַּר מִצָּה וְתוֹרָה אוֹר, 'מִבְּטָלוּ בְּלָבוֹ' - בְּלָב גִּלְהָב לְעִבּוֹדַת ה'

אוֹר לְאֲרַבְעַת עָשָׂר בּוֹדְקִין אֶת הַחֻמֵץ לְאוֹר הַגּוֹר וְכו'. הֵינּוּ בְּגַר מִצָּה וְתוֹרָה אוֹר, כֹּל אֶחָד בּוֹדֵק עַד מְקוֹם שֶׁיֵּדוּ מִצָּה, קָדוּ הֵינּוּ שְׁכָלוֹ, וְהַשָּׂאָר מִבְּטָלוֹ, וּבְמָה, 'בְּלָבוֹ', מֵיט אֵיין שְׁטִיקְעֵלֶע הַאֲרָךְ [=עַם חֲתִיכַת לָב], 'אֵין בְּעוֹר חֻמֵץ אֶלָּא שְׂרָפָה', בְּהַתְּלַהֲבוֹת לְדְבָקוֹת הַבוֹרָא בְּרוּף הוּא:

עִבּוֹדַת יִשְׂרָאֵל

רַבִּי יִשְׂרָאֵל מִקְרָלִין זִיע"א

אִם בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֵה יַעֲמִיד מִבְּנֵי בֵּיתוֹ אֲצִלוּ בְּשַׁעַת שֶׁמְבָרֵךְ וְיִתְפָּאוּ כֹּל אֶחָד עַל סִמּוֹ בְּרִיכָה שֶׁבִרַךְ בַּעַל הַבַּיִת לְבָדֵק אִישׁ אִישׁ בְּמִקְוָמוֹ (או"ח חֲלֵב ב)

עַל בַּעַל הַבַּיִת לְהַשְׁפִּיעַ קַדְשָׁה עַל אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ

נְרָאָה הַרְמָזוּ שָׁבוּ, שֶׁבַעֵל הַבַּיִת צָרִיף לְהַשְׁפִּיעַ לְכָל אֲנָשֵׁי בֵּיתוֹ קַדְשָׁה וְטַהֲרָה. וְיָמֵי שֶׁהוּא צָדִיק יוֹתֵר צָרִיף לְהַשְׁפִּיעַ קַדְשָׁה וְטַהֲרָה עַל כָּל בְּנֵי עִירוֹ. וְיָמֵי שֶׁהוּא צָדִיק יוֹתֵר צָרִיף לְהַשְׁפִּיעַ עַל כָּל הָעוֹלָם כֹּלוֹ כְּדֵי שֶׁיּוֹכְלוּ לְשׁוּב בְּתַשׁוּבָה שְׁלָמָה:

כל אדם צריך לכבד חדריו קודם הבדיקה (שם סעיף יא)

על ידי הכנה נאותה ימצא את המצו
הרוחני

נראה הרמז, שכל אדם צריך לפנות
מתשבתו ב"ג בניסן ולעשות הכנה
ב"ג כפי שיוכל לבדק בלילה, שאם לא
פנה מתשבתו מקדם וכשירצה לבדוק בפמע
פתאום בודאי לא יראה בעצמו שום חמץ
ויאמר צדיק אני. רק צריך לפנות מתשבתו
מקדם ובודאי ימצא שם חמץ:

מצה שהסכיפו פניו הוא חמץ (שו"ע תנט ב). וכתב
חמגו אברהם (סק"ה) אבל העולם אין נזהרים בזה

רמז להלבנת פני חברו

יש אנשים שאומרים דברי חידוין לחבריהם
ומלבינים פניהם בריבים ואזל סומקא
ואתא חיוורא. וזהו 'שהסכיפו פניו', והו
בודאי חמץ גמור, רצה לומר עצת הוצר
הרע. ובזה אין העולם נזהרים כי אומרים
מצחק אני, ובודאי מי שרוצה להיות נרא
שמים? הנה נזהר מזה החמץ ולבצערו מפל
וכל:

בת עין

רבי אברהם דב מאבריש זיע"א

חמץ שלו - חטא האדם עצמו, של
אחרים שקבל עליו אחריות - שלא
מחה בעוברי עברה

חמץ שלו - מה שחטא ופגם בעצמו.
חמץ של אחרים שקבל עליו אחריות
- הינו שראה אדם עבר עברה והנה בידו
למחות ולא מחה הוא נתפס על ידו (ראה
שבת נד:). וכשהוא עושה תשובה לפני הבורא
ברוך הוא בהכנעה גדולה מעמקא דלבא,
אז השם יתברך מעורר מדת תשובה בעולם,
יברכ רחמי וחסדיו שלח במתשבתו של
אותו האישי שעבר העברה לשוב בתשובה

בודק כל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם

חמץ (או"ח תלג א)

על כל אחד לתקן הדברים שפגם
בהם

צריך כל אחד לבדק במקום שדרך הוצר
הרע, הוא החמץ, לשפן שם, כל
אחד לפי ערכו. מי שדרך לפגם בכריתו
חס ושלום או בעיניו חס ושלום לראות
במקום שאין ושאין לראות, צריך לבדקם
ולבצר ולשוב בתשובה ובחריטה גמורה
שאל יעשה עוד עברה, ועל מה שעשה
יחזור בתשובה שלמה ובודאי ימחל לו
תקדוש ברוך הוא:

כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה (שם)

אין להשיג על מעשי האחרים

יש בני אדם שאינם משיגין על מעשיהם
רק על מעשים של בני אדם אחרים.
ולזה מזהיר מקום 'שאין מכניסין בו' אין
צריך בדיקה, כלומר שאין [לעשות] כך
שישיג על מעשיהם של אחרים רק שיסתן
וישיג על מעשיו:

חורין הגבוהין שאין יד אדם מגעת שם וחורין הנמוכים

פחות מג' ספחים אינם צריכין בדיקה (שם סעיף ד)

אם האדם מתחרט ושב תקדוש ברוך
הוא מוחל אף על החטאים שאינו
זוכר מהם

נראה הרמז, שאל יאמר האדם איך אוכל
לבדק כל החטאים ועוונות שאין
אני זוכר את פלם. לזה אמר 'חורין הגבוהין
שאין יד אדם מגעת שם', רצה לומר שאין
זוכר אותם, 'אין צריך בדיקה', אלא האדם
צריך לבדק ולשוב בתשובה על אותן עוונות
שהוא זוכר. ואתם שאינו זוכר ממילא
היו בטלים, כי תקדוש ברוך הוא אומר
אלו הנה זוכר עוונות הראשונים בודאי
הנה מתחרט עליהם ושב בתשובה כמו
שהוא מתחרט ושב על אותן שהוא זוכר:

ועבר עליו מיום היותו, ויחשב ברוקמותו
 ותברך וישפיל את עצמו לנגד ד' תברך,
 וישוב על העבר אשר השתמש בשרביטו
 של מלך פי ד' מלך גאות לבש, ויקבל
 על עצמו על העתיד וכו', המשפיל יתבונן:

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע א

המצה נותרת כפי שעשאה ואינה
 מגבהת עצמה ואלו כו החמץ מתפייח
 עצמו - הלמוד מכך להשליף יתבינו
 על הבורא ולא לסמוך על פעלות
 עצמיות

צוננו השם ותברך לאכול מצה בעת צאתנו
 ממצרים והזהירנו מן החמץ, טעם
 הדבר יש לפרש על פי פשוטו (אחד מרכבי
 רכבות טעמים עד אין סוף), דהנה השם
 ותברך גאלנו ממצרים להיות לו לעבדים
 לשירתו ולכרף בשמו ולהשליף יתבינו וצרכינו
 עליו ונהיה פנים רק לעבודתו ולא נרבה
 בהשפדלות קנני עולם רק על פי פנות
 התורה, שאז גם זה הוא עבודה, הוא
 הנרצה באמרו ותברך שמו וידעתם כי אני
 הו'ה', הינו המהנה כל היות יש מאין
 ואינו נפסק הווייתו כרגע, שמהנה את
 הנבראים כל רגע ורגע וכנ"ל, ועל כן
 נשים בטחוננו רק בו, ולשוא עומלים
 המשפדלים ברב ההשפדלות מניחים חיי
 החיים, הבן הדבר.

והנה צוננו השם ותברך לזכור זה לבצר
 החמץ ולאכל מצה, החלוק שפין
 חמץ למצה, המצה היא נשארת בפעלת
 האמן שעשאה, כי כמו שלוקח האמן מים
 וקמח בן נשארת בגדלוה או בקטנותה,
 מה שאין בן חמץ מגביה את עצמו יותר
 מפעלת האמן ועושה תנועות מפאת עצמו.
 וגם תראה שעשית המצה היא שלא ירפה

שלמה לפניו תברך כדי שלא יכשל בקטאו
 של אותו האיש:

חמץ של אחרים - חסר אמונה הגורם
 שמאחד נעשה אחר, חמץ של גבה
 - גבהות הלב

והשני מיני חמץ שאין עוברים עליהם
 ככל יראה וכל ימצא. חמץ של אחרים
 - הוא מי שהוא חס ושלום בכחינת אל
 אחר, שיצא מבחינת אחד ואינו מאמין חס
 ושלום בהשגחה שהבורא ותברך הוא אחד
 יחיד ומיוחד. וחמץ של גבה - מרמו לחמץ
 ועברות של גפי הרוח, כרמוז בתכת גבה:

דרך פקודיה

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע א

הוצאת החמץ מרשות האדם רמוז
 שעליו להיות ענו אף בלבו פנימה

ענין החמץ רמוז לגאות וגאון (דמיון החמץ
 שמגביה את עצמו יותר ממה שנתן
 בה העושה קמח ומים). ובאת המצה שלא
 ימצא אפילו ברשותו, להורות הרמז דהנה
 יש לה אדם שאינו מתנהג בגלוי בגאות,
 ואדרבא מראה את עצמו כנמוכי רוח ומטיב
 עם כל אדם, ובקרבו ישים ארבו, (והוא
 רמות רוחא יתירא שלדעתו יש בו כל
 המעלות ואפילו מדת ענוה על כן מתנהג
 אצל בני אדם בעניית ושלמות). הנה לזאת
 באת אזהרה שלא ימצא אפילו ברשותו
 הגם שלא יהנה ממנו. וזה בא ברמז המצה
 בזמן הציאה ממצרים, כי אז הודיע השם
 ותברך גבורתו אשר הוא משיב גמול על
 גאים והוא גאות לבש, אכל זה הרמז
 מצוה עליו בכל עת ובכל מקום ובכל
 זמן לשרש אחר מדות הגאות לכלי השאיר
 שרש וענף.

על כן בהתבונן האדם במצה הזאת, ובפרט
 בעת מצא, זמן המצה בפעל, ישוב
 אל ד' על רום לכבו וידון לבו אשר חלף

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א
אל יקפיד על כבודו אלא ישאב
בעצמו

בְּהִינֵי העֵת לִילֵךְ אֶל הַמַּיִם לְשָׂאֵב מַיִם שֶׁל מַצָּה אוּ מִמֵּי שֶׁל מַצָּה, אָף שֶׁהוּא רַב וּפְרִינָס וְנִגְדֵי בִישׁוּרָאֵל לֹא יִקְפִיד עַל כְּבוֹדוֹ מִלְמַנֵּעַ לִילֵךְ בְּעַצְמוֹ לְשָׂאֵב מֵי מַצָּה, וּמִכָּל שֶׁבֵּן מַיִם שֶׁל מַצָּה, וְכָל אֶחָד מִבִּישׁוּרָאֵל יִזְרֹזוּ בְּשִׂמְחָה שֶׁל מַצָּה שִׁזְכְּהוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּחַיִּים לְשִׂאִיבַת מַיִם שֶׁל מַצָּה וּמַצָּה לְשִׁנָּה הַבָּהָה וְלְשִׂאֵב מַיִם בְּשִׁשׁוֹן מִמְעֵינֵי הַיְשׁוּעָה כְּשִׁנְזֻכָּה לְרֵאוֹת בְּעֵינֵינוּ מַיִם חַיִּים מִבְּאֵרָה שֶׁל מְרִינָס הַנְּבִיאָה.

המשכבת קדשת אותיות התורה לתוך המים

וַיִּבְחָרוּ בָּלַיִם נְקִיִּים שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָהֶם שׁוֹם לְכַלּוֹף לְשָׂאֵב בָּהֶם מֵי מַצָּה, וַיִּקַּח שְׁנֵי בָּלַיִם לְבִי לִילּוֹת לְכָל לַיְלָה לְפָנֵי מִיחָד, כְּמוֹ שֶׁנֶּהְגָּה הַחֲסִיד מִהַר"ל ז"ל, וְגַם רֵאִיתִי נוֹהֲגִין לְהַרְבֵּה גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹאֲבִים מַיִם הָיוּ לוֹקְחִים בְּלִי קֶטֶן וְהָיוּ סוֹפְרִים בְּכָל פַּעַם שִׁיִּשְׁפֹּף הַמַּיִם א' ב' ג' ד' ה' ו' עַד שֶׁהָיוּ סוֹפְרִים כָּל כ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁבַתּוֹרָה כְּדֵי לְהַמְשִׁיף קְדֻשַׁת אוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה אֶל תּוֹף הַמַּיִם. וְכֵן יַעֲשֶׂה לְתוֹף כְּלֵי שְׁנֵי מֵי מַצָּה הַשֶּׁיִף לְלֵיל הַשְּׁנֵי.

אם הוא חלוש ימתין על הפתח וישאם לתוף הבית

וְאִם הוּא אִישׁ זָקֵן אוּ שֵׁיֵשׁ לוֹ אֵינְהָ חֲלִי וְאֵינוֹ יְכוֹל לִילֵךְ בְּעַצְמוֹ לְשָׂאֵב מַיִם, אֲזִי יִמְתִּין וַיִּשְׁמַר עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ כְּשִׁרְאוּהָ שְׁנוֹשְׂאִין מַיִם שֶׁל מֵי מַצּוֹת יִרוּץ לְקִרְיָתָם וַיִּקְחֶם וַיִּשְׂאֵם לְבֵיתוֹ, וְכֵן נִהְגוּ הַרְבֵּה גְּאוּנִים כְּשֶׁהָיוּ רוֹאִים שֶׁמְבִיאִים לְבֵיתָם מַיִם שֶׁל מַצָּה הָיוּ רָצִים לְקִרְיַת הַמַּיִם הַקְּדוֹשִׁים וְהָיוּ נֹשְׂאִים עַל כַּתְּפֵיהֶם וְהַכְּנִיסוּ לְבֵיתָם.

הזהירות בקהיית המים

וְהָיוּ נִזְהָרִין לְהַעֲמִיד הַמַּיִם בְּמִקּוֹם נְקִי שֶׁאֵין שָׁם לְכַלּוֹף וְסִרְחוֹן. וְיִהְיֶה הַמַּיִם

נְדִיּוֹ מִמְנָה וְלֹא יִנְיַחְנָה בְּלִי עֶסֶק, כִּי אִם יִנְיַחְנָה הָאֶמֶן מִבְּלִי עֶסֶק תִּתְחַמֵּץ וְתַעֲשֶׂה פְעֻלָּה בְּפָנֵי עֲצָמָה.

עַל כֵּן עֲנִין מַצּוֹת הַמַּצָּה מוֹרָה לָנוּ עַל עֲנִין נִכְבָּד הַלְוָה, אֲשֶׁר הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ כְּכִיכּוֹל מִתְּהַלָּה כָּל הַיּוֹת בְּכָל זְמַן וְעֵדֶן וְאֵינוֹ מֵנִיחַ אֶת פְּעֻלוֹתָיו מִבְּלַעֲדֵי הַשְּׂגָחַתוֹ וְהַתְּוִיטוֹ בְּכָל זְמַן וְעֵדֶן, וְעַל כֵּן נָשִׂים בְּטַחֲוִנְנוּ בּוֹ וְלֹא נִרְבֶּה בְּהַשְׁתַּדְּלוֹת לַעֲשׂוֹת פְּעֻלוֹת בְּפָנֵי עֲצָמָנוּ כְּעִנִּין הַחֲמִץ. עַל כֵּן צִוֵּנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְבַעַר הַחֲמִץ וְלֶאֱכַל הַמַּצָּה, לְהַיּוֹת כִּי בְּעִבּוֹר זֶה הוֹצִיאָנוּ ד' מַמְצְרִים שְׁנָשִׂים בְּטַחֲוִנְנוּ רַק בּוֹ וְנִשְׁלִיף עָלָיו וְהִבֵּינוּ וְנִדַּע כִּי הוּא צוּר חַיִּינוּ וּמִגֵּן יְשַׁעֲנוּ וְלֹא נִרְבֶּה בְּהַשְׁתַּדְּלוֹת רַק בְּעִבּוֹרְתוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ:

מים שלנו

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זסקינד מהורודנא זיע"א
השמחה בעת ההליכה לשאיבת מים שלנו

הַהֲלִיכָה תִּהְיֶה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה מְאֹד, וַיֹּאמֶר כֵּן עַת הַהֲלִיכָה בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה מְאֹד, הַנְּגִי הוֹלֵךְ לְשָׂאֵב מַיִם הַיּוֹם כְּדֵי שִׁיְהִיָּה לְמִתָּר מַיִם שֶׁלָּנוּ לִינֵת לִילָה לְמַצַּת מַצָּה כְּפִי שִׁצְוֵנוּ חַו"ל לְקַיֵּם מַצּוֹת עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה כַּח"ל, וְלָלוֹשׁ בָּהֶם מַצַּת מַצָּה שִׁצְוֵנוּ יוֹצְרֵי וּבּוֹרְאֵי יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה לְאֶכּוֹל בְּלֵיל פֶּסַח.

וְגַם בְּחִזְרוֹת הַהֲלִיכָה יֹאמֶר כַּח"ל. וְאֵל תִּשְׁרַשֵׁל אָדָם בְּדַבּוּרוֹ כְּעֵינֵינִים כְּאֵלָה וְכִיּוֹצֵא, כִּי בְּכָל דְּבּוּר וְדַבּוּר עוֹשֶׂה נִתַּח רוּחַ לְיוֹצְרוֹ וּבּוֹרְאוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ וְיִתְעַלֶּה וְעוֹשֶׂה בְּזֶה עֲבוּרָה עֲצוּמָה, כְּמִבְּאֵר בִּזְהָר הַקְּדוֹשׁ:

שמצה הוא אותיות יה"ה בא"ת ב"ש, והנאו"ו של השם הו"ו"ה אין בו. לזה למד רבא להעולם בדברי קדשו שיוכלו למשוך את הנאו"ו להמצה ויהיה השם שלם, ולכך דרש בזה הלשון, אין לשין אלא במים שלנ"ו, התכה שלנ"ו בגימטריא עם הפולל שם נג"ד יכ"ש, שפרוש של השם הוא נגדי כבוד ש'מים. ולזה בערב פסח צריך לעשות המצות לשם מצוה, דהיינו גם כן על זה הפונה כדי להמשיך הנאו"ו למצה ונעשה מצוה ויהיה השם שלם פנ"ל.

וּלְמַחֵר אייתו פולי עלמא חצבייהו לגביה – רצה לומר הכלים הריקים, היינו אותן שלא היו וכולין להמשיך בקדשה הנאו"ו למצ"ה. אתו לגבי רבא – כדי שישפיע להם מרב קדשתו כדי שיוכלו גם כן להמשיך הנאו"ו למצ"ה, ויהיה השם שלם, אמן:

ערב פסח

של"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

בערב פסח יש להיות שרוי בעבודת הבורא ביראה ואהבה ולהראות שמחה

בְּעֶרְב פסח יקיים אדם שויתי ה' לנגדי תמיד בכל היום פלו בעבודת השם יתברך ביראה ובאהבה. ביראה הינו יראת חטא, ש'קיים' אף ביום ראשון תשביתו שאר מבתיקים' (שמות יב טו), שאסרה התורה הקמץ בערב פסח ממש ולמעלה, והחכמים אסרו שתי שעות מקדם. ויהיה זהיר ונרני לבצר הקמץ ולבטלו במהירות ונריוזות. ויהרהר בהשובה ויפשפש במעשיו, ויחשב ככה יבצר היצר הרע ולא יראא ולא ימצא עוד אצלי. ואחר כך יסתפר לכבוד יום טוב קודם חצות דוקא. ואחר כך מתצות ואילף הוא יום טוב בשביל קדשת קרפן

מכסים במטפחת נקיה בלתי שום לכלוף, פי הגלוי הוא אסור מצד הנח"ש והסטרא אחרא, וכשהוא הולך לשאב מים למצוה וכן בתורתו עם המים שאובים לא ידבר עם שום אדם פי אם בלשון הקדש פי עבודת הקדש עליו בפתח ישאו. וקודם שישאוב מים ירחץ ידיו תחלה:

אמרי יהודה

רבי אריה ליבוש מברע"א זיע"א

ע"י התשובה מאהבה בפורים נהפכו העברות לזכיות לכן שבים ודולים את העברות שהשכנו בתשליך

הנה נודע מאמר חז"ל השב מיראה וזונות נעשין שגגות ומאהבה נעשין זכיות, ושמעתי בשם חו"ו המגיד הקדוש מזלאטשוב ז"ל שאמר, מפני מה קוראין המים שלנו 'מי מצוה', פי בראש השנה אנו עושין תשובה מיראה ונעשין העונות שגגות, על כן אנו הולכים תשליך להמים ואומרים 'ותשליך במצילות ים כל חטאתם', אבל אין מעביר אותם לגמרי, רק מטמינן, ואחר כך בפורים אנו עושין תשובה מאהבה, כמו שאמרו חז"ל קימו וקבלו מאהבה, ואז נעשין זכיות, על כן אנו הולכין אחר כך קודם הפסח לקח אותן מהמים כי זכיות המה, ולכן קוראים אותם מי מצוה (פרשת מטות):

עבודת ישראל

רבי ישראל מקו"ניץ זיע"א

מים שלנו - רמז להשלמת אות ואו משם הו"ה ב'מצה'

דר"ש רבא אין לשין אלא במים שלנו. למחר אייתו פולי עלמא חצבייהו לגביה (פסחים מב.). רמז בדברי קדשו שהעולם יהיו מינדרים שם הו"ה ב"ה בעשית המצות.

גזל או פרוטה משאר אסורים, כי אם לאו נותן כח להסטרף אחר אשיהיה להם חלק בקרשה, וקנימא לן דחמין אוסר במשהו:

ליל התקדש חג

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
התלהבות אמותית בליל הסדר אינה
מנחת לאדם לישון

בשארם מדבק בזה המחשבה תמיד שהכל מאתו יתברך ואינו תלוי כלל בטבע, אז כשבא ליל פסח ומתוך ספורי יציאת מצרים נתלהב האדם בקרבו ומחשבתו זכה וברורה וצלולה להאמין ולספר בנסים נגלים ביציאת מצרים, ומחמת התלהבות אינו מניח לו לישן כל אותו הלילה של ליל ראשון של פסח, ומחשבתו אינו נעשה ענף ונגע כל אותו הלילה ומוחותיו אינם נופלים:

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א
כל אדם ביכולתו לקחת תועלת מרבה
מליל הסדר

מי שהוא עובד ה' פאמת זכול לקח מלילות הללו של סדרים הרבה והרבה, הן בגשמיות והן ברוחניות. לאו דוקא אנשים גדולים? קרי הערף, אלא אף האנשים הגסים פחותי הערף, יכול כל אחד ואחד לקח לפי ערכו. כי למי היטיב השם יתברך יותר משהיטיב לנו, הלא היטיב לנו מן הכל, הלא החלק הטוב מן הכל נתן לנו, כי חלק י"י עמו, והתורה הקדושה שעשועי השם יתברך מסר לנו עם כל מצותיו וסודותיו הקדושים, בכל אחד תלוי כל טוב, והרגלים הקדושים הכל נמסר לנו:

פסח, ולא יעסק אלא בעניני החג. לך למרחץ ויטבל עצמו לכבוד הרגל אשר בחר בנו מכל העמים. ויעסק באהבה רבה ובשמחת המקום ברוך הוא, ויעסק בעשית המצות בקדשה ובטהרה ובשמירה יתרה.

ואחר כף ילבש מלבושיו הנקיים והמכבדים, כדי לקבל שמחת הרגל בשמחה ובששון מהדר ומסלסל, וכן נאה לו לעשות ולהתזיק טובה וחסות למי שעשה לאבותינו ולנו כל הנסים והנפלאות במצרים, והוציאנו מעבדות לחרות, ועל פן צריכין אנו להראות בעצמנו הענין שהוא ולשמח בישועת אלהינו, להכיר ולידע את החסד הגדול שעשה אלהי אבותינו עמנו להוציאנו מכור הבדול, ולקח אותנו מטיט הנון שהיינו מטבעים בו בין עבדי עבודה זרה, וכמעט שכחנו ברית אבותינו, ויחד אותנו לעם סגולה ועשרנו בתורתו ובמצותיו. אשרי העם שפכה לו אשרי העם שה' אלהיו, ומי הוא אשר יבין את זאת ולא ידע וישבח לאדון הכל כפי יכולתו והשגתו מלב ומנפש חפצה על כל הטובה אשר עשה לישראל עמו. ויעשה המצוה לשמה בודעת שלמה וכונה ראיה, ולא הרף עראי מצות אנשים מלמדה:

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א
יש לזהר שלא להכניס ריב ורגז
בהכנות החג

בהיות פי כל עניני טרח של חג המצות הקדוש הוא באהבה ובשמחה, ולכן צריכין ישראל לשמר עצמן מלב רגז, ומכל שפן שלא יהיה ריב ומצה ומחלקת ביניהם. וכל מה שייקנה לצרף ביתו יאמר בפיו שאני קונה זאת לצרף החג הקדוש הזה, ומכל שפן שצריך האדם להזהר שלא יהיה במעותיו מה שייקנה לצרף החג הקדוש שום

בסימן כ"ד, יש נוהגין לנשק הציצית בשעה שרוצה בם, והכל משום חבוב מצוה, ואשרי מי שעובד את ה' בשמחה ובטוב לבב ובדביקה ובשיקה ובפיצה:

מאמר החכמה

רבי משה חיים לוצ'טו זיע"א

בציאת מצרים התעלו ישראל מחמרות לקדשה ובכל שנה מתעורר האור שהאיר אז

בְּיִצִיאַת מִצְרַיִם נִבְרְאוּ יִשְׂרָאֵל וְנִבְדְּלוּ מִכָּל הָעַמִּים לְהִיּוֹת מִתְעַלִּים בְּמִדְוָנֶתָם מִמִּדְרַגַּת הָאֲנוּשִׁיּוֹת הַחֻמְרִית וְלִהְיוֹת רְאוּיִים לְהִתְעַטֵּר בַּעֲטֻרוֹת הַקִּדְשָׁה, וְיֵמָּה שָׁעַר אוֹתוֹ הַזְּמַן הַזֶּה חֲשֵׁף הַחֻמְרִיּוֹת מִתַּגְבֵּר בְּגוֹף וְגוֹרֵם לְאוֹר הַתּוֹרָה וְהַקִּדְשָׁה שְׁלֵא יָאִיר, הַגֵּה אַחַר שֶׁסָּבְלוּ יִשְׂרָאֵל הַעֲנוּי וְהַשְׁעָבוֹד הַגָּדוֹל שֶׁסָּבְלוּ, נִתְפַּיֶּסֶה מִדַּת הַדִּין וְנִשְׁאָר הַמִּקְטָרֵג בְּלִי מַעֲנֶה וְנִזְנַנּוּ לֵיאוֹר בְּאוֹר הַעֲלִיּוֹן.

וְהַגֵּה בְּלִילָה זֶה, כֹּל זֶה מִתְחַדֵּשׁ וּמִתְעוֹרֵר מֵהַ שְׁנֵעֲשֶׂה בְּרֵאוּשׁוֹנָה, וְזֶה עֲצֻמֵּי סִיּוּעַ אֵל הַגְּאֻלָּה הַאֲחֻרְוֹנָה שֶׁתַּעֲשֶׂה, וְאִמְנָם עֵקֶר הַסֵּדֵר תְּלוּי בְּדו' דְּבָרִים, וְהֵם פֶּסַח מִצְּהָ מְרוֹר וְד' כּוֹסוֹת. וְהַגֵּה מֵעַקֵּר הַתְּקוּן שֶׁל הַלִּילָה הַזֶּה הוּא לְהִרְאוֹת חֲרוֹת שֶׁל הַנִּצְחוֹן שְׁנֵצַח הַטּוֹב אֶת הָרַע, וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁבֵּר כַּח הַסֵּטְרָא אֲחֻרָא וְנִכְנַעַת הַכְּנַעַת גְּדוּלָּה:

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוֹז'ניץ זיע"א

באמירת הלל מתגלה אור גדול וכדי שלא יעלם ממשיכים אותו במצה וארבע כוסות

בְּלִילֵי פֶסַח נִתְגַּלָּה הָאוֹר הַבְּהִיר, וּבִפְרָט בְּשִׁעַר שְׂאוֹמְרִים הַלֵּל, שְׂאִין זֶה כֹּל הַשְּׁנָה וְיָמִים טוֹבִים. הַלֵּל גְּמוֹר בְּגִימְטְרָא

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

בלילה זה מתבררים כחות הקדשה מהקלפה ונוספים לישראל

אָמְרוּ יוֹדְעֵי פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה כִּי כָּל לַיִל פֶּסַח מִתְבָּרְרִים כַּחוֹת הַקִּדְשָׁה מִהַקְּלִפָּה וְנוֹסְפִים בְּעַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהִיא הַבְּחִינָה עֲצֻמָּה שֶׁל יִצִּיאַת מִצְרַיִם. וְהוּא אוֹמְרוּ (בַּמְדַּבֵּר כַּג כב) 'אֵל מוֹצִיאֵם', כִּי לֹא יִצִּיאָה רֵאוּשׁוֹנָה לְבָד, אֲלֵא בְּכָל שְׁנָה וְשְׁנָה מוֹצִיאֵם:

ש"ה הקדוש

רבי ישעיה הלוי הורוויץ זיע"א

זהו שלא שיח שום שיחת חלין כדי שלא יפרד מהדבקות בליל נורא וקדוש זה

קִדְשֵׁת הַלִּילָה הַזֶּה וְכָל הַדִּינִים הַנוֹהֲגִים הִיא קִדְשָׁה רַבָּה בְּמֵאֵד, כִּי אִזְּ בַּחֵר בְּנוֹ הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ מִכָּל הָעַמִּים וְקִדְשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. עַל כֵּן רְאוּי לְאָדָם לְהִיּוֹת נִזְהָר שְׁלֵא יִדְבֹר בְּלִילָה זֹאת שׁוֹם שִׁתָּה מִשִּׁתַּת חֲלִין, וְיִזְהִיר בְּנֵי בֵיתוֹ עַל זֶה, וְלֹא יִהְיוּ נִפְרָדִים מִדְּבֻקוֹת הַשָּׁם יִתְבָּרֵךְ רַעַע בְּמִימְרָא, רַק יִתְעַסְקוּ הַכֹּל בְּמִצְוֹת הַלִּילָה הַזֶּה וּבִסְפוּרֵי נְסִי מִצְרַיִם וּלְפָרְסָמָם לְבָנֵי בֵיתוֹ. וְאִם הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חֲלַק לוֹ חֲלַק בְּבִינָה יוֹדֵעַ סוּדוֹת הָעֲנֻגִים, יַעֲסַק בָּהֶם.

בני עליה היו מנשקין המצות והמרוור מרב חביבות

יְחָשֵׁב הָאָדָם, הַמִּצְוָה הַבָּאָה לוֹ פַּעַם אַחַת בְּשָׁנָה, וְאַחַר כֵּן כֹּל הַשְּׁנָה אֵלֶי מִצְוֹת עוֹבְרוֹת מִמֶּנּוּ, עַל כֵּן בְּשַׁעֲתָם כְּבִבְדָם וְיֵאֱהָבֵם וְיִדְבַּק בָּהֶם לֹא יִפְרֹד מִחֻשְׁבָּתוֹ מֵהֶם. וְרֵאִיתִי מִגְּנֵי עֲלִיָּה הַמְחַבְּבִים מִצְוֹת, הֵיוּ מְנַשְׁקִין הַמִּצְוֹת וְהַמְרוֹר, וְכָל הַמִּצְוֹת בַּעַת מִצְוֹתָן, וְכֵן הִסְפִּיחַ בְּכִנְיֻסָתָם וּבִיצִיאָתָם, וְכֵן אֶרְבַּעָה מִיָּמִים שְׁבֹלֵלֵב, וְהַכֹּל לְחַבֵּב הַמִּצְוָה. וְיֵשׁ לְלַמֵּד זֶה מִמָּה שֶׁפָּתַח רַמ"א

בבחינת מוחין דגדלות שלא ביגיעה כלל וְשֵׁלָא בְּרַחֲצָה וְטַהֲרָה מִטְּמֵאָה וְהִמְתָּן אֲשֶׁר נִדְבַק בָּהֶם, וְזֶה הִנֵּה עָקֹר נִסְ יְצִיאַת מִצְרַיִם שְׁקֻדָּשׁן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאוֹתוֹ הַלְּיָלָה קִדְשָׁה וְנִפְלְאָה פְּתֹאמִיּוֹת שֵׁלָא בִּטְבַע, כִּי הִנֵּה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַרַח לְהוֹצִיאָם בְּרַגְעַ הַזֶּה, וְעַל כֵּן צִוָּה לָהֶם לַעֲשׂוֹת קֶצֶת מִצְוֹת, כְּמוֹ שְׁחִיטַת הַפֶּסַח, בְּכַדִּי שִׁיְהִיָּה קֶצֶת מְקוּם לְהַקְדִּישָׁה שְׁיִחֹל עֲלֵיהֶם, אֲבָל הַקְדִּישָׁה הִנֵּה בְּנִס גְּדוֹל שֶׁהָאִיר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל נְשֵׁמוֹת יִשְׂרָאֵל וְרָצוּ וְהִלְכוּ אַחֲרָיו בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם לְאָרְץ צִיָּה וְעָרְבָה בְּאַמוֹנָה רַבָּה בְּלִי מִזֶּן וְצִיָּדָה.

וְאֵכָּזוּ דְּבַר זֶה אֵינוֹ דְּבַר הַמְתַּקֵּינִים, כִּינֵּן שְׁבָא שֵׁלָא מִצַּד עֲבוּדָתָם, וְעַל כֵּן נִלְקַח זֶה תַּכְף מֵהֶם אַחַר יוֹם הָרֵאשׁוֹן, וְצִוָּם אַחַר כֵּף לְסַפֵּר סְפִירַת הָעֵמֶר שֶׁבַע שְׁבֻתוֹת תְּמִימוֹת בְּכַדִּי לְרַחֵץ וּלְטַהֵר אֶת נַפְשָׁם וּגּוֹפָם מִכָּל בְּחִינּוֹת הַטְּמֵאָה וְהַזְּהֵמָא, כְּדִין אִשָּׁה נִדָּה שֶׁמְחַבֵּת לְסַפֵּר שְׁבַעַה נְקִיִּים. וְהֵמָּה לְרַב הַטְּמֵאָה אֲשֶׁר נִדְבַק בָּהֶם בְּמִ"ט שְׁעָרֵי טְמֵאָה הַצָּרְכּוּ לְסַפֵּר שֶׁבַע שְׁבֻתוֹת מִ"ט יוֹם בְּכַדִּי שְׁיִזְדַּכְכוּ וַיִּטְהָרוּ עֲצָמָם שְׁיִהְיוּ רְאוּיִן לְקַבֵּל הַתּוֹרָה מֵאֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְעַל כֵּן אֵנוֹ אוֹמְרִין בְּסֵדֶר שֵׁל פֶּסַח 'קִדְשׁ וְרַחֵץ', לומר כי נִשְׁתַּנָּה יוֹם זֶה מִכָּל הַיָּמִים, שֶׁבְּכָל הַיָּמִים כְּאֲשֶׁר יִרְצָה הָאֵדָם לְקַבֵּל הַקְּדִישָׁה צָרִיף קוֹדֵם לְרַחֵץ וּלְטַהֵר עֲצָמוֹ וְאַחַר כֵּף תוֹכַל הַקְּדִישָׁה לְשֵׁרוֹת עֲלָיו כְּמֵאֶמֶר הַפְּתוּיָב (תהלים לד טו) 'סוּר מִרַע וְעֲשֵׂה טוֹב'. וְכֵּן הִנֵּה הַקְּדִישָׁה קוֹדֵם לְהַרְחִיצָה. וְאֵנוֹ מְסַפְּרִין שְׁבַחֵי הַלְּיָלָה הַזֶּה, כִּי הִנֵּה 'קִדְשׁ וְרַחֵץ', הַקְּדִישָׁה תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּף הַרְחִיצָה, וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִין הַלֵּל שְׁלָם כִּי אִם בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן שֵׁל פֶּסַח, וְאַחַר כֵּף אֵין אוֹמְרִים עַד חַג הַשְּׁבֻעוֹת, כִּי לֹא הִנֵּה הַבְּחִינָה הַגְּדוֹלָה כִּי אִם בְּיוֹם הָאָחֵד, וְאַחַר כֵּף הַשְּׁלִימוֹ בְּעֲבוּדָתָן וּיְגִיעָה וְטַהֲרָה עַד

שִׁד"אי, שֶׁהִנֵּה מְשַׁדֵּד מְעַרְכוֹת, הַלּוּלָא בְּבִיתָא מְרַפְסִין אֵיגְרָא (ראה פסחים פ:ה), רָמְזוּ בְּדַבְרֵיהֶם כְּדִרְךָ הַמְּשַׁלְּ דְּאִיתָא בְּזֵהר הַקְּדוֹשׁ (ת"ג קיד:) מְשַׁל לְמַלְךְ שְׁכַעַס עַל כֵּנוֹ וּמְרַחֲקוֹ מִמֶּנּוּ וּמְטַרְוִינְתָא עִמּוֹ, לְיָמִים בָּא הַמְּלַךְ מִחֻמַּת שְׁרַחֲמָנוֹתוֹ עַל כֵּנוֹ וּמְשַׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת וּמְצִיץ מִן הַחֲרָכִים לְרֵאוֹת מַה שְּׁבָנוֹ עוֹשָׂה, וְשָׂרֵי גְעָה וּבְכָה. וְעַל כֵּן פָּנִים אִם רוֹאֶה שֶׁהֵבֵן בְּשִׁמְחָה אֵין הַבְּכִיָּה כֵּל כֵּף גְּדוֹלָה. וְזֵינָה צָרִיף לְהִיּוֹת בְּשִׁמְחָה, וְצָרִיף בְּהַלּוּלָא לְרַפּוּס אֵיגְרִין, רְצָה לומר לְשַׁבֵּר כֵּל אֵיגְרִין וְכוּתְלִין, שֵׁלָא יִצְטָרֵף עוֹד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁגִּיחַ מִן הַחֲלוּנוֹת, רַק וּנְגַלָּה כְּבוֹד ה' לְעֵינֵי כָל. אֲלֵא שֶׁלְּאַחַר הַהֵלֵל יְכוֹל הָאוֹר הַבְּהִיר לְהַסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, וְצָרִיף לְהַמְשִׁיף עֲלָיו הַקְּדִישָׁה אַחַר כֵּף בְּקִדּוּשׁ וּבְמִצְעָה וּבְאַרְבַּע כּוֹסוֹת שֶׁהֵן כְּנֶגֶד אַרְבַּע כּוֹסוֹת שֵׁל (תְּמַלְחָה) וּכְנֶגֶד אַרְבַּע כּוֹסוֹת הַתְּרַעֲלָה שְׁעֵתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַשְׁקוֹת הָרִשְׁעֵי אֲרָץ. וְזֵהוּ פְרוּשׁ חוֹטְפִין מִצָּה בְּלִילֵי פְסָחִים בְּשִׁבְלֵי שֵׁלָא יִשְׁנוּ הַפְּרָחִים (פסחים קט), רְצָה לומר שְׁתַּכְּף אַחַר הַהֵלֵל צָרִיף לְהַמְשִׁיף עֲלָיו הַקְּדִישָׁה, כְּדִי שֵׁלָא יִשְׁנוּ הַפְּרָחִים זֵהוּ הַמּוֹחִין, הָאוֹר הַבְּהִיר. וְצָרִיף לְהַמְשִׁיף עֲלָיו הַקְּדִישָׁה בְּכּוֹס שֵׁל קִדּוּשׁ כְּנֶגֶד כֵּן חֻמָּם:

בְּאֵר מֵיִם חַיִּים

רַבֵּי חַיִּים מִצְרַנּוֹבִיץ זִיע"א

בְּלִילָה זֶה זָכוּ יִשְׂרָאֵל לְאוֹר גְּדוֹל שֵׁלָא לְפִי יְגִיעַתָם וְלֹאֲחַר מִכּוֹן נַעֲלָם מֵהֶם וְהַשְּׁיִגְוָהוּ שׁוֹב עַל יְדֵי סְפִירַת הָעֵמֶר

יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ בְּמִצְרַיִם, יָדוּעַ שֶׁהָיוּ בְּסוּד אֲלֵם מְאֲלֵהִים, שֶׁהָיוּ נְאֻלְמִים מִן הַקְּדִישָׁה, וְאָכְנוּ בַעַת הַנְּאֻלָּה הָאִיר ה' עֲלֵיהֶם פְּתֹאִים אוֹר בְּהִיר בְּשִׁחְתֵּיקִים גְּדוֹל וְעֲצוּם, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְבְחִינָה גְּדוֹלָה וְנִפְלְאָה מְאֹד

מתישבים בלבבו ולא יכנסו באזניו, כי זה תלוי באמונת הלב, ולא כן מוחא סביל דא. וזהו שאמרה לנו התורה (שמות יג ח) 'בעבור זה', ודרש בעל ההגדה 'לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מנחים לפניך', רצה לומר כליל פסח שאז מתגלין הארת המוחין אשר רומזין לזה המצה והמרור, וכוזו הלילה מתגלה אור השכל והאמת והאמונה, וחופף בלילה הזה על כל זרע ישראל. ואז פשתשיב לבך תשובה זו ותגיד לפניו כל הספור הלז אז בודאי יכנסו דברי האב באזני הברך ואמין באמת ביציאת מצרים. מה שאין כן בשאר ימות השנה שאז החשכות גובר בעולם על די זה לא יוכל הברך לקבל דברי אביו ולהאמין בהם. ויהי רצון שיקים בנו במהרה בנימינו פימי צאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאות אמן:

משנה שכיר

רבי יששכר שלמה טייקטאל זיע"א
מעשה בהרמב"ם ובנו רבי אברהם
בליל הסדר

שמעתי ממורי הגה"ק בעל יד שלום' מואבנא נכד ותלמיד בעל אמרי נעם מדז"קוב, שהרמב"ם ובנו רבנו אברהם ז"ל ישבו בליל התקדש החג על סדר כל הלילה עד שהבריק עליהם השחר ולא הספיק לרבנו הרמב"ם כל הלילה להוציא לבנו כל רגשי לבבו שהרגיש כל אותו הלילה מקדשת הסדר ומעניגי יציאת מצרים, והיה בוער בלבת אש מתחילת הלילה עד סופה. שאלו בנו, איני מבין, הלא אתה בספר היד סדרת להגיד בלילה הזה רק איזה מלין קצרין, ועתה אני שומע ממך דברים אשר אינם מספיקים לגומרם כל אותה הלילה. על זה ענהו, בני, דע והבן,

חג השבועות שהשיגו גדל הקדשה לקבל התורה, והנה מיום השני של פסח התחילו בעבודתם לטהר ולזכך עצמן במעט מעט עד אשר ישיגו לבחינת הנשמה (פרשת יתרו):

תפארת שלמה

רבי שלמה מראדומסק זיע"א
ירעש ויפחד מהקדוש ברוך הוא
והמלאכים הנצבים לעמתו ויזהר
מאכילה גסה

בכ"ל ליל פסח הקדוש ברוך הוא מתענג עם כל הפמליא שלמעלה מהשירות ותשבחות והסדר וספור יציאת מצרים בלילה הזה, ואינו נכנס לגן עדן בתצות לילה כי אם לשמע שירות ותשבחות של ישראל (וזה הקודש). וזהו שאמרו בגמרא (נזיר כג.) שנים שאכלו פסחיהן אחד אכלו לשם אכילה גסה ואחד לשם פסח על זה הכתוב אמר כו', עיז שם. ולמה נקטו זה באכילת פסח דוקא ולא באכילת קדשים ומעשר שני וכיוצא בהם. אף זהו האמת, להיות כי בלילה זה הפלף והשכינה וכל משרתי עליון וצדיקים שנגן עדן כלם באים לעולם הזה להשתעשע עם ישראל. לכן האוכל לשם אכילה גסה הוא נבזה מאד לפני הפלף בעמדו לפני ד' ומלאכיו אשר לפניו ויתנהג כאחד הריקים, לכך צריך לירא ולרגוז בלילה הזה מפני פחד ד' ומתדר גאווה:

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשל מאפטא זיע"א
בליל הסדר מתגלה אור השכל
והאמונה ונכנסים הדברים בלב הברך
ומאמיו בהם

כל ימות השנה אף אם יאמר להבן הספור יציאת מצרים לא יהיו אז הדברים

ותשבחות לד' המשבח והמפאָר, מלאכי
מְעֵלָה עומדים צפופים להקשיב לרִנְתָנו
ואבינו מלפנו עומד ושִׁמַּח ומתענג לקבל
את שירתנו ותהלתנו כנוֹדֵעַ מזהר הקדוש.
וְכָל תְּבָה שְׂאוֹמֵר הָאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי עַל הַסֵּדֶר
מְרְגִישׁ בְּעֵצְמוֹ אֶת קִדְשָׁתָהּ, אַהֲוִיבָה וְעֲנֵגָה
לו, שִׁמַּח וּמִתְקַדֵּשׁ בָּהּ עַד שֶׁמִּמֶּשׁ חָבֵל
לו עַל שֶׁכָּבֵר נִשְׁמָטָה מִמֶּנּוּ, רוֹצֵה הוּא
לְכַפֵּלָה עַד אֶלֶף פְּעָמִים, וְלֹא לְהִנָּתֵק מִמֶּנָּה,
בְּטֵל הוּא כְּלוּ אֵלֶיהָ וְכוֹרֵעַ לִפְנֵי מַתִּיקַת
הַדְּבוּרִים חֲתִיכוֹת יְרִיעוֹת סֶפֶר הַתּוֹרָה שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֲשֶׁר בְּפָנָיו. וְכֹאמֹר
צְרִיכִים לְהִשְׁאִיר קִדְשָׁהּ זו עַל כָּל הַשָּׁנָה
וּבְכוּרָה נִסֵּעַ תְּמִיד וְנִלְךָ (מכתב לאנ"ש):

דְּבַשׁ לְפִי

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

הבטחת השמירה בלילה זה איננה
על עברי עברה / מצעה שהיה בימי
רבי חיים וויטאל זיע"א

וְיָיִף שְׂמוּרִים הוּא לֵה'. שְׂאֵלוֹ לְהֵרֵב רַבְּנוּ
מִוִּרְנוּ הֵרֵב חַיִּים וְוִיטָאֵל ו'ל, כִּי
בְּלִיל פֶּסַח אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל הִיָּה עוֹלָה בְּסֵלֶם
וְנִפֵּל וְנִטְלַע, וְאִיךָ אַרְעֵה זֶה בְּלִיל שְׂמוּרִים.
וְהַשִּׁיב הֵרֵב ו'ל, דְּהַאִישׁ הַהוּא בְּלִילָה
הַהוּא עֲשֵׂה עֲבָרָה, וּמִשׁוּם הַכִּי נִפֵּל וְנִטְלַע.
וּמִדְּבָרָיו ו'ל מְבַאֵר, דְּלִיל שְׂמוּרִים הוּא
בְּזִמְנֵן שְׁעוֹסְקִין בְּמִצְוֹת, אוֹ לְפָחוֹת
כְּשֵׁלֵא יֵלֵךְ לְדַבֵּר עֲבָרָה, אָבֵל אִם חַס
וְשְׁלוֹם יַעֲבוֹר עֲבָרָה אֵין לוֹ שְׂמִיחָה. וְזֶה
אֲפֻשֶׁר פֶּשֶׁט הַפְּתוּב עֵצְמוֹ לִיל שְׂמוּרִים
הוּא לֵה' וְאֵין שְׂטָן וְאֵין פְּגַע רַע, וּבְאֵר
אֵימַתִּי אֲנִי אוֹמֵר לִיל שְׂמוּרִים, הִיכָא דְהוּא
'הַלְלִיָּה הִנֵּה לֵה'', דְּהַלְלִיָּה הִיא מְקַדֶּשֶׁת
לְשָׂמִים וְרִיחַ עֲבָרָה לֹא עֲדַת בָּהּ, אָבֵל
בְּלֵאוֹ הַכִּי יִשְׁיָגְהוּ עֲוֹנוֹ, כִּי יוֹתֵר פֶּגַם
בְּלִילָה הַזֶּה כְּמוֹ שְׂנֵבָאֵר (מערכת ל, יב):

אֲנִי סוֹדְרָתִי מֵה שְׂמֵחִיב כָּל אָדָם לְהַגִּיד,
אָבֵל אֵינִי וְכוֹל לְהַטִּיל אֶת הַרְגֵּשִׁי לְכַבִּי
עַל אָדָם הַתְּמוּנִי, אָבֵל כָּל אֶחָד מְרְגִישׁ
בְּלִילָה הַזֶּה כְּדִי תִכְנֹתוֹ בְּקִדְשָׁהּ, וְדו"ק:

חֻבַּת הַתְּלֵמִידִים

רבי קלונימוס קלמיש מפּוֹסְטֵנָא זיע"א

עַל הָאָדָם לְדַמּוֹת לְעֵצְמוֹ בְּלִיל פֶּסַח
בַּתְּפִלַּת עֲרֵבִית וּבִסְדֵר הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּ
עוֹמֵד בְּקֶרֶב מְלָאכֵי מַעֲלָה בְּגוֹן עֲדוּ.
מִשְׂבַּח לְשִׁמּוֹ הַגְּדוֹל וְסוּעַד מַעֲיִן
הַסְּעוּדָה שְׁלַעֲתִיד לְבֹא

לְמִי הַפֶּסַח הַקְּדוֹשִׁים בְּאִים בְּקִדְשָׁתָם אוֹתָנוּ
מִבֵּית וּמִבְּחוּץ יְקִדְשׁוּ, וּבְכוּרָם אוֹתָנוּ
מְלֵאוּ אֵף יְקִיפוּ. רַק לְהוֹדוֹת וְלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ
הַגְּדוֹל, שְׁזֵהוּ תְּכִלִּית כָּל הַבְּרִיאָה וּשְׁלֵמוֹת
דְּרִי מַעֲלָה עִם דְּרִי מִטָּה. וְתִכְף כְּשִׁמְגִיעָה
תְּפִילַת הָעֶרֶב בְּלִילָה יִשְׁמַח הָאִישׁ בְּגִדְל
זְכוּתָהּ, וְיִחַשְׁבֵה, מֵה מְאֻשֶׁר אֲנִי שְׂזִכְתִּי אֶל
הַשְּׁלֵמוֹת וְעִלְיָתִי אֶל הָעוֹלָם הָעֲלִיוֹן, הֵן
אָמַת שְׂיִישׁ לִי דְּאֵגוֹת גּוֹפְנִיּוֹת וְרוֹחְנִיּוֹת,
אָבֵל עֲתָה אֶת הַכֹּל הַשְּׁלֵכְתִי מִמֶּנִּי, גַּם אֶת
כָּל הָעוֹלָם אֵף אֶת עֵצְמִי פֶּשֶׁטְתִי מִמֶּנִּי,
וְאֵין לִי עֲתָה רַק לְעֲמוּד בְּתוֹךְ הַמִּתְנַהֵה
הַגְּדוֹל שֶׁל מְלָאכִים אוֹפְנִים וְחִיּוֹת הַקְּדוֹשׁ
לְבָרֵךְ וְלְהַלֵּל לְשִׁמּוֹ הַגְּדוֹל, לְגִלוֹת וְלְהַאִיר
אֶת אוֹר אֵין סוּפוֹ יִתְבָּרֵךְ גַּם בְּאֵרְץ וְגַם
בְּקֶרֶב נִשְׁמָתִי וְגוֹפִי וְכָל כֶּף תְּרַב שְׂמִחָתוֹ
וְכָל כֶּף תְּגַדֵּל הַתְּלַהֲבוֹתוֹ עַד שֶׁרַק בְּקִשֵׁי
יֵאָצֵר אֶת גּוֹפּוֹ מִבְּלִי רִקוֹד מִן הָאֵרֶץ עַד
לְרַקִּיעַ, וּמִבְּלִי הַתְּפָרֵק וְהַתְּפַקֵּעַ כְּמַעֲט.

וְאַחֲרֵי כֵן כְּשֵׁבֵא אֶל הַסֵּדֶר, יֵצֵר לוֹ עֲתָה
שֶׁהוּא בְּגוֹן עֲדוּ, וְהַסְּעוּדָה מַעֲיִן
הַסְּעוּדָה שֶׁל סְעוּדָה לְעֲתִיד לְבֹא הִיא, הַכֹּל
מִתְעַרֵב לְקִדְשָׁהּ אַחַת, אֲכִילַת מִצָּה וּמְרוֹר,
אֲמִירַת הַגְּדָה, שְׂתִית זֵין שֶׁל הַד' כּוֹסוֹת
הָאֵרַת זֵין הַמְּשֻׁמֵר, וְשׁוּב הַלֵּל וְשׁוּב שִׁירוֹת

לבישת הקיטל

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

זכר למה שלא שנו את לבושים

ש'מעתי מר' יעקב דב מטשיטליניק בן הרב בגימין זאב (מבאלטא) בן רבי שלמה [מהייסין], שלכן לובשין הקיטל בליל פסח, כי ישראל נגאלו ממצרים בשביל שלא שנו שמם לשונם וכסותם, והקיטל הוא מלבוש שאין הגוים לובשים מלבוש כמותו, על בן מראים בלבישתו שבזכות זה נגאלו:

דברי שמואל

רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א

לעורר האדם כאלו שב בחזרה מהעולם העליון

[נהגו] ללבש הקיטל, כדי לציר לפניו כאלו היה כבר בעולם הבא וראה התחיה שלו ופסק בעצמו הפסק לעשות לו כל הענין כפי הראוי לו, רק נתנה לו הברכה לשוב עוד כאן כדי לתקן מצויו, ובודאי משם והלאה יראו להוסיף מחול על הקדש. משום זה צריך ללבש הקיטל, כאלו היה שם ויבא לכאן שנית לחג עצמו. ויבזה יתנה שמת וטוב לב לתן שבח והודנה על שפטרנו מדינו והולף לשלום, ומוסיף והולף ממדרגה למדרגה במהרה בגימיו:

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

להורות שבספור יציאת מצרים זוכה הנשמה ללבוש רוחני

ידוע דהתורה הוא מזון הנשמות בגן עדן בפנימיות (תקו"א קא:), ומעשי המצות

הם לבושי הנשמות (זוה"ק ח"א טו), והלבושים הם מבחוץ ונראים. והנה ספור יציאת מצרים המבאר בתורה הנה הוא תורה, וסלקא דעתך אמינא שיתנהו מזה רק מזון בפנימיות אכל לא מלבושים מבחוץ, לזה אמר 'אפילו כלנו יודעים את התורה' (שהוא מזון), 'מצנה עלינו' (דייקא) 'לספור ביציאת מצרים', כי ספור יציאת מצרים מלבד שהיא ענין התורה, עוד למצנה יחשב ומתנהו מלבוש עלינו מבחוץ. וזהו שפס' 'וכל המרבה לספור ביציאת מצרים הרי זה משבח', תבת 'הוא' מורה על דבר הנסתר שאינו נראה, אכל תבת 'זה' מורה על דבר הנראה, וזה שאמר 'וכל המרבה לספור ביציאת מצרים הרי זה משבח' הנה הוא משבח בדבר הנראה, מלבושים, הכן, ויבזה מצאנו טוב טעם מה שנוהגין ללבש הקיטל או שאר בגד לכן בספור יציאת מצרים:

אכילת מצה

שו"ת חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

מצות האכילה היחידה מן הארבע

מצות עשה של אכילת מצה משמרת בליל פסח, היא יחידה נשארת לנו מכל מצות אכילה שבכל התורה, אין לנו פסח ולא קדשים לא תרומה ולא מעשר שני, רק מצוה אחת משנה לשנה (ח"ה, השמטות קצו):

קב הישר

רבי צבי הירש קאיינדנור זיע"א

מצות מצה מכריעה את הסטרא אחרא ומגינה כמזוזה

דע כי בהוציא ה' את עמו ישראל בנסים גדולים ונפלאים, והפיל תחלה השור

קצת לאכילת קדשים. פי הגה פל המצות הם נעשים בגופו של האדם מבחוץ, אך מצות אכילת מצה ואכילת קדשים הם נכנסים בגופו של האדם בפנים, לכן נקראו קרבנות, שמשקרת את האדם ברפואת הנפש בפנימיות. פי הם תועלת גדול לקדש את האדם בפנים, כמו שכתוב (תהלים קג א) 'וכל קרבי את שם קדשו', כמו שאמרו חז"ל (ובחים צה:). הסיקו בפנים, פי נכנס בכל האברים הפנימים לקדש ולטהר אותם. וגם ענין אכילת מצה הוא נקרא ביהר הקדוש מכלא דאסונוא, פי הוא רפואת הנפש בפנים, והוא גם כן תועלת לאדם על ידי שמכין את עצמו בהכנה דרבה בתשובה ומעשים טובים שיהיה הגוף טהור ומוכן להכניס הקדשה בתוכו על ידי אכילת מצה. וזהו שכתוב (ויקרא י ט) 'מצות תאכל במקום קדש' בהכנה הראויה, אז 'במצר אהל מועד יאכלוה' כמו אכילת קדשים במצר אהל מועד:

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

מצה מורה על חדוש העולם ודבר זה מעורר את האדם לפעול רק מה שיהיה נחת רוח לפניו יתברך

הגה מלת 'מצה' וענינה הוא מורה על חדוש העולם, שיש לעולם מחדש, כראו מאפס המחלט והמציא יש מאין. פי לשון 'חמץ' הוא מלשון 'אין מחמיצין את הדין', או 'אין מחמיצין את המצוה' (מכילתא בא ט), שפתרונו אין משהין, נמצא שחמץ ענינו דבר ישן, וההפוך הוא מצה, רצונו לומר דבר מחדש. והורה לנו יוצרנו במצות מצה שיש מחדש את העולם, ובכל יום ובכל רגע הוא מחדש את עולמו

של מצרים עם שאר שרי האמות כדי שלא יוכלו השרי אמות העולם לקטרג, ועדין יד שרי אמות העולם עומדים עלינו בקטרוגיהם וחורקין האמות שניהם עלינו, אבל בהגיע החג הקדוש הוא חג הפסח, מתנוצצים ומתעוררים עלינו לקטרג ומבקשים לגרם רעה על עמא קדישא, אבל הקדוש ברוך הוא צוה לנו באזהרת אכילת מצה, והמצוה ההיא מכרעת הסטרא אחרא והמקטרגים שלא יכלו לקטרג עלינו, דמיון מזוהה שבבית ושם שד"י כתוב עליו מבחוץ.

שמירה יתרה מחמוץ - כדי שלא

תהא לחיצונים אחיזה בקדשה

והואיל הדבר כן, צריכה עסה של המצות שמירה גדולה מפני סטרא אחרא שלא יהיה להחיצונים שום דבקות חס ושלום, וכל מקום שנאמר בתורה 'חמץ' מרמז על סטרא אחרא, והיכי דכתיב 'מחמצת' מרמז על נוקבא בישא של סטרא אחרא דהיא ליליית הרשעה וסמאל, ולכן צריכין אנו לשמר את המצות משום חמוץ, ונפל על זה לשון שמירה, 'ושמרתם את המצות', כמו שהכרח אדם לשמר עצמו מפני הגולגים וחססנים הבאים עליו להורגו ולקחת את נפשו וכל אשר לו, כי היא קלפה תקיפא. זה הוא סוד חמץ ומחמצת, ועל האי קלפה נאמר (תפלת ראש השנה) 'וכל הרשעה פלה כעשן תכלה' וכו'. וחלילה להיות להם דבקות בקדשה העליונה אפילו כמלא נימא, כמו שאמר הכתוב (דברים יג ט), 'ולא ידבק בך מאומה מן החרם', ולכן אסור חמץ הוא במשהו:

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדוקסק זיע"א

אכילת מצה דומה לאכילת קדשים ומטהרת ומקדשת פנימיות האדם

גדל מעלות אכילת מצה שהוא דומה

אַרְבַּע כּוֹסוֹת

מאמר החכמה

רבי משה חיים לוצ'טאו זיע"א

ד' כוסות של ישועה לישראל ופרענות
לד' קלפות האמות

ענין הד' כוסות הוא, שהנהגה ידוע שמדריגות
הספטר אחר אחר הם ד', וכלן שלטו
מאחר חטאו של אדם, וכלן היו מתנגדות
אל הקדשה והטוב שלא ימצא בעולם, והיו
ישראל סגורים בתוכן שלא היו יכולים
לצאת כלל, עד שהאיר עליהם הקדוש ברוך
הוא בכחו הגדול ושבר ד' הקלפות והוציא
ישראל מתוכם, וזה ענין ד' גאולות המןפריים
בפרשה, ואולם זה עשה בהאיר על ישראל
ד' אותיות השם ברוך הוא.

והנהגה ענין זה במצרים היתה התחלה לכד
לשיצאו ישראל מהם, אף סוף הכל
צריך שיהיה שישלטו ישראל עליהם ויכבשו
לגמרי, וזה יהיה לעתיד לבא, אמנם הנה
זה כמי שקוצב עץ אחד שמפכה בו הפאה
אחר הפאה עד שקוצב אותו לגמרי, וכן
עושים אנו, בכל שנה ושנה מתעוררים בכת
הא' שהאיר ובתקון שנתקן אז, ומתחזקים
להמשיך הדבר לפנינו עד שיגמר, והנה בסוף
הכל הד' קלפות עצמן תתהפכנה על האמות
ותאבדנה אותן, והם ד' כוסות של פרענות
שלקח, ולישראל יהיו ד' כוסות של ישועה
בהארת ד' אותיות השם ברוך הוא שזכרנו:

הגדה של פסח

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהורודנא זיע"א

סדר לילה זה גורם תקונים בעולמות
העליונים

מהראוי להודיע לאנוש כערפי כי כל
הסדר של הלילה הזה הוא על

כרצונו, כאשר עשה ביציאת מצרים שהפליא
לעשות שלא כדרך הטבע, כי כל המכות
העשה היו שלא כדרך הטבע. וכאשר נדע
זה ידיעה ברורה לא נזונו ידנינו ורגלינו
לעשות שום דבר, כי אם מה שמגיע לכבוד
שמו. ותברך ויהעלה, ויש לנו לירא ממנו
יראת הרוממות, בגין דאיהו רב ושלטי
(וזה"ק ח"א יא:), ולא אהבה אותו אהבה עזה,
כאשר אנו רואים שהוא יתברך אוהב אותנו
אהבת עולם:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

הגלות עצה צמוקה מהבורא יתברך
כדי שגם שגם לאחר שזוכה למדרגות
גבוהות נשאר בהכנעה

ל'הם עני'. המפרשים נחלקו אם הוא סימן
על הגלות והענוי, או על התרות.
ומדברי רש"י ורמב"ן יראה שהוא על
הענוי, ומהר"ל ז"ל לא הוטב בעיניו ע"ש.
והאמת נראה כי הוא על כלל הירידה
למצרים והגאולה. כי בודאי עלינו לשבח
על הגלות גם כן. ודאי הגלות היה עצה
שנוכל להתקרב להשם יתברך. כי היה זה
כדי להיות שפלים ונכנעים להשם יתברך.
כי בלא זה לא היינו יכולין להנצל מגיאור.
כמו שמצינו כמה פעמים נפלאות השם
יתברך בדרך זה שיוכל האדם לקבל הטובה
שלא יבטלנה על ידי רגל גאון. ונראה
שכל הרעות שבעולם הם לכונה זו להכניע
האדם. וזה ל'הם עני', להיות שפלים ונכנעים.
כי באמת אחר יציאת מצרים הלכנו למדרגות
גבוהים ביותר לקבל התורה כו', כסדר
המעלות טובות שלמקום עלינו כו', אבל
אנו שמחים בהתחלה זו שהוא קבלת העל
מלכות שמים שזה הביאנו לכל המעלות
אחר כך:

שֶׁל הַסֵּדֵר קִדְשׁ וַיִּרְחֹץ כּו', כִּי נִרְמְזוּ בּו סוּדוֹת גְּדוּלִים וְנִפְלְאִים מְאֹד, וְעַל כֵּן בְּעִבּוּדָה זו יֵאמֵר גַּם סִימְנֵיהָ בְּפֶה מְלֵא, דִּהְיִנּוּ קוֹדֵם הַקִּדּוּשׁ יֵאמֵר בְּפֶה מְלֵא 'קִדְשׁ' וְקוֹדֵם הַרְחִיצָה הֵרָאוּנוּהָ יֵאמֵר 'וַיִּרְחֹץ', וְכֵן כָּל הַסֵּדֵר עַד 'נִרְצָה' יֵאמֵר גַּם כֵּן בְּפֶה מְלֵא 'נִרְצָה':

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוֹנִיץ זיע"א

'קִדְשׁ וַיִּרְחֹץ' - קִדְשׁת וַיִּטְהַרְתּוּ
הַמַּחְשָׁבוֹת

פְּרוּשׁ שֶׁל 'קִדְשׁ', שְׁצַרְיָךְ לְהִזְמִין עֲצֻמוֹ לְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁפִרוּשׁ שֶׁל אֶת 'קִדְשׁ' הוּא הִזְמִינָה, כְּמוֹ הַפְּרוּשׁ שֶׁל הָרִי לְכוּלֵי עֲלָמָא כְּהַקְדִּישׁ (קִיּוּשׁוֹן ב:) רַק לְהִיּוֹת מוֹכֵנָת לְהַחֲתִן בְּכָל עֵת שְׁיִרְצָה, כִּף צַרְיָךְ לְקִדְשׁ עֲצֻמוֹ לְהִיּוֹת מוֹכֵן לְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא. וְזֶהוּ פְּרוּשׁ שֶׁל 'וַיִּרְחֹץ', שְׁצַרְיָךְ לְרַחֵץ וַיִּלְטְהַר אֶת עֲצֻמוֹ לְהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּרְחִיצָה הוּא לְשׁוֹן בְּטַחֲוֹן, וְהוּא אוֹתִיּוֹת רַחֵץ י"ה, רְצָה לְזִמְרָה שֶׁתְּהֵא בְטַחֲוֹנוֹ בְּהַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא. וּבְלִיזָה הִזְזָה צַרְיָךְ גַּם כֵּן רַחֲצָה שֶׁהֵם כְּנֶגֶד בָּלִים, פְּנִים פְּנִימִיִּים וְאִמְצָעִים, וְכֻלָּם חִיצוֹנִים שֶׁהֵם מַחְשָׁבָה, שְׁצַרְיָךְ לְטַהַר וּלְקִדְשׁ מַחְשָׁבוֹתָ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לוֹ מַחְשָׁבוֹת זָרוֹת, כִּי אִם מַחְשָׁבוֹת טְהוֹרוֹת לְעִבּוּדַת הַבּוֹרָא בְּרוּךְ הוּא אָמֵן:

דעת משה

רבי משה מקוֹנִיץ זיע"א

'קִדְשׁ' - קִדְשׁת הָאֲדָם עֲצֻמוֹ, 'וַיִּרְחֹץ' - רַחֲצֵת הַזּוֹלַת מִטְּמֵאָה

נִרְאָה לְפָרֵשׁ עַל פִּי הַרְמֵז וְהַמְיוּסֵר. 'קִדְשׁ' - שִׁיקְדֵשׁ וַיִּטְהַר עֲצֻמוֹ מִכָּל סִיג

פִּי גְמָרָא הַקְדוּשָׁה, וְנִתְקַן עַל פִּי תַקּוּן וְסֵדֵר הַעוֹלָמוֹת הַעֲלִיּוֹנִים הַקְדוּשִׁים, וַיִּמְי שְׁהֵאִיר לוֹ הַשֶּׁם עֵינָיו שִׁכְלוּ וַיִּמְעִין בְּכַתְבֵי הַאֲרִיזוֹ"ל, יִרְאֶה מִגְדַּל הַתַּקּוּנִים הַנּוֹרְאִים שֶׁל כָּל הַסֵּדֵר, עַל כֵּן יִזְהַר לֹמֵר לְפָנָיו כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁל הַסֵּדֵר לְשֵׁם יְחִוּד כּו' וַיִּפְסֹק וַיְהִי נַעַם, וְהִעָקֵר שְׁיִכּוֹן שְׁבָכָל דָּבָר הוּא עוֹשֶׂה נִתַּח רוּחַ לְיוֹצְרוֹ וּבּוֹרְאוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ וַיַּעֲשֶׂה כָּל דָּבָר בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה, וַיִּרְחֲמֵנָא לְבָא בְּעַי:

קב הישר

רבי צבי הירש קאָיִינדנור זיע"א

ש' לומר ההגדה במתינות ובשמחת
הלב

יִרְאָה לֹמֵר הַהֲגָדָה בְּמִתּוֹן וְלֹא לְאִמְרוֹ בְּמִהִירוֹת, וְאֵל יְהֵא דוּמָה עֲלֵיו לְמִשְׁא חֵס וְשָׁלוֹם. וְדַע לָךְ כִּי מִצּוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה לְהִיּוֹת לְכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל לְזַכְרוֹן תְּמִיד כָּל יְמֵי חַיָּו הַנְּסִים שֶׁעָשָׂה הַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, וּבְהִגִּיעַ יוֹם זֶה מִחֻיב לְסַפֵּר חֲסֵדֵי ה' לְבָנָיו כְּמוֹ שְׁאֵמֵר הַכְּתוּב 'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא' וְגו', וְעַל זֶה בָּא עֲלֵינוּ הַמַּצּוֹה שֶׁל סְפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה וּבְכָל דּוֹר וְדוֹר בְּלִיל פֶּסַח, כִּי בְזִכְרוֹת זֶה הַקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא יִפְרֵשׁ כְּנֶפְסוֹ תְּמִיד עֲלֵינוּ לְהַצִּיל אוֹתָנוּ בְּכָל הַמְקוֹמוֹת וּבְכָל הַדְּרָכִים וַיַּעֲשֶׂה לָנוּ נְסִים וְנִפְלְאוֹת. אָבָל מִי שֶׁהִגַּדָה עֲלֵיו דוּמָה עֲלֵיו לְמִשְׁא וְאוֹמֵר בְּעַל כְּרַחוּ, אוּ בְּעִצְלוֹת וּבְכָל שְׂמִחָה וְכוּנַת הַלֵּב, אִזְ אֵינוֹ זוֹכֵה שְׁיַעֲשֶׂה לוֹ גַּם כְּשֶׁהוּא בְּמִקוֹם סִפְנָה (פּוֹק ז:)

סימני הסדר | קדש ורחץ

יסוד ושרש העבודה

רבי אלכסנדר זִיסְקִינְדֵר מְהוֹרֵדְנָא זיע"א

סימנא מילתא היא בהגני תמשה עשר מלות

הוא צריך לרחץ ולטהר ולזכך ולקדש את המדות שנוקראים בשם לבושים. כי בחג הפסח הוא עלית המלכות שהיא מדה השביעית, וצריכים לקשט אותה בקשוטין של תקון הששה מדות.

וזה מרמז באמרו 'כרפס', שהוא 'כפר' ס', 'כפר' הוא לשון קניח והעברה, מלשון הכתוב (בראשית לב כ) 'אכפרה פניו', הינו שיקנח ויעביר כל הטמאות וההמות מהששה מדות ויטהר ויזכך אותם וימשיך קדושה העליונה בכל המדות שלו. וזה גם כן 'יחץ' שהוא לשון שבידה, שישבר היטב את לבו ורע מדותיו. ועל ידי זה גורמים שיהיה נתבטלים ונמתקים כל הדינים. וכמו ש'יחץ' הוא ששוכרים מצה השניה שהיא בסוד לוי שהוא משרש בינה דמינה דינין מתערין, לרמוז שכל ידי שבירת הלב ותקון המדות באמת על ידי זה נשברים ונתבטלים כל הדינים ונמתקים בשושם בבינה ונתעורר רחמים וחסדים על כל ישראל.

ופגם. ובאם אפילו עשית פזאת בעצמך, לא יהא די במה שתפקיע עצמך בזה, כי אם החיוב מטל גם כן עליך לקדש ולטהר לבות שאר בני אדם הצריכים לזאת ואין ביכלתם, תראה לרחצם מזהם תלאתם. כי 'קדש' מורה על כוס קדוש, ותכוס ההוא נגד הפן חכם, ואיזהו חכם הראה את הנולד, הינו שרואה שיוֹלד עוד בנים למקום, ובמה, בזה שטהר אותם להיות עבדים למקום. וזהו 'רחץ', שירחץ לב הפשוטי עם לקרבם גם כן לעבודתו תברך שמו, ועל ידי מה, לזה אמר בעל ההגדה 'יחץ', שיחצה ויחלק עצמו עם פשוטי העם חלק כחלק לאמר הן אני עובד ה' יעבדו גם הם כמוני. והשם יזכנו שנוכל לעבדו באמת ובלב תמים אמן בן יהי רצון:

כרפס יחץ

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

'כרפס' - 'כפר' ס', נקיון הששה מדות, 'יחץ' - שבירת הלב

מגיד

שמחת הרגל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

ימשיך לב בני ביתו להאמין בספור יציאת מצרים

יבין לקום מצות עשה דאורייתא לספור בגליל הפסח ספור יציאת מצרים ובקול רנה ותודה וגילו ברעדה יאמר ההגדה. ויזכר להמשיך דברי הגדה, ואחר זמלא פיהו לפני ביתו להגדיל ולהאדיר חסדי ה' כי לא תמנו. ויזהירם להאמין בכל דברי התורה ומפדשיה רבותינו זכרונם לברכה בספור הגם. ויגלה טפח ממעשה נורא בימי רבנו מורנו הרב חיים וויטאל זצ"ל שאשה אחת לא הייתה מאמינה ביציאת מצרים, ולקתה, וע"י רוח"ש נשברה (כלומר

נודע בשם האריז"ל (עיי' פרע"ח שער חג המצות פ"ו) שכל הפונות של חג הפסח המה על עלית המלכות שתתעלה מלכותו תברך עד רום המעלות, וכמו למשל במלך בשר ודם, כשהוא בא להעם המה מכינים עצמם בכל מיני התכנות לקראתו, ובפרט מי שיש לו לזכר עמו, הוא מכין עצמו ומסדר דבוריו היטב האף לזכר לפניו. כמו כן בחג הפסח שאז הוא עלית מלכות שמים, צריך האדם להכין עצמו ולסדר הדבורים שמדבר לפניו תברך שיזע מה הוא מדבר ולפני מי הוא מדבר. וכמו ההלך לפני המלך בשר ודם, אינו הולך במלבושים מטנפים שהם נגד כבוד המלכות, כמו כן הבא לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך

וְהִגְדָה הַקַּדִּישׁ אָנוּ אוֹמְרִים אוֹתוֹ בְּעַת
שְׁאָנוּ רוֹצִים לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָם לְעוֹלָם
שְׁלֵמָעֲלָה מִמֶּנּוּ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אָנוּ אוֹמְרִים
אוֹתוֹ לְהַכְנִיעַ הַקְּלָפוֹת, כְּדֵי שְׁלֵא יִתְאַחֲזוּ
הַקְּלָפוֹת עִם הָעוֹלָם הַהוּא, וְכֵן נִמֵּי בְּשַׁעַת
יְרִידַת הָעוֹלָמוֹת לְשְׁמוּרֵי־דִים הַשְּׁפַע אָנוּ
אוֹמְרִים אוֹתוֹ, כְּדֵי שְׁלֵא יוּכְלוּ גַם הֵם
לְקַבֵּל הַשְּׁפַע. וְהוּא הַדִּין וְהוּא הַטַּעַם
הַקָּא, דְּעַל יְדֵי קְרִיאַת הַהֲגָדָה חוֹזְרִים
כָּל הַמַּחֲזִין שְׁנֹכְנָסוּ בְּעַת הַתְּפִלָּה, וְלִפְיֶכֶךְ
אָנוּ אוֹמְרִים גְּרָסָא זֶה בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם כְּדֵי
לְשַׁבֵּר כַּח הַחִיצוֹנִים וְלְהַכְנִיעֵם וּלְבַטְּלֵם
בְּכַטּוֹל חֲמִיץ:

וְנִרְאָה לְעִנְיֹת דְּעַתִּי דְּהַפְסָקָא הַזֹּאת שֶׁהִיא
בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם נִחְקָנָה בְּכ"ח תְּבוֹת,
דוּמְקֵא דְכ"ח תְּבוֹת שְׁנֵי שְׁנֵי בְּקַדִּישׁ מְאָמֵן
זֶהָ שְׁמִיָּה רַבָּא' עַד לְבִסּוּף, וְעוֹד מֵלַת
דֵּי הַתְּבוּבָה כָּאֵן שְׁאָמַר 'דֵּי' אֲכַלּוּ אֲבָהֶתְנָא
הִיא מְשַׁלְּמַת לְחֻשְׁבוֹן מ"ב, הֲרֵי הַפְּסָקָא
הַזֹּאת דוּמְקֵא דְקַדִּישׁ:

נִכְנַס בַּה רוח). וְנִצְלִיחַ דְּכָרוּ בְּפִרוּשׁ אֲמַרֵי יִשְׂרָאֵל
הַמַּגִּיד כְּפִי לַחֹ מִפֵּי סוֹפְרִים וּפְסָרִים. וְרַמְזוּ
בְּתַבְת 'מַגִּיד' לְשׁוֹן מִמְשִׁיף, שֶׁסָּם רַמְזוּ
לְהַמְשִׁיף וְלְהַאֲרִיף הַדְּבָרִים לְכַבוֹד ה':

מִגֵּן אֲבָרָהָם

רַבֵּי אֲבָרָהָם מְטָרִיק סֵיק זֵיע"א

'מַגִּיד' - לְשׁוֹן הַמַּתְקַת הַדִּינִים וְהַמִּתְקַת
בְּסִפּוּר יִצְחָק מִצְרַיִם

'מַגִּיד' הוּא לְשׁוֹן הַמַּתְקָה, כְּמוֹ 'מַגִּידִים'
תְּמַתִּיק' (הוֹשַׁעְנוֹת הַהוֹי"ד) שְׁמַרְמֵזוּ
לְהַמַּתְקַת הַדִּינִים, וְגַם מְרַמְזוּ שְׁשֶׁהָאֲדָם מְדַבֵּר
דְּבוּרִים לְפָנָי מִלֶּךְ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא צָרִיף שְׁרִגִּישׁ מַתְקִיּוֹת בְּהַדְּבוּרִים,
וּבְפִרְט כְּשֶׁמְדַבֵּר סִפּוּרֵי נִפְלְאוֹת וְהַנְּסִים שֶׁל
יִצְחָק מִצְרַיִם צָרִיף בְּדוּאֵי לְהַרְגִּישׁ בְּהֵם
עֲרֻבוֹת נְעִימוֹת יְדִידוֹת וּמַתִּיקוֹת גְּדוֹל:

הָא לְחַמָּא עֲנִיא וְכוּ' כָּל דְּכַפִּין יִיתֵי וַיְכּוֹל כָּל
דְּצָרִיף יִיתֵי וַיִּפְסַח

בְּגֵדֵי הַשָּׂרָד

רַבֵּי יַעֲקֹב אֲבִיחֲצִירָא זֵיע"א

תַּחֲלַת הַהֲגָדָה נִתְקַנָּה בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם
מִעִין אֲמִירַת הַקַּדִּישׁ בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם
לְהַגֵּן מִהַחֲצוֹנִים

נִרְאָה לְעִנְיֹת דְּעַתִּי דְּמַלִּין לְצַד עֲלָאָה
יְמַלֵּל בְּדַרְךָ סוּד וְרַמְזוּ, וְכָל הַהֲגָדָה
בְּדַרְךָ סוּד הִיא. וְשִׁמָּה מְעִיד עָלֶיךָ, דְּכָל
לְשׁוֹן הַגְּדָה הוּא עַל לְשׁוֹן הַסוּד הַנְּסִתָּר
וְהַנְּעֲלָם, כְּמוֹ שְׁאָמַר בְּדַהַר הַקְּדוֹשׁ עַל
פְּסוּק (דְּבָרִים ד יג) 'וַיִּגַּד לְכֶם אֵת בְּרִיתוֹ'.
וְתַקְנֵי תַחֲלָתָה בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ
בְּקַדִּישׁ דְּנִתְקַן בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם, וְאָמַר בְּדַהַר
הַקְּדוֹשׁ (ח"ב קכ"ט:) דְּהוּא מְתַבַּר שֶׁלְשָׁלְאִין
דְּפָרְזָלָא, דְּהוּא מְשַׁבֵּר כַּח הַסְטֵרָא אֲתֵרָא
וּמְכַנִּיעַ אוֹתָם:

דְּרִשׁוֹת חֲתָם סוֹפֵר

רַבֵּי מֹשֶׁה סוֹפֵר זֵיע"א

כְּאֲשֶׁר מְשַׁרְשִׁים בְּלִלְיָה זֶה בְּלַב בְּנֵי
הַבֵּית יִרְאֵת ה' נִשְׁפַּע שְׁפַע אֱלוֹקֵי
מִמֶּשׁ כְּבִיצִיאַת מוֹמְצִרִים

'הָא לְחַמָּא עֲנִיא'. פְּרוּשׁ כִּי מְכַטְחִים אֲנַחְנוּ
אֲפִילוּ בְּגִלוֹת הַחֵיל, בְּשַׁעַת שְׁאֲנַחְנוּ
יוֹשְׁבִים לְסַפֵּר יִצְחָק מִצְרַיִם לְבִנְיָנוּ לְהַשְׁרִישׁ
לְבוֹתָם בְּיִרְאֵת ה', אַזִּי שְׁפַע אֱלוֹהִים עָלֵינוּ
כְּמוֹ בְּצִאתָנוּ מִמִּצְרַיִם. וּכְשֶׁם שְׁאָז אֲכַלּוּ
מִהַמְשִׁיךְ ס"א סְעוּדוֹת (רש"י שְׁמוֹת טו א) כִּי
אֵין גְּבוּל וְנִצְבָּה לְבָרְכַת ה' אוֹכֵל קִמְעָה
וּמִתְבָּרַךְ, בֵּן עֵתָה 'כָּל דְּכַפִּין יִיתֵי וַיְכּוֹל'
וְלֹא יִחְסַר לוֹ וְלָנוּ מֵאוּמָה. וְאֵם בֵּן הוּא
אוֹתוֹ הִלָּחַם מִמֶּשׁ שְׁאָכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאָרְץ
מִצְרַיִם בְּצִאתָם מִשָּׁם:

**הַשְׁתָּא הָכָא לְשַׁנָּה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל הַשְׁתָּא
עֲבָדֵי לְשַׁנָּה הַבָּאָה בְּגֵי חוּרִין**

תּפארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק ז"ע"א

בגלות שאין משפע עלינו אורו יתברך
עבודתנו בבחינת עבד ולעתיד לבא
נזכה לבחינת בן

ה'שְׁתָּא הָכָא לְשַׁנָּה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל
הַשְׁתָּא עֲבָדֵי לְשַׁנָּה הַבָּאָה בְּגֵי
חוּרִין. הַנִּרְאָה לְפָרֵשׁ כְּפֶל הַלְשׁוֹן הַזֶּה. דְּהִנֵּה
עֵתָה בְּזִמַּן הַגְּלוּת בְּצוּנוֹתֵינוּ הַרְבִּים אֲנַחְנוּ
נִחְשָׁבִים בְּבַחֲנֵינָת עֲבָדִים לְמָקוֹם בְּרוּךְ הוּא,
כִּי אִין לָנוּ הַתְּגָלוּת אֹר אַהֲבַת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ
עַל עֲמּוֹ שִׁימְשֵׁף לְכַבְּנוּ אֵלָיו לְעַבְדוֹ מֵתוֹךְ
אַהֲבָה וּתְשׁוּקָה הִרְאוּהָ בְּעַרְבוּת נְעִימוּת
עֲבֹדוֹת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ לְדַבְּקָה בּוֹ, וְכִּי כָּל
עֲצָמָנוּ נִחְשָׁבִים עַל פִּי הָרַב בְּבַחֲנֵינָת עֲבָד
הַנוּטֵל פָּרֵס מִרְבוֹ, וְעַל זֶה כָּבֹד הַזֶּהִיר הַתֵּנָּה
(אבות פ"א מ"א) אֵל תִּהְיֶה כְּעַבְדִּים הַמְשַׁמְשִׁים
אֵת הָרַב עַל מְנַת לְקַבֵּל פָּרֵס. אָכֵל לְעַתִּיד
לְבַא כְּאַשֶׁר יִתְגַּלֶּה מִהֵרָה כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ וְרֵאוּ
כֹּל בְּשֵׁר יִחְדְּדוּ כִּי פִי ד' דְּבַר, אֲז נַעֲבָדְנוּ
בְּבַחֲנֵינָת בֵּן, וְאֲז נִהְיָה נִקְרָאִים בְּנִים לְמָקוֹם,
וְכַמוֹכָא בִּזְהַר הַקְּדוּשׁ הַהִפְרָשׁ בֵּין עֲבָד לְבֵן,
וְהַבֵּן הוּא מִמֵּהָר לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיו מְאַהֲבַת
חֵק הַטְּבָעִי לֹא בְּעַבּוֹר שׁוּם תְּשׁוּמָה גְּמוּל אוֹ
מִיִּרְאָה, וְכִּי כֵּן הַטְּבָע לֵהִיּוֹת הַבֵּן נִמְשָׁף
אֲסֵר אֲבִיו, וּבַמְעֻלָּה הֵהוּא נִקְרָא בֵּן חוּרִין:

וכאן הבן שאל

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין ז"ע"א

כל בר ישראל ביבולתו לכבש מה שחפץ
כָּאֵן הַבֵּן שׁוֹאֵל – פְּרוּשׁ שׁוֹאֵל הוּא
לְשׁוֹן שׁוֹאֵל וּבְקַשָּׁה, כָּאֵן יְכוֹל הַבֵּר
יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹאֵל וּלְבַקֵּשׁ מֵאֲבִיו שֶׁבְשָׂמִים מֵהַ
שְׁצִירֵיךָ וּלְקַבֵּל חַיִּית עַל כָּל הַדְּבָרִים בְּלִילָה
הַזֶּה מֵהַ שְׁלֵא עָמַל וְיִגַּע עַל זֹאת:

מנחם ציון

רבי מנחם מנדל מרימנוב ז"ע"א

על ידי שנקניע עצמנו כעבודתנו
במצרים נזכה לשפע ובכרחה

בְּמַעֲשֵׂה ה' כְּתֹב פְּרוּשׁ לָזֶה, כִּי הַפִּסַּח
אִינוּ נֶאֱכָל אֶלָּא לְמַנְוִיּוֹ, וְעַל כֵּן
בְּזִמַּן הַבֵּיּוֹת נַעֲלוּ הַדְּלַת בְּלִילָה שְׁלֵא יָבֵא
אֶחָד מִן הַשּׁוֹק לְאָכֹל מִפִּסְחָם. וְאַחַר הַחֲרֻבִין
עָשָׂה הַשֶּׁמֶשׁ כְּהַרְגָלוֹ לְנַעַל הַדְּלַת, וְלֹדְאוֹת
אוֹמְרִים 'כָּל דְּכַפִּין יִיְתִי' וְכוּ' שְׁאִין צְרִיכִין
עֵתָה לָזֶה, וַיְדַבְּרִי פִי חֲכָם חֵן.

וְאִנִּין בְּדִידוֹן נִפְרַשׁ הַמַּאֲמָר לְסַפֵּר שְׂבַחוֹ שֶׁל
מָקוֹם אֲשֶׁר הַכְּבִיד עָלֵינוּ קִשֵׁי הַשְּׁעֵבֹד
וְעַל הַגְּלוּת לְמַעַן דַּעַת צְדָקוֹת ה' וְלַהֲפִיר
טוֹבוֹתָיו וְחֲסִדָּיו, לְהַכְּנַע מִלְּפָנָיו כְּאַשֶׁר
הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבוֹדַת קִשָּׁה לְחֵרוֹת, וּמֵאֲפֵלָה
לְאוֹר גְּדוֹל בְּיַד רָמָה. וְעַל יְדֵי הַהֲכַנְעָה נִמְצָא
חֵן וְחֶסֶד בְּעֵינָי יוֹצְרָנוּ לְהַשְׁפִּיעַ לָנוּ שִׁפְע
בְּרָכוֹת עַד בְּלִי דִי. וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ בְּפִסַּח עַל
הַתְּבוּאָה (ר"ה טו), וְאִין הַכּוֹנֵה עַל הַתְּבוּאָה
לְבָד, אִף גַּם עַל כָּל אֲשֶׁר יִחְסֹר לְהֵאָדָם
יֻכַּל לְהַמְשִׁיף לוֹ הַשְּׁפָעוֹת כְּאוֹת נִפְשׁוֹ.

וְכִבְר נִתְבָּאָר שֶׁהַמְצָה מוֹרָה עַל הַכְּנַעָה
וְשִׁפְלוּת. וְעַל זֶה אָמַר 'כִּהֵא לְחֵמָא
עֵינָא דְאֶכְלוּ בְּמַצְרַיִם', שְׁנִכְנִיעַ עֲצָמָנוּ
כְּמוֹ הַמְצָה הַזֶּה, וְעַל יְדֵי כֵּךְ, 'כֹּל
דְּכַפִּין יִיְתִי וְיִכּוֹל'. וְלֹא זֶה בְּלָבָד אִף
גַּם 'כֹּל דְּצִרִיךָ' כֹּל הַצְּטֻרְכוֹתוֹ יִיְתִי
וְיִפְסִיח', שִׁיפְתִּיחַ לָנוּ ה' אֵת אוֹצְרוֹ
הַטוֹב, וּמֵהַ שִׁיפְסַח הוּא בְּסִמְ"ף, שֶׁהוּא
נוֹטְרִיקוֹן 'פֶּה סִיח', שְׁכֵּךְ נִקְרָא הַחַג
הַזֶּה פִּסַּח לֵה' שְׂכַחְנוּ בְּפֶה לְשׁוֹחַ
וּלְסַפֵּר תְּהֵלוֹת ה'. וְעַל יְדֵי שְׂאֲנַחְנוּ
בְּהַכְּנַעָה, אִין אֶחָד מֵתְגַאָּה עַל חֲבֵרוֹ
וְכֹלָם שׁוֹיִן כְּאַחַד, וְכֹל אֶחָד רְצוּנוֹ וְחֲפְצוֹ
לְהַתְּאָחַד וּלְהַתּוֹעֵד עִם כָּל קְהַל עַדַת
יְשׁוּרוּן. וְזֶהוּ שְׁאֲמַר הַשְׁתָּא הָכָא לְשַׁנָּה
הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, שְׁמֵתְפַלְלִין שְׁנֵהִיָּה
כְּלָנוּ יַחַד:

לתורה. ועל כן נהגתי בביתי שכל המקבצים אצלי בליל הסדר כל אחד ואחד שואל מה נשתנה ומתפלל שיהיה לו לפתיחת הלב. ואחר גמר כל הנאספים גם אני בעצמי אומר מה נשתנה:

שפה אחת

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א
ד' הקשיות רמזים לטעם אריכות הגלות

הרב עוללות אפרים ז"ל פּרש דרך רמז, 'מה נשתנה הלילה זה מכל הלילות', שהגלות דומים ללילה, ומה נשתנה גלות זה המר וארץ ולא נודע קצו. ותרוץ שד' מדות הם סבה לארץ הגלות.

ויפיי דרכו אפשר לומר בסגנון זה. כי הנה כתב מורנו הרב חיים וויטאל ז"ל בשערי קדושה כי יסוד כל העברות באים מד' יסודות החמר העכור: יסוד האש, משם נמשך הגאונה והכעס וההקפדה. יסוד המים, כמו שהמים מגדלים צמח האדמה כן מיסוד המים נמשכו התאוות גופניות. יסוד הרוח, משם נמשך פגם הדבור לשון הרע וכיוצא. וזה שאמר בלו מצה ומריבה, וכל אחד מדבר לשון הרע על חברו וגורם קטגוריא למעלה, וזה צער השמים ועוצר רחם שאינו יכול לרחם מרב הקטגוריא. יסוד המים ממנו נמשך התאונה כאמור, ויש שני תאוות, אחת חוץ ממנו, והוא הממון, וזהו שאמר בלו מרור. והאחת ממנו, והוא תאוות התענוגים בגופו ושלחנו ערוף בטבולים וכיוצא. יסוד האש, נמשך ממנו הגאונה, וזה רמז והלילה הנה בלנו מסבין דרך גאונה. אלה הם יסוד העברות הנמשכים מג' יסודות הנבחרים, ושכיחי בגלות הנה, ולכן הוא מר וארץ עד ישקוף ויגרא ה' משמים:

לקוטי אמרים

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

ספור יציאת מצרים על ידי שאלה, להורות שעל ידי השתדלות מעט מצד האדם מיד זוכה ומאיר לו הבורא ותברך

ענין יציאת מצרים על ידי שאלה דוקא, כמו שאמרו ו"ל (פסחים קטז). ואפילו חכם שאל לעצמו ואפילו שאינו יודע לשאל את פתח לו, פתיחה הנהו כפי שהוא יגמר וישאל, הוא לפי שכל דבר על ידי גייעה והשתדלות, ואם לא גיעה ומצאת אל תאמן (מגילה ו:), ויציאת מצרים באור הגדול שהיה אז לכאורה הנה בלא שום גייעה, כמו שאמרו ו"ל (ויקרא רבה כג ב) הללו עבדי עבודה ונה וכו', רק ברצון פשוט, כדרך שגאמר (מלאכי א ב) 'אהב את יעקב וגו', דאין טעם לאהבה.

והנה בספור יציאת מצרים מתעורר אותו אור ממש, בטעם כל העוסק בתורת עולה באלו הקריב (מנחות קי:), וכן בכל מקום הדבור כמעשה, כדליתך בפרק כל כתבי (שבת קיט:): מקרא דבדבר וגו', ולכך צריך דוקא על ידי שאלה, להורות שאין בא מעצמו גם אור זה, רק שדי בהשתדלות מעט ומיד ה' ותברך מאיר לו, ועל ידי שאלה לבד די להיות נקרא השתדלות, ושאנו יודע לשאל את פתח לו פיו שישאל וידיו (אות א):

מה נשתנה

משנה שכיר

רבי יששכר שלמה טייקטאל זיע"א

שאילת מה נשתנה גורמת פתיחת הלב

בספר כורסייא דאליהו ממקובל קדוש מירושלים (רבי חביב חיים דוד סתהון זיע"א) הביא בשם בעלי מקבלים, דעל ידי שאילת מה נשתנה גורמין פתיחת הלב

שֶׁבֶּל הַלִּילוֹת אָנוּ אוֹכְלֵי חֶמֶץ וּמִצָּה

דְּרָשׁוֹת חֲתָם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

על האדם להתקדש בכל שנה עד כדי כך שקדשותו הקודמת תחשב ככחינת מצרים לעמת קדשותו הנוכחית

שֶׁבֶּל הַלִּילוֹת אָנוּ אוֹכְלֵי חֶמֶץ וּמִצָּה.
 פֶּרֶשׁ אַבְרָהָמָא, בְּכָל לַיְלָה שְׁאָנוּ אוֹכְלֵי קֶרֶבֶן תּוֹדָה יֵשׁ בּוֹ לְחַמֵּי חֶמֶץ וְגו' מֵינִים, וְהַלְלָה הִנֵּה שֹׁפֵסֶת גַּם בֵּן קֶרֶבֶן תּוֹדָה וְאֵין בּוֹ חֶמֶץ. וְהִנֵּה לֹא נִמְצָא תְרוּץ עַל קִשְׂיָא זֶה בְּהַגְדָּה. וְנִרְאָה לִישָׁב בְּמָה שְׁאָנוּ אוֹמְרִים 'בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חֵיב לְרֵאוּת אֶת עַצְמוֹ כְּאֵלוֹ הוּא יִצְא מִמִּצְרַיִם שְׁנֵאֲמַר וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִמִּסְרֵי, וְהַכּוֹנֵה שֶׁבֶּכָל שָׁנָה יִתְקַדֵּשׁ יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שִׁירָאָה כְּאֵלוֹ קִדְשָׁתוֹ שְׂעֵד עֲכָשׁוּ הוּא בְּחִינַת מִצְרַיִם נִגְדַּד קִדְשָׁתוֹ שִׁיתְעַלֶּה וְיִתְקַדֵּשׁ מִכָּאֵן וְלַהֲלֹן, וְאֵין זֶה קֶרֶבֶן תּוֹדָה עַל הַגֵּס שְׂעֵבֵר, אֲלֵא קֶרֶבֶן שְׁלָמִי מְלוֹאִים עַל בְּנִיטָתוֹ מְזוּרוֹת וְתַעֲוִב אֵל הַקִּדְשָׁה, וּבְמִלּוֹאִים מִשְׁנֵה שְׁלָמָה שְׁנִינּוּ (מנחות פ"ז מ"ב) שֶׁהִיָּה בָּהּ כְּמִצּוֹת שְׁבִתוֹדָה וְלֹא חֶמֶץ. וּמִיִּשָׁב שְׂאֵלַת הַבֵּן:

לוֹ קָלֵל, וְכָל הַהֶסְתֵּר כְּדֵי שְׁלֹא יִדְמָה שְׁמֻמָּנוּ הוּא, וַיִּדְבְּרֵי פִי חֶכֶם חֵן. וְצִרִיף אָדָם לִידַע אֵף בְּעַת רְצוֹן שִׁישׁ לוֹ קֶצֶת דְּבִקּוֹת, עִם כָּל זֹאת לֹא יִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ שְׁמוֹכֵן מִצַּד עַצְמוֹ לְכָל חֶטָּא וְעוֹן, רַק בְּעֵזֶר הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ. וְזֶה הוּא שְׁפָתוֹב 'לְמַעַן תִּזְכָּר כו' כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' (דברים טו ג), שֶׁהוּא אֵף בְּשִׁעָה שְׁנִדְבֵק בַּה' חַיִּים. וְכֵן פָּתְבוּ חַז"ל (ברכות יב:) לְרַבּוֹת יְמוֹת הַמְּשִׁיחַ, שֶׁהוּא עַת הַטּוֹבָה, שְׂאֵין יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט, אֵף עַל פִּי כֵן יִזְכָּר הַיֵּטֵב כִּי לֹאִי רַחֲמֵי כְּבֹר הִיָּה בְּמִצְרַיִם, כְּמוֹ שְׂאוֹמְרִים 'אֵלּוֹ לֹא הוֹצִיא כו' אָנוּ מִשְׁעַבְדִּים כו'. וְזֶה רְצָה הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ לְקַבֵּעַ בְּיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעַת הַגְּלוּת, שְׁיִדְעוּ שֶׁכָּל זֶה כְּדֵי שְׁיִדְעוּ אַחֵר כָּל הַגְּאֻלָּה וְאַחֵר קִבְּלַת הַתּוֹרָה שֶׁהִשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוֹצִיאָם מִמִּצְרַיִם. וְלִכֵּן בְּכָל יוֹם אוֹמְרִים יִצְיֵאת מִצְרַיִם קִנְדָם יַחֲדָה קְרִיאת שְׁמַע, לִידַע כִּי לֹאִי רַחֲמֵי הֵינּוּ בְּמִצְרַיִם (פֶּרֶשׁת וֵאֵרָא):

וְאִפִּילוּ כָּלְנוּ חֲקָמִים כָּלְנוּ נְבוֹנִים כָּלְנוּ יוֹדְעִים אֵת הַתּוֹרָה מִצָּה עֲלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצֵאת מִצְרַיִם

מֵאוֹר וְשִׁמְשׁ

רבי קלונימוס מלמן עפשטיין זיע"א

ספור יציאת מצרים ואכילת מצה מראים שכל תפילותנו ומצוותנו הם רק בעזר עליון

פֶּרוֹשׁ, מִי שֶׁהוּא חֶכֶם וְנָבוֹן לֹא יִדְמָה בְּנִפְשׁוֹ שֶׁחֲקָמְתוֹ עֲמָדָה לוֹ לְקַיֵּם הַמִּצְוֹת, רַק שִׁיחַק רְאִיָּה מִיִּצְיֵאת מִצְרַיִם, שְׂאֵלוֹלֵי שֶׁהִשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ הוֹצִיאָם לְמַעַנּוֹ, לֹא הִיָּה בְּאִפְשָׁרֵי שִׁיגְרָמוּ עַל יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלֵא, הַגֵּם שֶׁהָיוּ שְׂשִׁים רַבּוֹא וְהָיוּ בָּהֶם הַרְבֵּה חֲקָמִים וְצַדִּיקִים, וְאֵף עַל פִּי כֵן לֹא הִיָּה מַעֲשֵׂיהֶם גּוֹרֵם אֲתַעְרוּתָא דְלַעֲלֵא. וְלִכֵּן 'כָּל הַמְרַבֶּה לְסַפֵּר בִּיצֵאת

וְאֵלוֹ לֹא הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, חֲרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ מִשְׁעַבְדִּים הֵינּוּ לְפָרַעַה בְּמִצְרַיִם

שִׁבְתַּת אֲמַת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

טעם הגלות - לקבע בלב האדם שאף כאשר זוכה להארה אין זה מכחו

טַעֲם כָּל הַגְּלוּת, כְּדֵי שִׁידַע הָאָדָם שֶׁמִּצְדוֹ מוֹכֵן לְהִיּוֹת בְּגָלוּת, וְכִכָּה נוֹהֵג בְּכָל אִישׁ מִיִּשְׂרָאֵל. וְכֵן שְׁמַעְתִּי מֵאֲדוֹנֵי אֲבִי זְקַנִּי מוֹרֵי וְרַבֵּי ז"ל כִּי אִם הִיָּה אָדָם יוֹדֵעַ בְּאֲמַת שֶׁהַכֹּל מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ לֹא הִיּוֹ מִסְתִּירֵין

יציאת מצרים מדי שנה בשנה כדי שבנה
 יהיה להם נחמה בגלות (פרשת חוקת):

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה
 משבח

פְּנִינֵי יְפוֹת

רבי פנחס הלוי הורוויץ זיע"א

האור שהתגלה בליל יציאת מצרים
 הוא אין סוף ובכל דור אפשר לזכות
 להשיגו

הא דקאמר בתשובת האב 'עבדים היינו
 וכו' ואפילו פלנו תכמים וכו', ענינו
 הוא כי האור הגדול שנתגלה בלילה הזה,
 כמו שאמר הכתוב (שמות יב מב) 'הוא הלילה
 הזה לה' שמרים לכל בני ישראל לדורותם',
 שבכל הדורות יכול האדם לפי הודמנותו
 והתקדש את עצמו, לקבל אור גדול מן
 האור של הלילה שנגלה במצרים, והוא
 אור שאין לו סוף ותכלית, וזה שאמרו
 'בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו
 כאלו הוא יצא ממצרים', והינו ראית עיני
 השכל, וכיון שאור זה אין לו סוף אפילו
 פלנו תכמים' וכו' יצפה לאור גדול ומדרגה
 גדולה יותר בכל שנה ושנה. וזה שאמר
 'וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה
 משבח' - פרוש שאין לו סוף, ובכל פעם
 הוא משבח יותר עד לאין סוף.

על בן צריך אדם לקשר מחשבתו באור
 עליון הנאצל בלילה זה, ואל יפנה
 מחשבתו לשום דבר כי אם בדבקות השם
 ותברך. והוא ענין מה שמשיב לבן חכם
 ששאל 'מה הערת החקים', דהינו שכל
 העליון הנאצל בלילה הזה, וישיבהו פי
 אין לו סוף אלא שידבק מחשבתו באור
 העליון ולא יבטל מחשבתו, והוא ענין אין
 מפטירין אחר הפסח אפיקומן שאמרו תזיל
 (פסחים קטז): שלא יאכל שום דבר אחר

מצרים הרי זה משבח', שכל מה שמרבה
 לספר יותר להעמיק בנס יציאת מצרים,
 ואיך שהיו משקעים ולא היה באפשרי
 שיגאלו, אם לא שהשם תברך גאלם למען
 שמו, מפיר הוא יותר ויותר, שאין האדם
 יכול לעשות מאומה. ובכלל ספור יציאת
 מצרים, הוא גם בן לספר איך שהשם
 תברך עזרם בזה שלא החמיץ עינתם,
 הגם שהלכו בדרך ועינתם בשמלה על
 שכם, ולא היה באפשרי לשמר מחמוץ
 רק בעזר אלהים לא החמיץ, ומזה ידע
 שכל המצות פלם אין האדם עושה מאומה
 אם לא שהשם תברך עזרו:

מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים

אֲדַרְתִּי אֵלֶיָּהּ

רבי יוסף חיים מבגדד זיע"א

טעם מחדש לספור יצי"מ - כדי
 שנגחם לבנו בניסי הגאולה העתידה
 ולא תניאש מהצלחת האמות בגלות

הטעם שחיב לספור בנס יציאת מצרים
 בליל פסח בכל שנה, הוא משום
 כדי שבנה ישראל יקבלו נחמה בארץ הגלות
 המר והנמקרה הזה, כי לעתיד יעשה הקדוש
 ברוך הוא כל הנסים שעשה במצרים שהם
 הפך הטבע, וכמו שנאמר 'כימי צאתך
 מארץ מצרים אראנו נפלאות', ואף אם
 יראה האדם הצלחת האמות בעולם הזה
 ותגבורתם, אל תניאש מן הגאולה באומרו
 איך עם בזוי בגוים יעלה לראש ויתגבר
 על כל האמות, דאז נביט בנסים של יציאת
 מצרים שהיו ישראל בתכלית השפלות בחמר
 ובלבנים ובכל עבודה בשדה ומצרים היו
 ראש הממלכות, ואפלו הכי היו ישראל
 לראש פנה וגאלם הקדוש ברוך הוא בגד
 תזקה ובורע נטייה, ואם בן כל שבן הוא
 בגלות הזה, ולכן נצטוו ישראל לספור בנסי

זֶה מְשַׁבַּח וְיַמְעֵלָה, וְהִרְאִיָּה שְׂמֵעָשָׂה בְּרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֱלִעֶזֶר בֶּן עֲזַרְיָה
וְרַבִּי עֲקִיבָא וְכו':

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלקסנדר זיע"א

'הרי זה משבח' - הקדוש ברוך הוא
נעשה משבח בפי המספר

'הרי זה משבח'. דברי כ"ק אמו"ר
זללה"ה זי"ע ידוע דהמספר נחעלה
ונעשה משבח על ידי הספור. ונוכל לומר
על פי דברי קדוש ישאל הרה"ק ר' אורי
מסטרעלסק זללה"ה על 'המהלל בפה עמו'
(תפילת ברוך שאמר), היינו שהקדוש ברוך הוא
נעשה מהלל על ידי פה עמו, שנשמרים
מדברים בטלים ומלשון הרע ומרכילות
ונבול פה, ומכל שכן אם מדבר בפיו דברי
תורה הקדושה. וממילא על ידי ספור יציאת
מצרים נעשה הקדוש ברוך הוא משבח
בפה המספר. הרי זה, הוא הקדוש ברוך
הוא, על דרך זה אלי ואנוהו' (שמות טו
ב), נעשה 'משבח':

מעשה ברבי אליעזר ורבי יושע ורבי אלעזר
בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבין
בבני ברק

שמחת הרגל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

אבותיהם של תנאים אלו לא היו
בשעבוד ובכל זאת הרבו הם לספר
ביצי"מ

יש לומר דאבותיהם של תנאים אלו לא
נשתעבדו במצרים, משום שרבי אליעזר
ורבי אלעזר בן עזריה ורבי טרפון פהנים

הפסח שלא בטל טעם הפסח, ובהלכות
זו פן הוא במקשבה, שלא יפנה לבו לשום
דבר וידביק מחשבתו באור העליון וישפיע
עליו כלפי וכלת השגתו:

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלקסנדר זיע"א

בליל הסדר אף הפחות שבפחותים
יכול לצאת מאפלה לאורה

בספור יציאת מצרים נתעורר אותו הכח
שהיה אז בעת יציאת מצרים, וכמו
שאז אף שהיו ישראל משקעים במ"ט שערי
טמאה ולא היה פדאי לגאולם, אף על פי
כן הקדוש ברוך הוא ברב רחמי וחסדיו
הנפלאים ויכידו התזקה נגלה עליהם וגאולם,
פן גם עתה נתעורר זה העת רצון, ואף
הפחות שבפחותים יוכל לזכות לתשובה
שלמה ולצאת מאפלה לאור גדול.

אף הצדיקים מתעלים ביותר על ידי
ספור יציאת מצרים

אולם לכאורה זה אינו רק לפשוטי עם
שפגמו וקטאו וצריכים לרחמים
רבים לזכות על ידי זה לתשובה, ורק להם
לבדם יאות לספר ביציאת מצרים למען
יעוררו כח הרחמים שהיה אז, אבל להחכמים
האמתיים, ולהזקנים שקנו חכמת התורה,
ולנבונים ויודעים התורה, שלא פגמו ולא
קטאו כל כך בכל השנה, ואינם צריכים
לעורר כל כך כח הרחמים שנקבלו בתשובה,
הוא אמינא שהם אינם צריכים לספר ביציאת
מצרים.

לכן אמר בעל המגיד שאף הם חייבים
לספר ביציאת מצרים, כי גם המה
על ידי התעוררות עת רצון יעלו לעילא
מן הרגתם. וזה הוא יכל המרבה לספר
ביציאת מצרים, 'יכל' היינו אפילו הגדולים
והצדיקים, אם יספרו ביציאת מצרים 'הרי

מצרים ולתמשיך על עצמו זו הבחינה של יציאת מצרים. וקריאת שמע של שחרית הוא מורה על מסירות נפש שהוא למעלה מן הטבע. וכאן התלמידים ואמרו להם רבותינו נגע הזמן בקריאת שמע של שחרית:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

יתכן כי מעשה זה לא היה כלל בליל פסח

אינו רחוק לומר כי מעשה בכני ברוך היה בלילה אחרת שהיו מספרין אותה הלילה ביציאת מצרים עד אור הבקר. דאי לאו הכי קשה פשיטא. ונהיה אפשר עוד לומר כי היה קודם אכילת מצה ומרור, שהיו שוכחין לאכול על ידי הספור. בשגם עוסק במצוה פטור מן המצוה, בפרט שבמצוה פליגי אי בזמן הזה דאורייתא, וספור יציאת מצרים לכולי עלמא דאורייתא:

(תר"מ):

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

ענין גלות מצרים - חסרון הדעת

שמעתי ממורי, כי ענין גלות מצרים היה שחסר מהם הדעת, שהיו להכריע שיש בורא אחד המחפש בטובו תמיד מעשה בראשית וכו', עד שבא משה, בחינת הדעת, וע"י הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש בורא אחד המחפש תמיד. אמנם בחי' דעת זה שנתגלה ביציאת מצרים היה דעת דנוקבא, אף דעת דכורא יתגלה לעתיד בימות המשיח, והינו שיהיו עיניך רואות

היו, ורבי יהושע היה לוי ושבת לוי הרי לא נשתעבדו, ורבי יעקב היה ממשפחת גרים. וזהו החדוש כאן, דעל אף שאבותיהם לא נשתעבדו במצרים, מכל מקום הרבו לספר ביציאת מצרים, ורמז לזה 'וכל' המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח, וכל ראשי תבות ו'גרים כ'הנים ל'וים, אפילו שלא נשתעבדו ויכל זה מרבה לספר, 'הרי זה משבח':

בית אהרן

רבי אהרן משרליו זיע"א

התנאים ספרו ביציאת מצרים עד שיצאו מהטבע הם ותלמידיהם

מסתמא התמשה צדיקים הגדולים הללו המשיכו עליהם בחינת יציאת מצרים כראוי, וזהו 'היו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה'. וזהו בחינת 'אותו', כדברינו כמה פעמים אפילו למי שהוא בבחינת 'לילה'. 'עד שבאו תלמידיהם ואמרו הגיע זמן'. וקשה מהו לשון 'זמן', ונוכל לומר כפי שאמר א"א אדמו"ר זצוקל"ה 'הגיע' לשון נגיעה, נגע זמן בקריאת שמע של שחרית. פרוש שהצדיקים הללו המשיכו כל כך בחינת יציאת מצרים עליהם ועל תלמידיהם עד שבאו התלמידים גם כן לאותה בחינה שיצאו מהזמן, הינו מהטבע.

עקר יציאת מצרים הידיעה שכל מקרי העולם בהשגחה פרטית

וזהו עקר יציאת מצרים, לידע שכל המקרים הוא הכל בהשגחה פרטית מהבורא יתברך שמו, וזה נתפרסם על ידי יציאת מצרים. וזהו 'יבא אלקים את בני ישראל וידע אלקים' (שמות ב כה), כי שם אלקים מורה על הנהגת הטבע, וידע אלקים, הכינס בזה הדעת לידע שהכל בהשגחה. חיוב על כל איש ישראל לספר ביציאת

**ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו
ישראל**

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע א

אף אם ירשיע הרשע מאד לא יועיל
לו להתנתק מהקדשה, ודבר זה הוא
למעלה משכל אנושי

'ברוך המקום' מרמז לכן חכם, שהוא משכיל
בתורה ויש לו הכרה בכבוד מלכותו
ותברך שמו, ושואל בדרך חכמה, שרוצה
להשיג טעם וחסות מקדשת מצוות התורה,
ועל זה בא התשובה 'אין מפטירין אחר
הפסח אפיקומן' – היינו שתכניס בו חיות
הדברי תורה שלא תפוג טעמו ממנו, ו'ברוך
המקום' הינו שיש לנו השגה בשכל אנושי
בטעם וחסות כבוד קדשותו ותברך שמו.

ועל שאלת בן הרשע בא התשובה 'אלו
היה שם לא היה נגאל', אבל אחר
שגאל אותנו ה' ותברך ועשה אותנו לאמה
ישראלית, מעתה כיון שגם הוא נולד
מישראל ונמול לשמונה לא יועיל לו רשעתו
להוציא עצמו מקלל ישראל אף על פי
שעשה תועבות. ויהיה לו תקון גם על
מעשיו. ועל זה מרמז תבת ברוך הוא,
על העתיד שנגעלם משכל אנושי, כי אין
שום השגה בשכלנו איך יוכל הרשע לבא
לידי תקון, אבל ה' ותברך שהוא למעלה
מהשגתנו הבטיחנו שלא ידח ממנו נדח.
ועל ענין התם מרמז תבת ברוך שנתן
תורה לעמו ישראל, כי על ידי הדברי
תורה תוכל להכניס גם בהתם דעת להיות
לו השגה קצת בקדשותו ותברך שמו.

ועל ענין שאינו יודע לשאול מרמז גם
כן תבת ברוך הוא, שלזה גם כן
אין השגת שכל אנושי להשיג איזה צד
קדשת ישראל בנפש בור שלגמרי אין בו
דעת לשאול ואין לו שום הרגשה בקדשותו,
ורק מצד ה' ותברך שהוא למעלה מהשגת
שכל אנושי הבטיחנו שגם בנפשות ההם

מוקדי' (ישעיה ל כ), שיקראו אותיות התורה
והתפלה שלומדים ומתפללים לנגד צינים
שהם עולמות מצחקצחות וכו'. וזה שאמרו
תו"ל עין רואה ואזן שומעת וכו' (אבות
פ"ב מ"א).

'יציאת מצרים בלילות' – הארת השכות
הקלפות

וזהו שאמר בעל הגדה 'אמר רבי אלעזר
בן צוריה הרניי כבן שבועים שנה
וכו', ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים
בלילות' – רצה לומר שיכול לפרסם חדוש
העולמות שנקרא יציאת מצרים, 'בלילות'
שאין אורות ועולמות עליונות נראים, כי
חשך הקלפות הנקרא לילות גורם זה, שאי
אפשר 'שתאמר יציאת מצרים' – שהוא
פרסום חדוש העולמות. 'עד שדרשה בן
זומא וכו' – כי סגלת הדרשה לשבר
הקלפות, ואז היה יכול להראות פרסום
יציאת מצרים מה שאי אפשר להראות, כי
אם לעתיד יהיה נראה עין בעין, וזהו
שאמרים חכמים כי תכלית זה יהיה לימות
המשית וכו' ודפח"ח (פרשת וישלח):

כל ימי חיך להביא לימות המשית

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זי"ע א

ע"י ספור יצי"מ והאמונה מקרבים
ביאת המשיח

בשמיספריים ביציאת מצרים ומאמינים
שעשה הקדוש ברוך הוא
נסים, וכיון שהוא בן בודאי עתיד להיות
גם כן נסים גדולים, ועל ידי זה הוא
התקרבות המשיח. וזהו להביא לימות
המשיח':

להנצל מזגם העולם ומרשת היצר המתלבש
בכחניות שונות, והבין:

חכם מה הוא אומר מה העדות והחקים והמשפטים

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זי"ע א

בליל הסדר זוכים בבת אחת לדבקות
עצומה ואחר כך מסתלקת

עקר תכלית הפונה ותכלית של כל התורה
הוא להשיג עצם כבוד אלקותו תברך,
ולהגיע אל בחינת 'ובו תדבק'. והנה בגלות
מצרים שהיו ערם ועריה ונשתקעו במ"ט
שערי טמאה, ואם היו שוהים שם עוד
רגע אחת חס ושלום לא יצאו משם לעולם.
והתעורר אליהם האדון ברוך הוא בחסדו
הגדול תברך בסוד למעני אעשה בלא
שום אתערוטא דלתמא, והתנוצץ עליהם
אור גלוי שכינתו תברך, וזה הנה גאלתן
בגשמיית וברוחנית ונפרדו מכל הקלפות
וראו והשיגו עצם כבוד אלקותו. ונתדבקו
בעצם אור אלקותו תברך בלי שום מסך
מבדיל בפעם הזאת ברגע אחת בלי שום
הלוך ממדרגה למדרגה לגדל ההארה העצומה
והנפלאה שהנה אז והכרח פני"ל לכך.

על ידי העמל בזכור הנפש בימי
הספירה זוכים בחג השבעות שוב
לקדשה העליונה

ואחר שנגאלו משם חזר הדבר לדרך הטבע,
והינו מחמת שהשם תברך אינו
רוצה להחזיק טובה לעצמו ורוצה כפיכח"ל
להקנות לבני אדם מיגיע פסם על ידי
אתערוטא דלתמא, ולכך חזר והעלים והסתיר
את עצמו וצום לספר הספירה, ללבן ולמהר
ולזכור נפשם עד שיזכו למעמד הר סיני
ופנים בפנים יראו כבוד ה' שנית כבראשונה.

באור שאלת החכם על פי זה

ובנה נבין פונת החכם בשאלתו. כשהגיע

גם כן מכלל ישראל יחשבו ונוכל גם
בנפשם להכניס קדושה, ואת פתח לו, כי
יש בו גם כן קדושת ישראל:

כנגד ארבעה בנים דברה תורה, אחד חכם ואחד
רשע ואחד תם ואחד שאינו יודע לשאול

דברי יואל

רבי יואל מסטמר זי"ע א

'אחד' חכם ו'אחד' רשע - אדם אחד
יכול לזכות ולהשפיע על כל העולם
בקדושתו, וכו' להפך

מה שהזכיר המגיד בכל אחד מהבנים מלת
'אחד', ויסיק למנותם חכם רשע תם
וכו', ומה נפקא מינה להודיענו בזה. ואפשר
שבא לרמז דאפילו חכם וצדיק אחד יכול
להשפיע בכל העולם, להעמיד הדת על תלה
ולהרחיב גבול הקדושה, וכמו שהיה הפעל
שם טוב הקדוש זי"ע והחסיד הקדוש הגר"א
זי"ע, וכמו כן כמה צדיקים בדורותם שהאירו
כל פני תבל באור קדושתם, וזה לעמת זה
להפך חס ושלום רשע אחד יכול להרשיע
בכל העולם בלו. וכמו שראינו בעוונותינו
הרבים שבא רשע א' משלוחי הס"מ, והשפיע
עד כדי כך שרוב מישראל נגורו בעוונותינו
הרבים אחר דעותיו הפוזבות ויכמו כן 'אחד
תם', שאפילו תם אחד יכול לפול ברשת
היצר הרע ולהשתבש בערות נפסדות, ורבים
ימשכו אחריו מבלי התבוננות, ויכמו כן
בשאינו יודע לשאל יכול להשפיע על זולתו.
כי בעוונותינו הרבים בימינו אלה חסרה
בחינת הדעת וההתבוננות, וכל מי
שהוא, יכול להשפיע על רבים זולתו,
ונגריים אחר דעותיו כסומא בארבה מבלי
שים על לב ומבלי תבונה, ועל כן כנגד
כלם דברה תורה להשמר ולהזהר מכל אלו
בחינות הרע, ורק על ידי כח התורה
הקדושה והתדבקות בצדיקי אמת יוכל האדם

לא יהיה עוד חרון ודין, כי עקר הדינים על ידי הפעם והפעם בא על ידי הגאות. אבל כיון שקניית מדת הענוה ורצונך להשתתף עם כל אחד, שוב לא יהא כאן חרון כי אם רחמים וחסדים וחסים ושלום: וכל טוב עלינו אמן:

אמרי נעים

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

עקר עבודת הבורא היא עשיית המצוות הגשמיים כרצונו

הקשו כלם, הלא בפרשת ואתחנן נאמר שמה שאלת בן החכם, וכתוב 'ואמר לבני עבדים היינו וכו' (דברים ו כא). ומדוע לא רצה המסדר בזה התשובה ובחר בתשובה אחרת (ועיין זבח פסח, כלי יקר שמות יג יד, גבורות ה' פרק ג).

ו**נראה**, כי ענין אחד להם, כי עקר שאלת החכם 'מה העדת והחקים', הוא על מצות קרבן פסח, כמבאר במפרשים, ועקר שאלתו שאינו מבין מהות המצוה של פסח שהחייב לאכלו צלי כדרך שהמלכים עושין ולהתענג נפשו. וכי זה הוא הדרך המצוה לילך אחר תענוגי לבבו. ולדעתו יותר מקראי הנה לצוות להתענות ולסגף עצמו בעבור הנסים והטובות שעשה ד' עמנו, ולא לילך בתאוות לבו וחשקת אכילת בשר. ו**זה נאמר** שמה בפרשת ואתחנן התשובה, אשר אדרבה זהו עקר העבודות, וזהו רצונו יתברך שמו לעשות מעשה גשמיים, ועם כל זה יהיה רצונו ומחשבתו לקיום המצוה. כי עקר יציאת מצרים הנה להביא אותנו אל ארץ זבת חלב ודבש, ובראי לא היה רצונו כבכול לאכול מפרי הגשמי, רק אדרבה, שלא ילך אחר המותרות, והפונה תהיה לקיום מצוותיו התלויים בביאת הארץ.

לענין פסח ומבין בחקמתו שהשיג בליל פסח כל המדרגה שאפשר להשיג והגיע תכף לתכלית המבקש ובו תדבקון, שואל מה הם שוב העדות והחקים והמשפטים אשר צוה וגו', הינו למה הדרך אחר כך להיות צמצום והעלם ולתן כל התורה כלה, כיון שפיר השיגו זאת בעת יציאת מצרים.

ו**על זה יאמר** אהה אמר לו בהלכות הפסח – הינו כדרך תלכות הפסח שפרשו דלוג, שמורה על עלית המוחין שלא פסדו כדוע כו'. אף אין מפטירין אחר הפסח – הינו בזה עדין אין נפטרין, רק צריך להיות אפיק"ו מ"ן – הינו להפיק אתצרותא דלמחא, כי בתחלה מה שזכו היה באתצרותא דלעילא לבד, ואינו כן פונת הבריאה, מתמת שהשם יתברך אינו רוצה להתזיק טיבותא לעצמו כנ"ל, והכן:

דעת משה

רבי משה מקו"ניז זיע"א

החכם סובר שהכל טובים ממנו ורצונו להתחבר לכלל

החכם סובר תמיד שמקצר בעבודת ה' וכל איש הפחות מישאל טוב ממנו, שקד יותר על התורה והעבודה בבהירות יותר ממנו, ורצונו להשתתף עם כל אחד ואחד. ולכן משיבין לו כענין, 'אמר לו בהלכות הפסח' – צדקת בדרךך כי כן היה תלכות הפסח, שנשחט בשלשה פתות, ומסתמא לא ראי זה כראי זה, ובראי הג' פתות בבחינות שונות, וגבה על גבה וגבהים עליהם. אמנם על ידי האחדות והתחברות יחד, נעשו הכל כאיש אחד כן גם אתה, ולכן אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן' סופי תבות חר"ן, כדאיתא בכונות הארז"ל וכנ"ל, ורצה לומר ששוב

זו בספר הזהר, ותרצו דדי לנו בהערה אחת לכל השנה. אכל אי קשוא הא קשוא, דלמה לנו לרמ"ח מצות עשה, הלא המצות נקראים בזהר הקדוש (ח"ב כב:): רמ"ח עיטין, ורצה לומר רמ"ח עצות לבא על ידיהם ליראת הבורא ואהבתו, ומקרא מלא הוא (דברים יד כג): 'למען תלמד ליראת את ה' אלהיך כל הימים', שכל התורה והמצות בכדי לבא על ידיהם ליראת הרוקמות ואהבה, ולמה לנו כל זה, הלא די לנו במצות מצה המורה על חדוש העולם בכל רגע, ויבדו נפש כל חי ורוח כל בשר איש' (אייב יב, ט). והתרוץ בזה, בין שנאכל אחר כך חמץ, חשש קרוב הוא שנשכח את הדבר, ויתבטל ההערה של פסח.

ונהו שאלת הבן חכם 'מה העדת והחקים' כו', די לנו במצוה זה של מצה, דהלא ממנה אנו למדים ליראת ולאהבה את השם הנכבד הגדול והנורא, ומה צריך לעדת והחקים ומשפטים. ולזה משיבין לו 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן', רצה לומר דאחר הפסח דוקא הוא דאין אוכלים כלום, אכל אחר כך נאכל חמץ וחוששין שמא יהיו נגזרים אחר היצור:

וזו היא התשובה ואמרת לבניך עבדים היינו וכו' ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ, ולעבד עבודת האדמה בודאי אין זה עקר ושרש הפונה של הבורא ברוך הוא, רק 'ויצונו ד' לעשות את כל החקים האלה וגו' לטוב לנו' (דברים ו כד), הינו, שהבורא ברוך הוא צוה לנו חקים כאלה שיהיו גם לטוב לנו לטובת עולם הזה, ועם כל זה 'ויצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות וכו' לפני ד' אלקינו כאשר צונו', הינו, שזה הוא הנסיון והעבודת אשר בנותנו לא תהיה לאכול מפריה, רק לקיים מצוותיו.

ויקמו כן הענין בקרבן פסח, וכמו שאמרו חז"ל (נזיר כג): שנים שצלו פסחיהן אחד אכל לשם אכילה גסה ואחד לשם קרבן, הרי דעקר תלוי במחשבות הלב לשמו יתברך שמו. ולזה מצות פסח להיות נאכל על השבע, הינו, להשלים באכילת פסח את השבע, ושל לאכול ברעבון נפשו למען לא יאכל בתאוה גדולה, על בן באה חגיגה תחלה, ובפסח השלים השבע, ואסור לאכול אחר כך. מזה ראיה אשר רצונו ברוך הוא בזה לעשות הגשמיות שלא לשם תאוה. על בן הפס המסדר בקצור מאמר חז"ל 'אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן', והיא אותה התשובה עצמה שנאמר בקרא:

רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם

מנחם ציון

רבי מנחם מנדל מרימנוב זיע"א

תשובה ללועגים על המתפללים בהתלהבות ובתנועת כל איבריהם

רשע מהו אומר וכו'. מכאן תשובה נצחת על הלעג השאננים הדוברים עתק ויטילו מום בקדושים משרתי עליון, הנתנים שבת קר וגדלה בכל מאמצי כחם ובתנועת כל איבריהם בשמחה ובטוב לכב תהלות ה' תרננה שפתם. ועצה היעוצה היא, לבלתי להשיב לפסיל כאולתו דברים חדודים, כי

אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן

קדשת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

אכילת מצה מכיאה אמונה ואהבה ויראה למשך כל השנה אך כדי שלא נשכח זאת בעקבות אכילת החמץ נתנו שאר מצוות

אין להקשות, הנה לנו לאכול מצה כל השנה, כבר הרגישו חכמינו ז"ל בקשה

את עצמו לאמר כף, מה העבודה הזאת. פרוש כמה קשה העבודה הזאת לכם ואנו גרועים ביותר שחטאנו ואיך אנו יכולים לילך לעבודת ד'. ובאמת זה היה עקר יציאת מצרים, שהיינו במדרגה התחתונה מאד שאם לא היינו נגאלים בזה הרגע היינו נשקעים חס ושלום בני שערי טמאה, אם כן אדרבה זה הוא עקר הגס שאנחנו בעצמנו לא היינו ראויים כלל לזה הגאולה, ואף על פי כן בשביל רחמי הגדולים הוציא אותנו משפלותנו וקרבתנו אליו. ואם כן אם זה שאל כף הגה כפר בעקר יציאת מצרים, ועל זה צריך להקרות את שניו בשביל שכפר:

אלו היה שם לא היה נגאל

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

הרשע אינו מאמין בצדיקים ולכן גם בעת עוברים בגיהנם אינו נצול על ידיהם

הרשע שאין משיג כלום נעם מתיקות התורה והמצוה, והיא פעולה קשה לכל העושים בה, וכמשא כבד יכבדו ממנו איזה מצוה אשר הוא עושה בעל פה, והוא ששאל לעבדי המלך, מהו זהו עבודה אשר יצוה לעבדיו לעשות בה, או שזהו אין מצות המלך כלל, וזהו לכם. וזהו לפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעקר, והבן. ואף אמה הקנה את שניו ואמר לו בעבור זה עשה ה' לי ולא לו אילו היה שם לא היה נגאל – פי הגאולה היה רק למאמינים בו תהפך, כמו שכתוב באור החיים (שמות יב יב) 'ועברתי בארץ מצרים' כמלך העובר ממקום למקום, והוא דרך משל לבני המלך הנתונים בשביה קשה ומצפים בכל יום לצאת לאביהם ולמלכם,

החטאים האלה בנפשותם בוזו להם ויאמרו מה העבודה הזאת לכם, רק טוב לומר להם האמת שאנחנו שמחים ומתעלסים באהבת ה' וחסדיו העצומים אשר עשה לנו ולא לו, וכמו שהיה דוד כפזו ומכרפר ואמר 'לפני ה' אשר בחר בי' (שמואל ב ו כא):

דעת משה

רבי משה מקוויניץ זיע"א

הרשע סבור שהוא יותר טוב מהצדיקים ולכן אין לו תקנה

דרך הרשעים להפך מן החכמים, אף על פי שלבו מלא שבע תועבות ויש הרחק בינו וביני הצדק כרחק מזרח ממערב, סובר בעיניו כי הוא עובד ומכשיר מעשים יותר מכל צדיקי הדור, ולכן פוצר פיו בשאט נפש לאמר 'מה העבודה הזאת לכם, וכי לכם לכד נתנה העבודות, גם לי לב כמוכם, לא נפל אנכי מפס, וגם אני עובד את ה' כמוכם ודומה בעיניו כי העשיר את הבורא ברוך הוא.

זאת שוב אין תקומה למפלתו, כי מפנין שאינו רוצה להיות נכנע ולקבל מחכמי הדור איך יוכלו להעלותו, ולפי שהוציא עצמו מן הכלל כפר בעקר. ותשובתו, 'אלו היה שם לא היה נגאל', כמו שבאמת היה ביציאת מצרים כי מתו בג' מי אפלה וכל בני ישראל היה אור במושבתם:

חשבה לטובה

רבי חנוך העניך מאלכסנדר זיע"א

דוחים כל כף את הרשע ביון שמאיש את עצמו ואינו מאמין שביכלתו לצאת ממ"ט שערי טמאה

מפני מה נקרא רשע בשביל השאלה הזאת. דהנה שאלת הרשע משום שמאיש

‘בעבור זה עשה ה' לי, בשביל זכות מצות הספור שאני מספר, עשה ה' בעת ההוא.

ויקחי הרשע שאינו מספר, ואמר לו לי ולא לו שאלו היה שם לא היה נגאל, כיון שלא היה הגאולה אלא בשביל שכן מצות הספור. והינו דאמר 'שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח', שהספור שהוא משבח להקדוש ברוך הוא ומספר נפלאותיו, שבח הוא להמרבה לספר, כיון שבשביל זה היו הנסים והנפלאות, וכיון שהוא היה הגורם לדבר אין לך שבח גדול מזה (פרשת בא):

דברי חיים

רבי חיים מצאנז זיע"א

גם הבו הרשע יכול להתקו על ידי התורה

לכאורה קשה למה כלל התשובה לד' בנים ושבקה לרשיעא וממילא נפל. אף באמת כל עקר הבריאה להיות בחירה ולהפוך הרע לטוב פידוע, והאומר וברוך טובים הרי זה ה'ךך משל דכשם שקילוסו של הקדוש ברוך הוא עולה מן הצדיקים כן עולה מן הרשעים, ולזה נתן לנו המקום ברוך הוא התורה כנגד ד' בנים חכם רשע תם ושאינו יודע לשאול, והנה האיש מהפכים הרע לטוב, הוא משום שאין ממש בשום דבר בעולם ואין מציאות בלתי המציאו הקדוש ברוך הוא והוא מהנה ומחיה כל העולמות, כי הוא מקומו של עולם ואין עולם מקומו, והאציל וברא ויצר ועשה ד' עולמות וכלם תלוים ממנו ותעלה, ויבכל אחד מהם יש גיצוץ הקדושים, והשם יתברך ויתעלה שוכן בתוך כל עלמין ולית אתר פנוי מצייה, ולכן מפלים בא קילוס להשם יתברך, ולזה גם כן היה

ופעם אחת עבר המלך ה'ךך אתו המקום שבניו שמה, ובעבר המלך והכירו בניו את אביהם ומלכם ותפסו עצמם בו ובכבודו, ומי הוא אשר יושטי גדו שמה להעבירים מאביהם, ודא דיתחייב בנפשו, ועוד מחמת אימת המלך גרא ליגע אצלו כלל, וזהו כמלך העובר ממקום למקום, והבן.

אבל לרשע שאינו מאמין בזה, כדאיתא בספרים הקדושים של הגאון מפולנאה בשם הרב המגיד ז"ל מברא, המבנה תלמיד חכם אין רפואה למפתו (שבת ק"ט): כיון שאינו מאמין בו ואינו נותן לב בעבר הצדיק ה'ךך גיהנם לידבק בו בשביל שלא היה מאמין בו בחייו, לכן אינו עולה עמו. וזהו ממש הענין ברשע זה השואל על ה' ועל עבדיו וכפר בעקר ואינו מאמין בו, לכן 'אילו היה שם לא היה נגאל', כי כל גיצוץ השכינה עלו וכל הקלפות תפול עליהם אימתה ופחד וידמו כאבן:

פנים יפות

רבי פנחס הלוי הורוויץ זיע"א

ניסי יציאת מצרים היו בזכות מצות ספור יציאת מצרים של הדורות הבאים

יש לפרש לשון 'למען תספר' (שמות י ב), שהנסים והנפלאות שהיו במצרים היו בזכות המצוות שקימו הדורות בספורם יציאת מצרים, וכמו שכתבתי בתחלת פרשת בראשית שאמרנו חז"ל (ערוך פ"ב מ"ט) שהבן מנקה האב במספר הדורות לבניו. והינו דקאמר שהנסים והנפלאות שעשה הקדוש ברוך הוא בימים ההם, אף על פי שלא היו ישראל ראויים לכהן, אלא בשביל מצות הספור שיקמו בניהם לדורי דורות וכו' אבותינו בעת ההיא בשכר מצוה זאת לצשות להם נפלאות וכו', דהינו דקאמר

המרמז על הגאון כי אם מצה להם עני,
שְׁהָרִי בַּחֲפוּזִין יִצְאָנוּ וּמֵה נִתְגַּאֵה:

והיא שְׁעֻמָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ

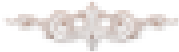
הגש"פ יציב בתנ"ם

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

מגביהים הכוס לרמז שמה שאנו
קשכורים בגלות עומד לזכותנו

בְּמִינֵי אֲבָרָהּ סִמְן תַּע"ג ס"ק כ"ז הָבִיא
מֵהַשֵּׁל"ה הַקְּדוּשׁ שְׁכַשְׁאוֹמֵר וְהִיא
שְׁעֻמָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְכו' יֵאָחַז הַכּוֹס בְּיָדוֹ,
עֵינֵי שָׁם.

וְאֶפְשָׁר לומר טעם לְדַבֵּר, לְפִי מֵה שֶׁכָּתוּב
בְּש"ס עֲרוּבִין ס"ה ע"א, אָמַר רַב
שֵׁשֶׁת מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה יָכוֹל
אָנִי לְפַטֵּר אֶת כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ מִן הַדִּין
וְכו' שְׁנֵאָמַר 'לִכְן שְׁמַעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה
וּשְׁכַרְתִּי וְלֹא מִיָּזִין', וּמִסִּיק הַתָּם מֵאֵי יָכוֹלְנִי
לְפַטֵּר דְּקָאֵמַר נָמִי מִדִּין תְּפִלָּה, עֵינֵי שָׁם.
וְעַל זֶה רוֹמְזִים כְּשֶׁמְגַבִּיִּהִין אֶת הַכּוֹס יִזֵּן
וְאוֹמְרִים 'וְהִיא שְׁעֻמָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ',
כְּלוּמַר שְׁאֵנוּ כְּשֶׁכּוֹר הַמְּמַשֵּׁשׁ כְּעוֹר בַּצִּדִּיקִים
וּפּוֹנֶה אָנֶה וְאָנֶה וְאֵינוּ יוֹדַע בְּאֵיזֶה דְּרָף
יִחַלֵּף, וְאֶפְּלוּ לְהִתְפַּלֵּל אֵינְנוּ יוֹדְעִים, וְהִיא
שְׁעֻמָּה לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁנֵהּ הוּא הַלְמוּד
זְכוּת עֲלֵינוּ, וְהֵבֵן:

אָרְמֵי אֲבָד אָבִי וַיְרֵד מִצְרַיִם

דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

קרבן פסח הוא קרבן תודה על עצם
הקרידה לגלות ולכן אינו בא מחמץ
/ משל נאה מהמכבס בגד
שְׁבִכָל הַלִּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֻמֵץ וּמִצָּה.

יציאת מצרים, להגלות זה הדבר, וכל
הניצוצין יצאו מהגלות, ומשום הכי בא
תשובה לשאלת כל אחר, אפילו הרשע
יוכל להתקן על ידי התורה:

מתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו

דרשות חתם סופר

רבי משה סופר זיע"א

אבותינו היו עובדי עבודה זרה מחדש
ואף על פי כן רחם עלינו הבורא
יש' לזקק באמרו 'מתחלה עובדי עבודה
זרה', ולא אמר לשון הקרא (יהושע כד ב)
מעולם עובדי עבודה זרה היו אבותינו, אכל
האמת, כי אין כל כך גנאי במי שמנהגה
אבותיו בידו, למי שלא למדו אבותיו
מעולם דבר רע והוא התמכר להתחיל
להמציא המצאות רעות וחדשים מקרוב
באו לא שערום אבותיו. והנה בימי נמרוד
התחילו לעבד עבודה זרה תחלה לכל בני
עבר, כדכתיב (בראשית ח) 'הוא החל להיות
גבור ציד', כפרוש רש"י, ותרח ממחזיקיו
ויזעציו הנה כידוע, ועל זה כתיב (יהושע כד
ב) 'בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם', כי
שרשם הנה מבני עבר הנהר שהיו מפורסמים
בחסידים, מבני עבר ותלמידיו, ואפילו הכי
'ויצדו אלהים אחרים', שהוא ודאי רע לב
ושטות גדול. על כן אמר 'מתחלה' עובדי
עבודה זרה, פרוש ממתחילים בעבודה זרה
להאמין בשוא נתעה היו אבותינו.

היוצא מכל הנ"ל, שהיינו משללים החקמה
והעשר והגבורה, ואין לנו להתגאות
קלל על חסדי הבורא יתברך שמו, על כן
אין אנו אוכלים חמץ. וידוע כי טעם
החפזון הנה להיותנו משללים מכל טוב
הראוי לא הנה אפשר להתאחר כמעט רגע
חס ושלוש, ולכן צונו מבלי לאכול חמץ

וירבו ויעצמו במאד מאד

מהר"ש מבעלזא

רבי שלום מבעלזא זיע"א

אף שהיו ישראל בשעבוד קשה
התעצמו להודות לבורא על העובר
עליהם

וַיֵּשׁ לְפָרֶשׁ, דְּכַתִּיב בְּקִרְיַת שְׁמַע וְיִבְכְּל
מֵאֲדָרָךְ (דברים ו ה), וּמִפְרָשִׁים חַז"ל
(ברכות פ"ט מ"ה) בְּכָל מִדָּה וּמִדָּה שֶׁהוּא מוֹדֵד
לָךְ הָיִי מוֹדֵה לּוֹ מֵאֲדָרָךְ מֵאֲדָרָךְ. וְזֶהוּ שֶׁבֵּא
הַקְּתוּב לומר לנו, שְׂאֵף עַל פִּי שִׁבְגִי יִשְׂרָאֵל
הָיִי תַחַת שְׁעִבּוּד גְּדוֹל וְחִזֵּק שֶׁל מִצְרַיִם,
בְּכָל זֹאת נִתְחַזְקוּ וְנִתְעַצְמוּ לַהֲדוּת לַה'
עַל כֹּל מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה לָהֶם, וְזֶה הַפְּרוּשׁ
'וַיַּעֲצְמוּ בְּמֵאֲדָרָךְ', שֶׁנִּתְעַצְמוּ מֵאֲדָרָךְ
שֶׁל 'וְיִבְכְּל מֵאֲדָרָךְ':

רַבְּכֵה כְּצִמְח הַשֶּׁדֶה נִתְחַדַּךְ וְתַרְבִּי וְתַגְדְּלִי וְתַבְּאִי
בְּעַדֵי עַדִּיִים שְׂדִים נִכְנּוּ וְשַׁעֲרֶךָ צִמְח וְאַתָּה עָרַם
וְעָרִיחַ

לקוטי שושנים

רבי שמשון מאוסטרופולי זיע"א

בְּרֵאשֵׁי הַתְּבוּת שֶׁל הַפְּסוּק מִרְמִזִּים
ל"א מִצּוּת שֶׁסְּגוּלָתָם יִצִּיֵּא מִמִּצְרַיִם

אֵיחָא בְּיַלְקוּט לַמּוֹדִים, דְּהִינּוּ בְּפִלְיָא דְר"ג
קָרָא ז"ל, אֵינן יִשְׂרָאֵל נְגָאִלִים אֱלָא
בְּזִכּוּת ל"א מִצּוּת, דְּהִינּוּ יַחֲדוּ הַשָּׁם, בְּפִירוּסִים,
אַתְּבָה לְהַקְב"ה, תְּשׁוּבָה, בְּרַחֲמֵי, עֲמַר, דִּין,
יְבוּס, מִשְׁנָה, צְדָקָה, מְגִלָּה, חֵלָה, כְּבוֹד אָב
וְאָם, עֲשִׁירִית אֵיפָה, מְעַשֵּׂר, עֲרוּב, שְׂכַר
שְׂכִיר, נְטִילַת יָדִים, פְּלֵאִים, שְׁעִטְנוּ, מִצּוּת
רֵאזָה, וְאַהֲבָתָה, וְעֲבֹדָתָם, וְדוּוּ, דְּמַעוֹת, וְרֵאזָה,
יִדְעַת הַשָּׁם הַמְּיַחֵד, דָּם נְדָה, יִין נֶסֶף,
נְחִינַת הָעֵנִי, וְהִזִּיה אִם שְׁמוֹעַ, וְהֵם ל"א
מִצּוּת הַמְּסֻגָּלִים דְּוָקָא לַהוֹצֵאוֹת בְּגִי יִשְׂרָאֵל
מִעֲבָדוֹת לַחֲרוּת, וְאֵלּוּ ל"א מִצּוּת לֹא הָיִי

פֶּרֶשׁ אֲבִרְבְּנָאֵל, הִינּוּ לְחַמֵי תוֹדָה שְׁהֵם
חִמְץ וּמִצָּה, וּפְסַח נְמִי קָרְבֵן תוֹדָה וְלִיכָא
חִמְץ. וְהִנֵּה קִשְׁיָא גְדוּלָּה הִיא זו וְלֹא
נִמְצָא תַרוּץ עַל זֶה. יל"ד מֵה שְׂאֲמָרו
חַז"ל (פסחים פ"י מ"ד) מִתְחִיל בְּגִנּוּת עֲבָדִים
הִינּוּ, וּמִתְחִילָה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיִי
אֲבוֹתֵינוּ, גַּם לְבֵאֵר 'אַרְמֵי אֲבָד אָבִי' שְׁנֵלְאוּ
כֹּל הַמְּפָרְשִׁים.

הִנֵּה הַכּוֹבֵס הַמְּכַבֵּס בְּגַד הַמְּלַכְלֶךְ קֶצֶת,
הוּא מְלַכְלֶךְ אוֹתוֹ יוֹתֵר בְּמִים וְאַפְר
וּבוֹרִית, וְלִבְסוֹף מְסִיר כֹּל אֱלֶה וְהוּא מְלַבֵּן
וּמְיַפֵּה, וְהִנֵּה אֵינן שְׂכָרוֹ עַל הַהֲסָרָה שֶׁל
הָאֲפֵר וְהַבוֹרִית, כִּי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדוּ
לְמֵלְאוֹת אֲפֵר וּבוֹרִית כְּדֵי שְׂיַסִּירוּנוּ אֲחֵרֵי
כֵּן, אֲבָל שְׂכָרוֹ עַל שְׁלֶכְלֶךְ אוֹתוֹ עַל
מְנַת לְכַבְּסוֹ וְלִלְבְּנוֹ לְגַמְרֵי. כֶּף אֵינן עָקֵר
שֶׁבְחֵינוּ וְהוֹדְאֵתֵינוּ עַל הַהֲצֵלָה מִמִּצְרַיִם, כִּי
מִי בִקֵּשׁ זֹאת, אֵלּוּ לֹא הִגְלֵנוּ לֹא הִינּוּ
צְרִיכִים גְּאֻלָּה, אִף יָדוּעַ כִּי הָיִה זְהֻמַּת
אָרֶם עָבֵר הַנְּהַר מִתְּרַח נַחֲרוּ וּבְתוֹאֵל וְלִבְנֵן,
וְהִיָּה צְרִיף זַכּוּף, עַל כֵּן הִגְלֵנוּ לְמִצְרַיִם
לְזַכּוּף מִכֹּל זְהֻמָּא, וְאֵינן לְנוּ הַהֲאָרִיף בְּדַבְּרִים
הַיְדוּעִים בְּסְפָרִים. וְהִינּוּ 'אַרְמֵי אֲבָד אָבִי',
פְּרוּשׁ זְהֻמַּת אֲרַמִּים אֲבָד קִדְשֵׁת אָבִי וְיָרַד
מִצְרַיְמָה וְגו'.

וְהִנֵּה קָרְבֵן תוֹדָה בָּא עִם לְחַמִּים מִצָּה
וְגַם חִמְץ, וּמִלּוּאִים בָּאִים מִצָּה בְּלִי
חִמְץ (מנחות פ"ז מ"ב), וְעַתָּה אֵי הִנֵּה קָרְבֵן
פְּסַח תוֹדָה עַל גְּאֻלְתֵּינוּ, הִנֵּה צְרִיף לְחַם
חִמְץ, אִף אֵינְנוּ תוֹדָה עַל גְּאֻלָּה מִצְרָה,
אֱלָא עַל תַּחֲלַת הַלְּכָלוּף, כִּי מִתְחִלָּה עוֹבְדֵי
עֲבוּדָה זָרָה הָיִי אֲבוֹתֵינוּ וְיִכְרַב חֲסִדוֹ עֲבָדִים
הִינּוּ לְפָרְעָה מְלַכְלֶךְ בְּאֲפֵר כְּדֵי לְכַבְּסוֹ
וְלִלְבְּנוֹ, וְהִינּוּ כְּקָרְבֵן מִלּוּאִים, שְׁמֵלָא אֶת
יְדֵינוּ לְעַבְדוּתוֹ, וְאֵינן כָּאֵן מְקוּם לְלַחֵם חִמְץ:

ישמח משה

רבי משה מאוהל זיע"א

אף אם אין האדם יכול להתפלל מרב כאב לב ודחק שועתו עולה לשמים

הנה ידוע דהשם יתברך שומע תפלת כל פה, והנה עבודה זו תפלה, כמו שדרשו רז"ל (תענית ב.) על הפסוק 'ולעבדו בכל לבבכם' (דברים יא יג). והנה תפלה בעת צרה היא מצות עשה שתפלה דאורייתא לכלי עלמא, לכהן המתפלל בעת צרה עובד השם יתברך וראוי שיצנוהו, מה שאין כן כשאינו מתפלל להשם יתברך, רק שואג ומתאנח מקאב לבו ואינו קורא להשם יתברך כלל, ודאי אינו ראוי שיצנוהו השם יתברך, רק אם מרב עבודה נסתם עינו ולבו ודעתו ושכלו עד שאין לו לב להבין לקרא להשם יתברך, אנס רחמנא פטריה ונחשב כאלו צועק להשם יתברך. והינו 'ויאנחו' סתם, וכן 'ויזעקו', ולא נאמר אל ה', כי מגדל הלחץ והדחק שמעביר את האדם על דעתו ועל דעת קונו, לא שמו אל לבם לצעק אל ה', רק סתם כצועק מקאב לב, אף על פי כן 'ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה', רצה לומר מן בחינת עבודה זו תפלה, והבין (פרשת שמות):

בבני ישראל במצרים ונגאלו למען שמו הגדול, עכ"ל.

וידיעתי זה הסוד הפסוק הנאמר על ישראל שצאו ממצרים ותבא"י בעד"י עדי"ם שדי"ם נכנ"ו ושער"ף צמ"ח וא"ת ער"ם וער"ה. דע נוטריקון של הפסוק הנה ותבא"י - ודוי תשובה ברכה אהבה ראה. בעד"י - בפורים עמר דין' ביום. עדי"ם - עשירית איפה דים' ידיעת השם יחיד משנה. שדי"ם - ש'כר שכיר דמעות זין מגלה. נכנ"ו - נטילה כבוד ג'תינת עני ואהבת. ושער"ף - ועבדת ש'עטנו ערוב ראיה כלאים. צמ"ח - צדקה מעשר חלה. הרי כל הפסוק קרמו עד וי"ו של וא"ת ועד בכלל נרמזין אלו ל"א מצוות, וישראל היו ערומים מהם.

וזה סוד מה שאמרו רז"ל (תנחומא שמות יב) וא"ת ער"ם וער"ה בלא מצוות, רצה לומר בלא מצוות הנ"ל, והענין פלא ופלא:

ותעל שועתם אל האלהים מן העבודה

אורח לחיים

רבי אברהם חיים מזלוטשוב זיע"א

ותעל שועתם אל האלהים - שועת ישראל היתה על צער השכינה

ידוע 'בכל צרתם לו צר' (ישעיה סג ט), וצריך האדם בעת תפלתו יהיה כל פונתו רק למען כבוד הבורא ברוך הוא שמצער על ידי צערנו, ואז בשכל פונתו רק למען זה ולא לצד עצמו, אז ודאי הקדוש ברוך הוא יקבל התפלה. וזהו יתעל שועתם אל האלהים - היינו על ידי העבודה שעבדו בהם במצרים והצרו לישראל, על ידי זה היה עקר תפלתם ושועתם, שעל ידי העבודה יש צער השכינה, ועל ידי זה עלתה שועתן (פרשת שמות):

דצ"ך עד"ש באח"ב

תוספות יום טוב

רבי יום טוב ליפמן הלר זיע"א

יש לקרא סימני רבי יהודה - דצ"ך עד"ש באח"ב

בשנה זו בשבת הגדול פה בקראקא לפ"ק בדרוש שדרשתי בבית הכנסת הקשיתי שאין בתבות אלו שום משמעות, ולכן נראה לי לקרותן דצ"ך עד"ש באח"ב, ומשמעותן כאלו הקב"ה אומר, שמתקדף כשארוש באבחת תרב, שעי"ן ואל"ף

עניניהם כמה גרם חטא אדם הראשון, וכן?
היו נזקרים מלחטא.

וזה רמז בדצ"ף עד"ש באח"ב, דכף נדרשים,
ד"ע צ"ד ש"ך א"ב ח"ב. והכי פרושו,
'דע' לך ושים בין עיניך מה נמשך מצד
ש"ך דינים שהחוטא מגביר אותם ועל ידי
זה מתגברים הקלפות, וזה לך האות חטא
אדם הראשון זהו 'אב חב', דהינו חטא אדם
הראשון שהוא אב העולם, דע כמה גרם
חטאו וכן הנהיה נהר שלא לבוא לידי חטא.
אי נמי קרינן הכי ד"ע צ"ד ש"ך, באח"ב
גימטריא ב"א. דדוע ד"א קלפות הן,
והתגברות והשליטה שלהם תלוי כמה שאדם
חוטא ומגביר ש"ך דינים. וזהו ד"ע צ"ד
ש"ך, דהינו 'דע' לך קשאתה מגביר צד
ש"ך דינים, הרי עשית פח וגבורה ב"א'
קלפות שהם גימטריא באח"ב:

אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את
התורה דינו

גאלת עולם

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

בהתקרבות ישראל להר סיני פסקה
זהמיתו ונתקו חטא אדם הראשון
ומעצמם היו מוכנים להשיג התורה

כמה דיות משתפכות ששם עלו שבטי"ם
משכי בשש"ט תחכמני, בסכ"ר אשר
הם סוכרי"ם, איך מועלת קרבת אלהים
נגד החר במוקום התורה. והן עתה בעניינתנו
גימא בה מלתא בדרך אפסור. כי הנה
אמרו חז"ל (שבת קמ"ו) דעל ידי קריבת הר
סיני פסקה זהמיתו ונתקו חטא אדם
הראשון. וידוע דכשנבנא אדם הראשון
נשפע עליו רוח חכמה ובינה שהיה יודע
יותר ממלאכי השרת. גם כבר אמרו על
אברהם אבינו ע"ה (בי"ר ס"א) שהיו שתי
פליתינו נובעות כמו שני רבנין.

מתחלפין. וכן שתי אותיות בתבה אחת,
כמו שמלה - שלמה, פכש - פשב. ו'עדש'
על שם פסוק בחבקוק ג' י"א 'באף תדוש
גוים'. ו'באחב' על שם פסוק ביהוקאל כ"א
כ' 'אכחת חרב', ופרש רש"י שהת"ו אינה
סוד ולא באה אלא לסמיכה (אבות פ"ה מ"ד):

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

דצ"ף עד"ש באח"ב רמז לזכות האבות

דצ"ף עד"ש באח"ב גימטריא תק"א,
והאבות היו גמי חזיהם תק"ב,
לרמז דזכות האבות היא שעמדה לאבותינו
ולנו שיצאו ממצרים, וכמו שאמר בזהר
הקדוש (ח"ב לו) דמצרים עשו קשרים בכחות
השמאה כרי שלא יצאו ישראל ממצרים,
וכל הקשרים שלהם היו על שלשה, כמו
שנאמר (להלן י"ז) 'ושלשם על פלו', ובזכות
אבות העולם התרו שלשה קשרים הללו,
כל אחד התיר קשר אחר, וזהו שאמר
(שם ב כד) 'ויזכר אלהים את בריתו את
אברהם את יצחק ואת יעקב'. וזה רמז
רבי יהודה בסימנים הללו, דהסימנים עם
הכולל גימטריא תק"ב, לרמז זכות האבות.
ולפיכך חלק סימנים הללו לשלשה, לרמז
שלשה האבות:

בגדי השדר

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

דצ"ף עד"ש באח"ב רמז ואזהרה
לבריות שלא לחטא ולגרם השפלת
הקדושה

בא רבי יהודה עליו השלום להזהיר בני
ישראל שיזהרו מלחטא, משום דהחוטא
נותן יד לפושעים שהיא סטרא אתרא להרים
ראש, והקדושה תשפל, וישימו בני ישראל

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

בני ישראל מקימים לדורות מצות אכילת מצה בשמחה

בפסוק 'משארתם צרות כו' על שכמם כו', שהיו מחבבין המצוות (מכילתא).

להיות פי הנה מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל וקבלוה בשמחה, וזה הנה הקנה לכל הדורות שיוכלו להרגיש שמחה בעשיית המצוה. ושמחה של מצוה הוא דבר גדול, שנחנן כל האדם בכח שמחה זו. וידעו בני ישראל היטב כי כל הגאולה הנה כדי שיכנסו בכלל עבדי ה', והנה עקר השמחה שלהם בהגאולה על ידי שזכו להכנס בכלל עבדי ה', כמו שנאמר 'יצאו כל צבאות ה', והטו שכמם לקבל על מצותי בשמחה, ולכן גם כן מקימים בני ישראל לדורות מצות מצה בליל פסח בשמחה, כמאמר חכמינו ו'ל' (שבת קל). מצוות שקבלו בשמחה עדין עושים בשמחה (פרשת בא):

אמרי נעם

רבי מאיר מדז'יקוב זיע"א

צדיקים מרגישים באכילת מצה קדושה הנפלאה ולהמון העם המצוה מסייעת להנצל מהיצר

נראה לפרש לפי אמרם ו'ל' במסכת יומא (ע"ה). כתיב אצל הפן 'לחם' (שמות טו ד), וכתיב 'עגות' (במדבר יא ח), ומתרג' הגמרא, לצדיקים לחם, לבנינונים עגות. הרי דלחם הוא מדרגה יותר גדולה מעגות. והנה מצינו אשר מצות מצה נקראת גם כן בשם 'לחם עני' (דברים טו ג), ונקראת גם בשם 'עגות מצות' (שמות יב ט).

והוא דהצדיקים הגדולים מרגישים מוחין גדולים וקדושה נפלאה בשעת אכילת

וזה שאמרו 'אלו קרבנו לפני הר סיני' שפסקה והמתינו ונתקן חטא אדם הראשון היינו מוכנים להיות נשפעים שפע עליון וקדוש מעין דגמת אברהם אבינו עליו השלום שהיו שתי פליות נובעות חכמה, וכל התורה והמצות לברר ניצוצי הקדושה שנפלו בחטא אדם הראשון, ומרפ"ח ניצוצין. וכשפסקה והזקמא כבר נתקן חטא אדם הראשון, והרפ"ח היינו מקרין בגלל פי אין דבר חוצץ ובפרט באמצעות משה רבנו עליו השלום, ולא הנה צרף בנתינת התורה כי מעצמינו היינו נשפעים והיינו יודעים התורה ומקרין רפ"ח ניצוצות, ודק היטב:

רבו גמליאל הנה אמר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו, ואלו פסח מצה ומרור

מראית העין

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

רמז לפה' שבמרפכה העליונה ש'סח' ולמד סגוריא על ישראל

אפשר לרמז במה שכתב רבנו אפרים ו'ל' בפרושו על התורה, כי 'פסח' — 'פה סח', 'פה' שבמרפכה 'סח' לפני הקדוש ברוך הוא הגיע עת גאלת ישראל, כי אותיות שבמרפכה מלמדין סגוריא על ישראל, עכ"ל. ולרמז זה צריך שיאמר בפיו, בשם אשר במרפכה הליצו טוב וסגוריא. וזה רמז 'פה סח מצה', רמז לגאולה, ולמד סגוריא על ה'מרור' שהוא הגלות שמרוו חיהם וצריך לגאולם. ועוד רמז לגאולה העתידה שישכחו אהיה הנה אהיה, גימטריא סח, לשכינה, וזהו פ"ה שהוא גימטריא אלהים עם הפולל ימשכו אהיה הנה אהיה לשכינה שהיא מצה ויתבטל מרור גימטריא מות ויבא לציון גואל במהרה ב'מינו:

שתהיה משמרת ודאי, הלא דבר גדול הוא מאד שלא יהיה בו שום חשש כלל וכלל אפילו ממשהו חמץ, ואיך אפשר לקנים מצוה זו בתקונה.

ואמר 'על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו' – רצה לומר שאנו סומכין שה' בעזרנו שלא יהיה במצות מצה שום חשש, כמו שעזר השם לתברך את אבותינו בצאתם ממצרים, הגם שאז לא היה באפשרי להם כלל וכלל לשומרה מחמין פהלקתו - כן אנו נבטח בה' שהוא יעזר לנו לקנים מצות מצה פהלקתה:

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
עלינו ללמוד מאבותנו שאכלו לחם תפל ללא פנות תאוות

נצטוינו לאכל בפסח לחם עני, שהוא תפל בלי מלח ובלי שום תקון, לפונה הזאת, להורות שלא ימשך אדם אחר תענוגות בני אדם המדמות. ולכן נקראת המצה 'לחם עני' (דברים טו ג), מפני שהעני אין בידו לבחור מאכל אשר יתאנה ויחמד, ומכרח לאכל מן הבא בידו אף הבלתי ערב לחכו, כן גם אנהנו אוכלין מצה מעסה בלתי מתקן, שיהיה שנה לנו המתוק ואיננו מתוק, רק לקיום נפשנו לעבודתו ותברך שמו, ונקדש עצמנו על ידי אכילת מצה שבעת זמנים לנגד שבועים שנה ימי שנותינו, שנדע על ידי זה שזמן הצרף להשליף מנגד כל חמדת העולם ומאגרו.

ונה רמז לנו במאמר הזה 'מצה זו שאנו אוכלין על שום מה וכו', שלא הספיק כו' וגם צידה לא עשו להם', פרוש שאנו לוקחין מוסר מאבותינו שהיו במדרגה זו שלא נמשכו אחר תאוותם להכין להם צידה

מצה, על פן נקראת בשם 'לחם'. אבל הבינונים שאינם מרגישים כלל, ועם כל זה על כל פנים מקימין מצות הבורא בזה, והוא גם כן מצה על כל פנים בזה שאינו חמץ, וזהו שכתוב 'עגות מצות כי לא חמץ', הינו אצל הבינונים שנקראת 'עגות', וזו אינה הארה גדולה, עם כל זה על כל פנים אינו חמץ.

והנה הצדיקים גמורים אינם צריכין לעזר אלקי כפיכול נגד היצר, כי לבם חלל בקרבם ונעקר היצר מהם. אבל הבינונים שהם מתעבה על מחצה והמה קרובים לחטא, רק שהקדוש ברוך הוא עומד להם לעזר שלא להחמיץ, והמה בבחינת 'עגות מצות כי לא חמץ', הינו, שזה הוא עזר אלקי שלא יהיה על כל פנים חמץ גמור. וידוע אמרם ו"ל (ברכות א:) 'כגון אנו בינונים', אשר כל אדם צריך להחזיק עצמו בינוני, כי מי יאמר צדיק אני. וזהו 'מצה זו שאנו אוכלין', הוא רק בבחינת בינוני שלא הספיק להחמיץ על ידי שנגלה עליו הקדוש ברוך הוא ויהי למשען לו שלא יחמיץ לגמרי, על פן מביא שפיר ראיה מהפסוק 'עגות מצות כי לא חמץ', וכו"ל, שזה הוא נקראת בחינת 'עגות מצות':

שלא הספיק כו' בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
כשם שסייע הקב"ה לאבותנו שלא יחמיץ בצקם כו אנו סומכין שלא יחמיץ לנו חשש חמץ

'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה' – פרוש, איך אפשר לאכול מצה

הבצק עגת מצות' פתיב 'מצות' מלא בוי"ו. והינו כי הוי"ו זה המשכה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואם כן הנה ב' בחינות מצה, הא', מה שכתוב 'בערב תאכלו מצות' שהיא מצה דקודם תצות, והיא 'מצת' חסר וי"ו. והב', מה שכתוב 'ויאפו את הבצק עגת מצות' והיא המצה שאחר תצות והוא מלא בוי"ו, דהינו אחר שנגלה עליהם וכו'. והנה כמו שנמשך חיות סתם לנפש השכלית מלחם גשמי, כך נמשך מאכילת מצה בפסח חיות לרעת הנפש אלגית. והענין כי התמץ הוא בחינת הגבהה והתנשאות, שתופח ועולה ומגביה את עצמו, מה שאין כן מצה זו אין בה שום הגבהה. וכמו כן בעבודת ה', תמץ הוא בחינת התנשאות וגסות הקלפה, מה שאין כן מצה בחינת שפלות והכנעה בחינת בטל רצונך וכו'.

אמנם נצטוו תחלה באכילת מצה קודם תצות כמו שכתוב 'בערב תאכלו מצות' שהוא בטול רצון והכנעה ושפלות הנמשך מבחינת יראת תתאה שזהו ההכנה והכלי לבחינת הגלוי ויראה עלאה הנמשך ומתגלה להם אחר תצות וכו'. והנה בחינת מצה זו צריכה שמור כמו שכתוב 'ושמרתם את המצות' דהינו לשמור מן החיצונים שלא לבא לבחינת חמוץ שהוא הגסות והתנשאות, והינו להיותו בחינת יראת תתאה וכו'. אכל בחינת הבטול דמצה זו שאחר תצות, הוא בחינת בטול אמתי ויראה עלאה שנמשך מבחינת גלוי מה שלמעלה מהדעת המשג שהאיר אז בנפשם וכו'. ועל כן בחינת מצה זו אין צריכה שמור מחמוץ כלל שהוא בחינת הישות והגסות, מאחר שאין לחיצונים בחינת אחיזה ויניקה כלל מבחינה זו וכו'.

וזהו ענין שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ כו', דאין ביכלתו להחמיץ כלל מפני עצם הגלוי דבחינת מלך מלכי

מתקנת וערכה, רק אכלו בצאתם עוגת מצות בלי תקון, כן אנחנו נעשה כמצותם וכו', שקמו שאבותינו השליכו התאוות אחר גינם, כן גם אנחנו מגמתנו לפעל זה על ידי אכילת המצה שנגיל עצמנו לזכך התמריות ולשבר פת התאוה.

ולזה צוה לנו השם 'תברך לאכל הפסח בחפזון גם כן, כי ידוע שאכילת חפזון אף מעונים הערבים לא ימתקו לחך באכילת המתנות ואריכת השלחן, להורות גם כן פנזקר לעיל שלא לאכל למלאות תאונתו רק לצרף חיי נפש לעבודתו 'תברך שמו. וגמר אמר 'והיה היום הזה לכם לזכרון' – פרוש שתזכרו זאת לעולם מדוע נצטוו לאכל הפסח בחפזון, שהוא לשבר פת התאוה, וגם 'שבעת ימים מצות תאכלו', שתהיה זאת על לבכם כל הימים

(פרשת בא):

סדר הרב

רבי שניאור זלמן מלאדי זיע"א

ביציאת מצרים נתגלה הקדוש ברוך הוא לישראל בגלוי עצום ובאו לתכלית הבטול ופסקה מהם כל התנשאות וגאון

על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ כו'. צריך להבין הרי בלאו הכי נמי כבר נצטוו על מצות ומררים יאכלהו. ועוד דוה שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הנה אחר תצות לילה, וצווי על מצות ומררים יאכלהו הנו קודם תצות לילה, שהפסח אינו נאכל אלא עד תצות. וכן מצה זו שאנו אוכלים הוא גם כן קודם תצות דוקא, ואם כן איך הוא על שם שלא הספיק וכו' עד שנגלה עליהם וכו'.

והענין הוא דהנה גבי 'בערב תאכלו מצות' פתיב חסר וי"ו, וגבי 'ויאפו את

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע

ביציאת מצרים הבינו ישראל
שהעבוד היה כדי שיפגע יצרם ויזכו
לקבל אור התורה

הנה החולה כשהוא בחליו, הנה הרופא משתדל עמו ונותן לו סמים המרים בעל כרחו ושל א בטובתו, וכמשיא כבוד וכבוד הדבר על החולה פי אינו מבין אז למה יתאכזר עליו להשקתו כוס התרעלה כזה, אבל כאשר ישוב לאיתנו ויעמד על בוריו ויקום ויתהלך בחוץ על משענתו, אז יבין למפרע גדל השתדלות הרופא ברחמים וחקמלה, ואז ישבח ויודה להרופא הנאמן והרחמן.

ובזה תתבונן הדבר גם בכאן, הנה בגזרת היצר הנה במצרים מררו את חיי אבותינו ולא היה מוכן להם על מה עשה יי ככה, עד שעמדו כמעט על בוריים בעת צאתם ממצרים הבינו למפרע הטובה הגדולה מהסמים המרים שהיא למען בטול והכנעת חמרים והחיות הגס כחיי הבקמיות וישיגו הארת חיי החיים, ולזכר הנה הוא מצות המרור, לזכר הטובה הגדולה אשר פעל עמנו רבון כל המעשים להכניע החיות הבקמיי ולעשות אותנו מוכנים כמלאכי רוח לקבל התורה. והנה הטובה הזאת לא היתה מובנת עד שנגלה עליהם מלך המלכים הקדוש ברור הוא במצרים. על כן בסדור השבח בספור יציאת מצרים הוא פסח מצה ומרור, וקצרת, ועוד יתבאר יותר אי"ה.

ובזה תתבונן מה שאמר התנא 'מרור זה וכו' על שום שמררו וכו' את חיי אבותינו וכו', דלכאורה הלשון מרירות אינו מוכן, מה לן לעשות זכר לזה, הנה ליה לעשות זכר לשעבוד חמר ולבנים. אבל על פי הנ"ל יצדק, לשון מרירות הוא דבר ההפך לטבע הבעלי חיים, הלא תראה

המלכים שנגלה עליהם וכו', ולכן אף בהליכתם ממצרים עד באם לרעמסס אף שהיה להם קפיצת הדרך, מכל מקום בצרוף עד שהציתו אש לאפות, ודאי שהא הבצק יותר מכדי שעור חמוץ ועם כל זה לא חמץ, מטעם הנ"ל, שלפי ערך המורא הגדול דגלוי שכינה פן היה העדר ההתנשאות לשאור. על דרך משל לפני מלך גדול יתבטל גם מי שהוא גם הרוח במאד. וכל זה הוא דוקא בזמן שהיו ישאל אז בגלות מצרים ולא היה להם תורה ומצות עדין. על כן לא היה ביכולתם לקבל בחינת הגלוי העצום ולהיות בהם בחינת בטול ויראה עלאה קודם תצות וכו'. אבל לאחר שקבלו ישראל תורה ומצות בהר סיני, והרי בכל השנה בלה גם קודם הפסח ממשיכים המשכות אלקות על ידי תורה ומצוות על כן גם במצה זו שאנו אוכלים קודם תצות וכולים אנו לקבל גלוי שכינה מבחינת שנגלה עליהם מלך המלכים אחר תצות וכו'.

וזהו שאמר בהגדה 'מצה זו שאנו אוכלים על שום מה' וכו', אנו שדבר נתן לנו התורה ומצוות אם כן מהו ענין אכילת מצה זו דקודם תצות דוקא, ומשני על שום שלא הספיק וכו', פרוש דאכילת מצה שלנו אף על פי שאנו אוכלים אותה קודם תצות דוקא, מכל מקום נמשך בה גם כן מבחינת ומדרגת מצה הב' שהיא בחינת הבטול ומורא גדול עד שלא הספיק להחמיץ והוא מבחינת הגלוי שנגלה עליהם מלך המלכים ונאלם שהוא גלוי אור אין סוף ברור הוא שלמעלה מעלה מהשתלשלות וכו':

הוא יצא ממצרים ושמח בלבו, אלא צריך להראות בהתלהבות בגוף שיצירו וידעו כל הישבים בביתו מתנועת שמחתו וגופו שהוא עשה לשם שמים, ויליף ליה מפסוק 'והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי', ומכרח שבאמירתו לבנו 'עשה ה' לי' הכר יצרנו בתנועה כאלו הוא יצא:

שמחים בבנו עירך וששים בעבודתך וכו' ונודה לך שיר חדש על גאלתנו ועל פדות נפשנו

תמארת שלמה

רבי שלמה מרדומסק זיע"א

עקר השמחה בגאולה העתידה תהיה בעבודת הבורא

שְׂמֵחִים בבנין עירך וששים בעבודתך – שְׂאָז וְשִׁמְרוּ כָּל הַנְּפֹשׁוֹת וְיִהְיֶה עֲקָר הַשְּׂמֵחָה בְּעִבְדוֹת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרוּךְ הוּא. וְגַם כֵּן עוֹד יֵשׁ בְּנֵהָ, 'וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ' וְכו' – פְּרוֹשׁ שֶׁכָּל הַשְּׂמֵחָה יִהְיֶה מֵה שְׂאָנוּ 'נוֹדָה לְךָ' – לְתֵת שְׂבַח וְהוֹדָאָה עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ. וְזֶה גַם כֵּן הַכְּנֵה בְּפִסּוּק (שם קו מז) 'הוֹשִׁיעֵנוּ ד' אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קְדוֹשְׁךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתֵהֱלֵמְךָ'. פְּרוֹשׁ שֶׁכָּל מֵה שְׂאָנוּ מִצְפִּים עַל הַגְּאֻלָּה, הוּא כְּדֵי לְהוֹדוֹת וְזֶה 'לְהַשְׁתַּבַּח בְּתֵהֱלֵמְךָ', שְׂנוֹכָה לְתֵת לוֹ שְׂבַח וְהוֹדָאָה עַל הַיְשׁוּעָה:

ונאמר לפניו שירה חדשה

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

בכל שנה צריך להרגיש כאלו הוא פסח ראשון ואנו מתחילים לעבודו תבדד ככרנה חדשה

כְּתֵב בזהר הקדוש (ח"ג טו), ובתקונים (דף ג.) דראש השנה הוא בבחינת שמאל

מאכל אשר הוא מר לבעל חי אחר, והוא עקר המאכל של בעל חי אחר, כי להיות המאכל ההוא הפך טבע הבעל חי זה הנה הוא מר אצלו, ויבעל חי אחר שהוא בטבעו יערב לחכו, וכן הוא הדבר בתורה, וימרו אֶת חַיִּים, מְרִירוֹת חַיִּים הֵינּוּ שֶׁפָּעְלוּ בָהֶם הַפֶּךְ חַיִּים, שֶׁהִיָּה בָהֶם גִּסּוֹת כְּעֵין בְּעַלֵי חַיִּים הַגְּשָׁמִיִּים, וְעַל יְדֵי זֶה נִתְבַּטְּלָה בָהֶם הַחַיּוֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת וְהִנָּפֵשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת וְשָׁבוּ לְחַיּוֹת רִוְחָנִיּוֹת כְּמִלְאָכֵי רוּחַ:

עוד יוסף חי

רבי יוסף חיים מבגדד זיע"א

מעשה בהסיד אסטניס שהמורר מתק לו מרב חביבות המצוה

מִסְפָּרִים באותו חסיד שהיה אסטניס הרבה, אָמְרוּ לוֹ עַל הַמְּרוֹר שֶׁאוֹכֵל בְּלִיל פֶּסַח, שְׁלֹא נִמְצָא בְּעִירוֹ מְרוֹר שֶׁדָּבְרוּ בוֹ חֲכָמִים וּמְכָרְחִים לְאָכּוֹל עֹשֶׁב אַחַר מֵר מֵאֵד, וְהוּא הִזִּיחַ אֶסְטֵנִיס שְׂאֵינוּ יְכוֹל לְטַעַם דָּבָר מִר אֶפִּילוֹ מִשֶּׁהוּ, וְאִם בְּלֹא בְּנֵהָ וְיִדְיָעָה כִּי בְּפִיו דָּבָר מִר מְכָרְחַת שֶׁיִּקְרָא תִּכְף וּמִידָה, וְשֶׁאֵלּוֹ אוֹתוֹ, אֵיךְ אִתָּה יְכוֹל לְאָכּוֹל הַעֹשֶׁב הַמֵּר הַזֶּה בְּלִיל פֶּסַח וְאֵינִי אִתָּה מְקִיא. וְאָמַר לָהֶם, מִפְּנֵי שְׂאֵנִי מְקַיֵּם מִצְוֹת בּוֹרְאֵי שֶׁהוּא חָבִיב עָלַי יוֹתֵר מִנְּפִשִּׁי וְרוּחִי וְנִשְׁמַתִּי אֵינִי מְרַגֵּשׁ בְּמְרִירוֹת אֲלֵא נִדְמָה לִי שֶׁהוּא מְתוּק:

בכל דור ודור תיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים

בתי הנפש

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

על האדם להראות התלהבות והיכר לאנשי ביתו בעת ספור יציאת מצרים לא סגי במחשבה ובלבו שיקבע בלבו כאלו

אָצֵלֶם שְׁלֵא כְּדָרְךָ אֲכִילָה מִמָּמַת כְּרִיכַת הַמְרוֹר, כִּינּוֹן שְׁלֵא הַרְגִישׁוּ כָּלֵל טַעַם הַמְרוֹרוֹת, וְשִׁפּוּר יִצְאוּ יְדֵי חוֹבְתֵם בְּמִצְוֹת מִצָּה גַם בְּיַחַד עִם הַמְרוֹר, מֵה שְׁאִין כֵּן עֲכָשׁוּ שְׁבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים מְרַגִּישִׁים טַעַם בְּדַבָּר מֵאֲכָל, הוּי שְׁלֵא כְּדָרְךָ אֲכִילָה אִם אוֹכְלִים מִצָּה עִם מְרוֹר, לְכֵן אוֹכְלִים תַּחֲלָה מִצָּה וּמְרוֹר בְּנִפְרָד לְקִיָּם מִצְוֹת מִצָּה בְּכְדָרְךָ אֲכִילָה וְאַחַר כֵּן כּוֹרְכִים וְאוֹכְלִים בְּיַחַד זָכַר לְמַקְדָּשׁ כְּהִלָּל, וְלְכֵן אוֹמְרִים שְׁזָה רַק זָכַר, שְׁאֵז הָיָה מְקִימִים עֲקָר הַמִּצְוָה דְאֲכִילַת מִצָּה בְּכְרִיכָה עִם הַמְרוֹר, וְהֵבֵן:

אָפִיקוֹמֵן

מֵאֲמַר הַחֲכָמָה

רבי משה חיים לוצאטו זיע"א

הָאָפִיקוֹמֵן מוֹתִיר כִּנּוּי רָשָׁם הַקְדוּשָׁה לְכָל הַשָּׁנָה

בְּיַת הַמִּצָּה שְׁאוֹכְלִים, הוּא לְהַמְשִׁיךְ הַמְזוּן הַמַּקְדָּשׁ הַמְזוּזֵק הַיֵּצֵר טוֹב שְׁזָכְרָנוּ, אָמְנָם כְּדֵי שִׁישְׂאָר הַתְּקוּן לְכָל הַשָּׁנָה צְרִיף לְאָכּוֹל הָאָפִיקוֹמֵן אַחַר כֵּן וְשְׁלֵא לְאָכּוֹל אַחֲרָיו שׁוּם דְּבָר, שְׁכַמוּ שְׁאִין טַעַם סֹר מִן הַפֶּה כֵּן אִין הָאוֹר סֹר מִהַנְּשִׁמָּה:

שִׁפּוּר חֲמַתְךָ

שִׁפְתֵי אָמַת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

לְעֵתִיד לְבֵא תִּהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּהַתְּגַלּוּת וְנִזְכָּה לְרֵאוֹת בְּמַפְלַת הַרְשָׁעִים

בּוֹתְרֵינוּ הַדְּלֵת בְּשִׁפּוּר חֲמַתְךָ, לְרַמּוֹז כִּי לְעֵתִיד יִהְיֶה הַגְּאֻלָּה בְּהַתְּגַלּוּת, דָּשָׁם כְּתִיב (שְׁמוֹת יב כב) 'לֹא תִצְאוּ כו'

דוֹחָה, וּבְפֶסַח הוּא יָמִין מְקַרְבֵּת, הִנְנוּ אָף מִי שְׁנִדְחָה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּשִׁמְאֵל, נִתְקַרְבַּ בְּפֶסַח בִּימִין, שְׁאֵז הַתְּגַבְּרוֹת הַתְּסֻדִים בְּיוֹתֵר, בְּכַחֲנֵת 'וַיִּמְיֵן תְּסַעְגִּי' (תהלים יח לו), לְכֵן בְּכָל פֶּסַח צְרִיף לְהַרְגִישׁ הָאוֹר כְּאֵלוּ עֲתָה הוּא פֶּסַח רֵאשׁוֹן, כְּמוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׁאוֹמְרִים 'חֲלִים כְּמַבְּיָרָה' (סליחות ליום א'). וְזָהוּ וְנֵאמַר לְפָנָיו שִׁירָה תְּדַשְׁהוּ, הִנְנוּ נִקְבַּל הָאוֹרוֹת שֶׁל פֶּסַח מִתְּדַשׁ כְּאֵלוּ לֹא הָיָה מַעֲלָם פֶּסַח, וְתַקְוָתֵנוּ וּבִשְׁחֻנֵּנוּ תִזְקָה שְׁבִלְיָה הִנְנוּ אֲנַחְנוּ נִזְכָּה לְגֻאֲלָה שְׁלָמָה:

זָכַר לְמַקְדָּשׁ כְּהִלָּל. כֵּן עֲשֵׂה הִלָּל. בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמַּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם הָיָה כּוֹרֵךְ פֶּסַח מִצָּה וּמְרוֹר וְאוֹכַל בְּיַחַד לְקִיָּם מֵה שְׁנֵאמַר עַל מִצְוֹת וּמְרוֹרִים יֵאָכְלָהוּ

הַגְּשָׁפָה יִצִּיב פִּתְגָם

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

בְּאוֹר נִפְלֵא בְּטַעַם הַדְּבָר שְׁאוֹכְלֵתֵנוּ כְּהִלָּל וְחֲשִׁבֵת רַק לְזָכַר'

קִשְׂיָה דְכִינּוּן שְׁהִלָּל לֹא הָיָה כּוֹרֵךְ רַק מִצָּה וּמְרוֹר (עֵיין רמב"ם פ"א מחמץ ומצה ה"ו-ז, חק יעקב תעה ס"ק י"ב) הִרְי גַּם אָנוּ עוֹשִׂים כְּמַעֲשֵׂה הִלָּל, וְלָמָּה אוֹמְרִים שְׁזָה רַק זָכַר. וְהַבְּרָאָה, דְּהִנְנָה יְדוּעַ קוֹשִׁיַת הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סימן תע"ה סק"ד) אִיף מְקִימִים מִצְוֹת אֲכִילַת מִצָּה וּמְרוֹר אֲלִיבָא דְהִלָּל וְהָא קְרִימָא לֵן דְּכְפָרְךָ בּוּ דְבָר מֵר לֹא יִצָּא מִשׁוּם דְּהוּי שְׁלֵא כְּדָרְךָ אֲכִילָה, עֵינן שָׁם בְּאַרְיכוֹת. וְהֵאָרִיכוּ בְּזָה טוֹבָא.

וְכַעֲת נִרְאָה לִי בְּפִשְׁטוֹת, דְּהִנְנָה יְדוּעַ מְמַעֲלַת הַצְּדִיקִים שְׁלֵא טַעַמוּ טַעַם אֲכָל, וְכ"ק אֵאמֹר 'זו"ע אֲכָל פַּעַם בְּטַעוֹת קַעֲרָה שֶׁל נֶפֶט בְּחִשְׁבוֹ שְׁזָה מְרַק שֶׁל בֶּשֶׂר, וַיֵּשׁ לוֹמַר שְׁזָה הָיָה מְדַרְגָּתָם בְּזִמְנֵי שְׁבִית הַמַּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם, וּמִמִּילָא לֹא הָיָה הַמִּצָּה

איף הם גרועים ואינם מתקנים מעשינו
ואיף הם עבדותינו, רק שצריכים לשמח
מזה שזכינו לזמן הזה כי עם כל זה זכינו
לאכול בו מצה ומרור ואמרנו ההגדה,
וכאשר יתן לנו השם יתברך אשר נזכה
ונחיה ונגיענו למועדים ולרגלים אחרים,
נטיבה מעשינו ביותר:

מפתח כו' עד בקר', היא גאלה העתידה,
שאז יהיה לנו רשות לראות מפלת
הרשעים בפרהסיא:

הלל

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

עקר השמחה בפסח היא על שזכינו
להיות עבדי השם ולקבל על מלכותו

'ה' עבדי ה' ולא עבדי פרעה (ערכין י:).
כל עבדות מביא עצבון, שכל עבד
מבקש תחבולות לצאת מן העבדות, לבד
עבדות הבורא יתברך שמו מביא שמחה.
וזה שכתן של בני ישראל שקבלו עבדות
ה' בשמחה ורצו אחריו במדבר, וזה עדות
שהם באמת עבדי ה', כמו שכתוב (ויקרא
כה נח) 'עבדי הם'. ויהי כל איש ישראל
מבקש כל מיני עצות ותחבולות לקבל עליו
מלכות שמים, הפוף עבד מלך בשר ודם
שמבקש עצות לברח מן העבדות, והם
עדים על הבורא יתברך שמו שהוא בלבד
לו יאה ולו נאה המלוכה. לכן בפסח עקר
השמחה בקבלת מלכות שמים שזכינו להיות
עבדי ה', בני חורין, ויכולין לקבל מלכות
שמים בשמחה:

אחד מי יודע

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א

'אחד' מי יודע - סוד אחדותו יתברך

'אחד' מי יודע, רוצה לומר מי הוא החכם
שיודע זה שאין לה שום דבר בעולם
נפרד ממנו יתברך, ומלכותו בכל משלה,
והכל אחדות אחד כהדין קמצא דלבושא
מינייה וביה, ואין סוד זה נמסר לכל כי
אם לבני עליה שהם מועטים, וזהו שאמר
'אחד אני יודע' (פרשת ויקהל):

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

אחר כל ההשגות יש לזכר כי הכל
מהבורא יתברך

מה שאמרין ה'מי יודע' בלילה זו, כי
הידיעות יכולין להביא לידי גבהות.
והעצה על ידי התדבקות הידיעות ביציאת
מצרים, כמאמר 'ואפילו פלנו חקמים כו',
אף על פי כן יש לזכר כי הכל בא
בכח השם יתברך שהוציאנו ממצרים. וזהו
שאמרין 'אני יודע כו', כלומר אם
שאנו יודעים כל זה, עם כל זה אנו
מספרין ביציאת מצרים ומודין להשם יתברך
שהכל ממנו:

כאשר זכינו לסדר אותו

בית אהרן

רבי אהרן מקרלין זיע"א

אף שאין מעשינו מתקנים ראוי לשמח
שאכלנו מצה ומרור ואמרנו ההגדה
מהראוי לשמח מאד בזה שהגיענו אל
הלילה הזה, ולא ממעשינו הטובים
אנו יכולים לשמח, כי יודעים אנו בעצמנו

ישלט חס ושלום על ישראל עין הרע מהבטת המלאכים עלינו, ואמר בזה הלשון: וויא דיע מלאכים גלאנצן אויף אונז מרוב קנאה בנו, ולכן סדרו הקדמונים זה הפיוט חד גדיא שהוא לחש לעין הרע נגד המלאכים:

שׁוֹת חַיִּים שָׂאל

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

מעשה באדם שגדוהו על שזולל בפיוט חד גדיא והורה החיד"א שיפה עשו

שׁוֹת חַיִּים מִמֶּנִּי, אֶחָד שֶׁהִיָּה מִתְלוֹצֵץ עַל פִּיּוּט חֵד גִּדְיָא שְׂאוּמְרִים בְּעָרִי אֲשַׁכְּנֶנּוּ לַיַּל הַתְּקַדֵּשׁ חֵג וַפְּעַר פִּיּו, וְקָם אֶחָד מִהַתְּבוּרָה וַנְּדַהּוּ, אִם נִדְוִי נִדְוִי או דִילְמָא שְׂלֹא הִיָּה חֵיב וַנְּדַהּוּ שְׂלֹא כְּדִין וְהַמְּנַדָּה נִלְכַּד וּשְׁכַמ"ה.

תשובה. כל פי האי מילתא פשוטה לפניך, כי אנוש זה זד זהיר לץ המתלוצץ על מה שנהגו רבבות אלפי ישראל בערי פולין ואשכנז ואביזרייהו ואשר לפנים בישראל גדולי עולם קדישי עליונים ודור דור וחקמיו, והן עוד היום לא אלמן ישראל כמה וכמה ראשי ישיבות וגאוני הזמן ה' עליהם יחיו, וכלם אמרו ואומרים פיוט זה, ונמצא רשע זה מתלוצץ ברבבות ישראל וגדוליהם אבות בית דין וגאוני ארץ, אנושה מפתו וחיב נדויו.

וימען תדע ידי נפשי, אגיד את הרשום, כי יש כמה פרושים בפיוט זה, מהם נדפסו ומהם בכ"י, ועוד שמעתי ממגידי אמת שגאון מפלא בדרור עשה למעלה מעשרה פרושים בפיוט זה בפרד"ס פרושיים נחמדים ומתוקים, ואין ספק כי לא דבר רק הוא, דכבר נודע תקף גדלת פיוטי אשכנז המסודים על התקמה האמתית,

אֶחָד אָנִי יוֹדֵעַ

מחשבות חרוץ

רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א

אֶחָד אָנִי יוֹדֵעַ - לְכָל אֶחָד יֵשׁ גְּלוּי פִּרְטִי בְּנַפְשׁוֹ

ידוע מדברי אֶחָד קדוש מדבר, דסוד הוא מה שאי אפשר לגלות כלל לזולת, והוא פטעם 'אני ידעתי וגו'', 'אני דייקא, שאי אפשר לגלות לאחר, והוא ההשגה שבא אחר הרשות והדלות דלב יודע מרת נפשו, ובשמחתו לא יתערב זר, דעל בן בקרבן פסח 'כל בן נכר לא יאכל בו', דזהו 'בשמחתו לא יתערב זר' (משלי יד ט), כי אי אפשר לו להשיג זה כלל, ואפילו בבני ישראל עצמם אין השגת כל אֶחָד דומה לתברו ואי אפשר לו לגלות כלל הטעמה שבלב שלו, ועל זה נאמר (וזהו ח"א קג): 'נודע בשערים' בשעורים, כל אֶחָד לפום מה דמשער בליביה, ועל בן אומרים בליל פסח 'אֶחָד מי יודע אֶחָד אני יודע וכו'', 'אני דייקא, כל אֶחָד אומר אני, וזהו מצד אני של הקדוש ברוך הוא השוכן בתוכו:

חֵד גִּדְיָא דְזַבִּין אַבָּא בְּתַרֵּי זוּזֵי

אבני זכרון

רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א

פיוט זה הוא לחש שלא יטילו בנו המלאכים עין הרע מרב קנאה

המלאכים רואים למעלה את הנחת רוח להקדוש ברוך הוא, והאורות הגדולים מהעריכת הסדר ואמירת הגדה של בני ישראל קבוצי משה בעולם הזה, ומחמת שהם אינם יכולים לעשות כזאת לכן הם מביטים עלינו בקנאה גדולה שמקנאים אותנו מאד בזה הלילה, ויש לפחד שלא

שיר השירים

שיר השירים אשר לשלמה

ראשון לציון

רבי חיים בן עטר זיע"א

'שיר השירים' - שיר העשוי מב' שירים, שיר ה' על כנסת ישראל, ושיר כנסת ישראל על ה' / משל מבן המלך

נְרָאָה לְפָרֶשׁ, והוא על דרך אומנם ו"ל (הקדמת רש"י לשיר השירים), השיר הזה בנאו שלמה המלך עליו השלום בראותו שישראל בגלות, והמשילו הענין למלך שגירש המלכה, וחשבו השכנים לומר כי לא ישוב עוד לדעתה וריחקה מלבו, ועמד בן אחד שילדה המלכה למלך קודם גרושיו והלך אצל האב, והבין ממנו שעדין לבו עם המלכה, והלך אצל האם והבין שלכה שלם עם המלך, עמד וחבר שיר אחד ממה שבלב המלך על המלכה וממה שבלב המלכה על המלך, פאשר ידע ממה שבלבם זה על זה וזה על זה. וזה אומרו 'שיר השירים', פרוש שיר העשוי מהשירים, ב' שירים, א' האומר ה' על כנסת ישראל, והב' האומרת כנסת ישראל על הודעה:

שפת אמת

רבי יהודה לייב מגור זיע"א

בפסח הנקדה הפנימית יוצאת לחרות וביכלת להבין שעניני העולם הזה הם רק משל לאהבת הבורא

מה שקורין שיר השירים בפסח. כי שיר השירים הוא לבאר כי כל עניני עולם הזה רק משל להבין האהבה הצריכה להשם יתברך. וזה פרוש 'שיר השירים', שמכל השירים שבעולם יוצא שיר הזה. אף כי האדם צריך להיות נדבק בהנמשל, וקשה

באשר דבר בקדשו רבנו האר"י זצ"ל, וכתבו משם רבנו מהר"א מגרמין"א בעל הרוקח זכר צדיק לברכה כי כל עניני פיוטיהם וקדוהיהם קבלה איש מפי איש ורב מרב וכו':

שפתי צדיק

רבי פנחס מנחם מפילץ זיע"א

יש להתאמץ לשמור את הפה הנקי שזכינו לו בלידה זה וללקת מחיל אל חיל עד הגיענו לחג השבועות כמו שזכינו למאכל מצוה שמכנים קדשה בתושט, שכל מאכלי השנה יתעלו, כדאימא בזהר הקדוש משל לכן מלך שצוהו רופא גדול שיאכל תמי ברא לנקות פלי האכילה, אחר כך יוכל לאכול כל מאכל שלא יזק, פן זכינו במצות ספורי יציאת מצרים לזכר הקנה פה סח. וקודשא בריך הוא משלח מלאכי השרת שישתתפו עמנו בליל שמורים שנוכל לאמר שבח בפה נקי כמלאך, דאימא בזהר הקדוש תרומה (קנד.) על פסוק (שמואל א' יא) 'הגם שאול בנביאים' כי למלכא אתרעי ביה לא לנבואה רק על ידי שיהיה בין נביאים תלמידי שמואל הנביא שרה גם עליו רוח נבואה. פן אנו על ידי שמשתתפים עם מלאכי השרת שורה עלינו רוח קדשה עליונה לשיר לפניו בפה נקי.

נתאמין שישאר בנו ניצוץ פה נקי לבל ללכלך עוד הפה. לכן מחיל אל חיל נתחיל לספר יום יום עד שנגיע למתן תורתנו הקדושה שאנו אנו לפנים ממלאכי השרת, שדרשו ו"ל בשפת (פח:) על פסוק (תהלים סח יג) 'מלאכי צבאות ידוון' שעמדו אחר מחנה ישראל שנודעונו לאחריהם, ומלאכי השרת מדדין אותנו לקרב להר סיני:

פסח, על שם שבח השם יתברך, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח' כו' (שם פסוק כז), שהוא שבח השם יתברך, על דרך הפסוק 'אני לדודי ודודי לי' (פרשת בא):

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

פסח הוא יום הדין מתוך אהבה ורחמים זכויות

בפסח גם כן הוא ראש השנה ודנין אז את העולם, רק שהוא מצד אהבה, והוא מהיכל זכות שמחפשיין ומהפכין בזכות של כל אדם, ובראש השנה הוא מצד היראה ומהיכל וכו'. וכמה פעמים שמעתי, ניסן ראש השנה למלכים (ראש השנה ב.), דהיינו שמעמידין למעלה ממנים אחרים על כל דבר ודבר. ואמר בשם רבי ישראל בעל שם, שקמיע של שנה זו אינו מועיל בשנה האחרת:

לקוטי הלכות

רבי נתן מברסלב זיע"א

בפסח זוכים לאמונה עצומה למעלה מהדעת ואסור להחמיץ את המחשבה בשום קשיות

עשה ה' יתברך עמנו חסד גדול וגם נפלא ופסח ודלג על הקץ והאיר עלינו הארה נפלאה שלא פסד, כמבאר בפנות מעצם ההארה של ליל פסח שמאירין כל המחין ובאין מחין דגדלות קדם למחין דקטנות וכו', ועין שם שעל ידי זה היה עקר הגאולה וכו', עין שם. פי ה' יתברך בעצמו נתגלה במצרים, בבחינת ועברתי בארץ מצרים אני ה', אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני וכו'. שנהו בחינת התגלות פני הקדשה שנתגלה אז בהארה נפלאה.

שיהיה הכל רק כדי לידע לעבוד להשם יתברך, וחס ושלום כשנדבקין בעולם הזה אין יכולין להבין כלל הנמשל. לזאת בפסח זמן חרותנו, שהאדם יכול ללמד רצון השם יתברך גם מן הטבע גם כן, כי מתגלה בקודה הפנימית, לזאת שרף שיר השירים בזמן הזה (פסח תל"א):

קדושת ימי החג

קדושת לוי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א

בני ישראל מכנים את החג 'פסח' כדי לספר בשבח הבורא והבורא מכנהו 'חג המצות' לספר בשבח ישראל

יש להבין שאנו קורין את יום טוב המכנה בתורה בשם 'חג המצות' (שמות כג טו) אנו קורין אותו פסח, והיכן רמז זה בתורה לקרא יום טוב זה בשם פסח, והלא בכל התורה נקרא יום טוב זה בשם חג המצות. והנה פתיב (שיר השירים ו ג) 'אני לדודי ודודי לי', הינו שאנו מספרים שבחו של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מספר שבח של ישראל. וכן הוא שאנו מניחין תפלין וכתוב בתורה ביהן שבח של הקדוש ברוך הוא, והקדוש ברוך הוא מניח תפלין שכתוב בתורה שבח ישראל (ברכות ו).

והנה 'חג המצות' נקרא על שבח ישראל. ועין ברש"י על פסוק (שמות יב ט) 'ויאפו את הבצק עגת מצות גו' וגם צדה' גו', ועין ברש"י מגיד שבחן של ישראל כו', שמפךש בקבלה זכרתי לך כו', עין שם. ונמצא נקרא 'חג המצות' על שם שבח ישראל שאפו את הבצק עגות מצות. ולזה בתורה נקרא יום טוב זה בשם 'חג המצות', כפיכיל השם יתברך מספר שבח של ישראל. ואנו קורין היום טוב בשם

בחינת אמונה נפלאה וכנ"ל. אבל חמץ אסור עתה במשהו בכל גראה ובל ימצא, פי אסור עתה לכנס בשום קשוא אפלו מה שאפשר לישוב וכנ"ל:

פרי צדיק

רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע א

קדשת כל המועדים משפעת מוסף בזכות השמירה מהחמץ

בגמרא (ראש השנה ד.) רגל שבו ראש השנה לרגלים. ראש מורה שהיא הראש, וכתר רישא גופא אזיל (עירובין מא.) וכל קדשת המועדים מסתעפין מחג הפסח. והוא שאחר שזוהר הישראל כל החג ממשהו חמץ וישאור שמרמוז ליצר הרע, שאור שבפסח (ברכות יז.), וסופרין מי הספירה להיות מזקק שבעתים שבע פעמים שבע בכל מדה ומדה, זוכין על ידי זה אחר כך בכל שנה למתן תורה שיהיה כמו שהיה אז 'אני אמרתי אלהים אתם' (תהלים פב ו'), שפך נתיקן הפגם הראשון, ואז התר להקריב שאור לגבה. והינו שהשאור הוא רק מה שמעוטו פה (ברכות לד.), והוא מה שישאור מיצר הרע אף לעתיד כמו שמוכח (מדרש הנעלם ח"א קלח.) דאלמלא יצר הרע, חדוותא דשמעתא לא ליהוי, שלתכלית זה ברא ה' תפירו היצר הרע כמו שאמרו (קידושין ל:) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תכלין כנגדו, שימשך החשק להיות חמירו דאורייתא, וכל מי שמקבל עליו על תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ (אבות פ"ג מ"ה).

וכן זוכה אחר כך לקדשת חג הסוכות למיתב בצלא דמהימנותא, שיהיה לבו קדשת מחנה ישראל כמו שהיה במדבר בהקף ענני פבור, ויהיה ה' תפירו שוכן בלבו כמו מי שזוכה לשבת עלאה. דאיתא

ומחמת זה אסור אז החמץ בכל גראה ובל ימצא ויצריכין לאכל רק מצה, פי חמץ הוא בחינת קשיות, בחינת 'פי תחמץ לכבי וכו'', שגאמר שם לענין הקשיות שהיה קשה לו בלבו על ה' תפירו. ועל פן בכל השנה האכילה בבחינת חמץ ומצה.

פי אכילתנו תמיד בכל השנה בבחינת אכילת חמץ ומצה, שהאכילה כלולה משני התקונים הנ"ל שהם תקון הדעת והאמונה, דהינו לישוב הקשיות שאפשר לישובן, שזהו בחינת חמץ, בחינת חמוץ המוח שמתמציין המוח והדעת לישוב ולתרוץ מה שאפשר לתרוץ. ומצה הוא בחינת תקון האמונה שנמשכת משכל עליון גבה יותר יותר כנ"ל, כדי שלא להסתפל על הקשיות שאי אפשר לישוב כנ"ל.

ועל פן בפסח, שעדין לא זכינו לתקונים הנ"ל כנ"ל, רק שנמשך עלינו הארה נפלאה מלמעלה שהיא בחינת הארת פני הקדושה, שעל ידי זה נתתקנת האמונה כנ"ל, על פן אי אפשר לנו לאכל כי אם מצה, שהוא מאכל עליון וגבה מאד בבחינת מן. שעל ידי זה זוכין להפיר את ה' תפירו ולרדף אתריו אחריו נפלא, בהשתוקקות נמרץ, באמונה נפלאה. אבל עדין אסור להטות את המוח לישוב שום קשוא אפלו הקשיות שאפשר לישובן, מחמת שלא קבלנו את התורה ולא זכינו עדין לתקן תקונים הנ"ל. על פן אסור לנו להחמיץ את מחנו בשום קשוא אפלו מה שאפשר לישוב. רק לסמוך על אמונה לבד שאנו מקבלין עתה מלמעלה בהארה נפלאה משכל עליון וגבה מאד שהיא בחינת הארת פני הקדושה שמאיר אז. ותקון האכילה נמשך עתה רק משם. וזהו בחינת אכילת מצה שהיא בחינת מן כנ"ל, שגאמר בו 'כי לא ידעו מה הוא', שהוא בחינת אכילה קדושה גבה מאד, שהוא למעלה מן הדעת,

וכמו ששמעתי מאדני אבי מורי ורבי וצ"ל (המגיד מקוויניץ זיע"א) בשם הרב הקדוש בוצינא קדישא מורנו דב בער וצ"ל (המגיד ממוריטש זיע"א) על פסוק ו'וינער ה' את מצרים בתוך הים', שהוא כמשל כמו הפחור שעומד על שפת הים ואצלו עומד אחד מבחורי עפוי"ם והוא דחפו אל הים, כמו כן בכיכול השם יתברך ברוף הוא שנגלה על הים כבחור ואיש מלחמה ודחף את המצריים הרשעים הערלים בתוך הים, וזהו ו'וינער את מצרים בתוך הים', שנגערם ודחפם בתוך הים כבחור הדוחף לשרץ הערל פנ"ל.

אף שנתלבש הקב"ה באנשים הגשמיים האמינו ישראל שהיא ישועת הבורא בעצמו

ועל פי זה נוכל לפרש גם כן הכתוב שלפנינו על זה הדרך. 'ה' איש מלחמה', שהגם שהשם יתברך ברוף הוא בכבודו ובעצמו נלחם להם לישראל במצרים, וכמו ש'אמר כ"ה' נלחם להם במצרים', אף על פי כן בכיכול נתלבש באישים ישראלים שהיה נדמה להם למצרים שישראל עושים עמהם מלחמה ומתגברים עליהם. וזהו 'ה' איש מלחמה' – שהונה ברוף הוא בכיכול בבחינת איש בגופות אישים שישראלים, אבל עם כל זה ישראל האמינו באמינה שלמה שהשם יתברך ברוף הוא לבדו הוא הלוחם מלחמותיהם, אף שזהו לבא בהתלבשות בבחינת איש כנ"ל. וזהו ה' שמו', גימטריא רצו"ן, וירצה פנ"ל, שישראל האמינו שהשם יתברך לבדו הוא הלוחם מלחמותיהם אף שזהו רצונו יתברך בצמצום בבחינת איש.

בקשה ותפלה על הכרתת צרי עמנו ולמוד זכות על שבי בתשובה

וככה גם עתה כימי צאתנו יראנו נפלאות ונוקבה גם עתה למדרגה זו שיתלבש בנו עצם כבוד הבורא יתברך בכיכול ויתן לנו כח להכרית כל הצרים לנו והמעיקים

בתקוני זהר (תיקון מ"ח פה.) זכאה מאן דעביד לון דינה בשבת בתרי בתי לבא ואתפני מתמן יצר הרע וכו'. והוא גם כן על ידי קדשת הפסח שגזר ממשהו חמץ ושאור. ואתרי זה זוכין לקדשת שמיני עצרת שהוא נביעו דאורייתא כמו שמוכא שם (תיקון א'), והינו כמו שהיה בלוחות הראשונות שהיה כלול כל התורה שבעל פה בתורה שבכתב, כמו התורה שבעל פה של משה רבנו הלכה למשה מסיני מפרש שהוא מה' יתברך, וזה הכל נסתעף מקדשת חג הפסח כאמור:

גאלת עולם

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א

עברה הנעשית כהג הפסח גורמת פגם גדול יותר משאר ימות השנה

ראיתי לרוב המפלא מהרח"א בר דוד ז"ל בקנטרס שבסוף ספר אשדות הפסקה שכתב דף י"ח ע"ד, ושמעתי משם חכם גדול אחד מפרסם מאד בחקמת השקלה, שהוא אמר דלאו דוקא באסור חמץ עושה האדם פגם כהג הקדוש הזה, כי גם על כל שאר עברות הנקשל בהם כהג הקדוש הזה עושה פגם גדול יותר משאר הימים וחסמא לצלן, עד כאן לשונו:

שביעי של פסח

באר משה

רבי משה אלנקים בריעה מקוויניץ זיע"א הקב"ה התגלה על הים במוחש כבחור ואיש מלחמה הדוחף את המוצרים למים

הנה אמרו חז"ל שפיגם נגלה השם יתברך ברוף הוא כבחור גבור ואיש מלחמה,

לעורר שמחה כְּדֵי שְׂיַחֲלוּ רוח הקדש, כְּדַכְתִּיב (מ"ב ג טו) וְהִזָּה כְּנִגּוֹן הַמְּנַגֵּן וְהִיא עָלֵיו יד ה', וְיִשְׂרָאֵל הִיּוּ אִזּוּ בְּמַעֲלָה נִשְׁגָּבָה, וְחָל עֲלֵיהֶם רוח הקדש בְּלִי הַתְּעוֹרְרוֹת כְּלִי שִׁיר, אָבָל הַנְּשִׁים הַצָּרְכוּ לְהַכְנִיחַ כְּלִי שִׁיר שְׂיַחֲלוּ עֲלֵיהֶם רוח הקדש, וְאִם תֹּאמְרוּ, הֲאֵ מְרִים כְּכֹר הֵיטָה נְבִיאָה וְחָל עֲלֵיהָ רוח הקדש, וְלָמָּה הַצָּרְכָה לְכִלֵי שִׁיר, לָזֶה אָמַר וְתַקַּח מְרִים 'הַנְּבִיאָה אַחֹת אֶהְרֵן', שְׁלֹא הֵיטָה נְבִיאָה אֶלָּא בְּהֵיטָה אַחֹת אֶהְרֵן בְּלָבָד, וְלָכֵן לְקַחָה אֶת הַתֶּף בְּיָדָהּ:

חַתֵּם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

מדוע אמרו הנשים שירה הלא לא
היו בגזרת ההסבעה

וְיַעֲזֵן לָהֶם מְרִים שִׁירוֹ לֵה' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרָכְבוּ רָמָה בָּיָם וכו'. לְכַאוֹרָה צָרִיף בְּאוֹר לָמָּה אָמְרוּ הַנְּשִׁים שִׁירָה, הֲלֹא כָּל הַגָּס שֶׁל קָרִיעַת יָם סוּף הִזָּה מִדָּה כְּנִגּוֹד מִדָּה עַל אֲשֶׁר הִטְבִּיעוּ אֶת בְּגֵי יִשְׂרָאֵל לַיָּם סוּף, וּפְרָעָה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזָּכָרִים, וְאִם בֵּן מָה לָהֶם לְנָשִׁים כְּגַס זֶה, וּכְמוֹ כֵּן קָשָׁה דְהֵנָּה רַש"י פָּרַשׁ כְּתִיב רָמָה וּכְתִיב יָדָה, שֶׁהִגְבִּהוּ לְמַעֲלָה וְנִפְלוּ וְנִשְׁתַּבְּרוּ, וְצָרִיף בְּאוֹר, הֲלֹא בְּהַשְׁלַכְתָּ זָכָרִים לְיָאוֹר לֹא הִגְבִּיהֶם כְּדֵי לְהַשְׁפִּילֵם לְמַטָּה, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא מְשַׁלֵּם לְאִישׁ מִדָּה כְּנִגּוֹד מִדָּה. וְנִרְאָה דְקָשָׁא תְּדָא מְתַרְצָת בְּתַבְרָתָא, דְמַטְעֵם הַשְׁלַכְתָּ הַזָּכָרִים הִיָּה דִּי בְיָרְהָ בֵּינֵי, אִף הִגְבִּהַת הַנְּקֻבוֹת לְהַחֲשִׁיבֵם הִיָּה כְּדֵי לְהוֹדִיָּם לְשִׂאוֹל תַּחֲתִית לְהַשִּׂיאֵם לְמַצְרַיִם, עַל דְרַף נְשִׂאתֵי וּפְשִׁילִכְנִי (תהלים קב יא), עַל כֵּן רָמָה בֵּינֵי. וּבְזֶה מֵיִשֵּׁב מִפְּנֵי מָה אָמְרָה מְרִים עִם הַנְּשִׁים דִּיִּיקָא פְּסוּק זֶה 'סוֹס וְרָכְבוּ רָמָה בָּיָם', כִּינּוּן שָׁנָה הִזָּה רַק מִפְּנֵי הַנְּשִׁים, וְלָכֵן לֹא אָמְרוּ 'יָרָה בָּיָם' אֶלָּא 'רָמָה בָּיָם', כִּינּוּן ל:

לְנוּ הַעוֹמְדִים לְגִזֹר גְּזוֹרוֹת, הֵן רַשְׁעֵי וְהֵן מְפֹרְצֵי עַמּוּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַרְשָׁעִים שְׂאִין בָּהֶם שׁוֹם נִיצוּץ מִהַקְדֻשָּׁה וְאִין בָּהֶם אִפִּילוּ תְּשׁוּבָה, שְׁנַתְּפַקְרוּ מִכָּל וְכָל לְרַשְׁעוֹת וְאִפִּיקוֹרְסוֹת, יִתֵּן בְּנוּ הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ הַכַּח לְהַכְרִיתָם מִכָּל וְכָל וְיַפִּיל חַלְלִים לְפָנֵינוּ. וְאִין כְּנִגְתֵינוּ חֹס וְשְׁלוֹם עַל אוֹתָן יִשְׂרָאֵל שְׂיֵשׁ נִיצוּץ הַקְדוּשׁ וּבְדַעְתָּם לְשׁוֹב, אִפִּילוּ שְׂיֵשׁ בָּהֶם רַק תְּשׁוּבָה, חַלִּילָה לָנוּ לְקַלֵּל לְשׁוֹם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל, אִף אֲדַרְבָּה אָנוּ מְבַקְשִׁים עֲלֵיהֶם כָּל הַטּוֹבוֹת וְיִתֵּן הַשָּׁם יִתְבַּרַךְ בְּלָכֶם לְשׁוֹב בְּתְשׁוּבָה שְׁלָמָה וְיִזְכּוּ לְכָל הַטּוֹבוֹת, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁבְעָלֵי תְשׁוּבָה עוֹמְדִים צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינִם יְכוֹלִים לְעַמּוֹד:

יַעֲרוֹת דְבַשׁ

רבי יונתן איבשיץ זיע"א

באור מַפְלָא בַּפְּסוּק וְתַקַּח מְרִים
הַנְּבִיאָה אַחֹת אֶהְרֵן אֶת הַתֶּף בְּיָדָהּ

בְּגִמְרָא (מגילה יד:) אֵימָתָּה אַחֹת אֶהְרֵן וְלֹא אַחֹת מִלְּשָׁה, אָמַר ר"נ אָמַר רב שֶׁהֵיטָה מִתְּנַבְּאָת כְּשֶׁהִיא אַחֹת אֶהְרֵן וְאוֹמְרָת עֲתִידָה אִמִּי שֶׁתִּלְדוּ בֵּן שְׂיֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, וּבְשָׁעָה שֶׁהַשְׁלִיכוּהוּ לְיָאוֹר עָמַד אֲבִיהָ וְטַפְּחָה עַל רֵאשָׁה וְאָמַר לָהּ בְּתִי הֵיכָן נְבוֹאָתָךְ, עַד כֵּן דְבָרֵי הַגְּמָרָא, וְהֵנָּה לְכַאוֹרָה עֲדוּן צָרִיף בְּאוֹר וְכִי בְּשִׁבִיל זֶה 'אַחֹת אֶהְרֵן' הִיא וְלֹא אַחֹת מִלְּשָׁה.

אֶלָּא יֵשׁ לוֹמַר דְּכֻנְנַת הַגְּמָרָא הִיא, אַחֹת אֶהְרֵן, הִנְנוּ כָּל זְמַן שֶׁהֵיטָה אַחֹת אֶהְרֵן הֵיטָה נְבִיאָה, אָבָל כְּאֲשֶׁר נִהְיָה אַחֹת מִלְּשָׁה, שְׁנוֹלַד מִלְּשָׁה, פְּסָקָה נְבוֹאָה מֵאִתָּה, וְזֶה וְטַפְּחָה עַל רֵאשָׁה וְאָמַר לָהּ בְּתִי הֵיכָן נְבוֹאָתָךְ, כִּי גִסְתַּלְקָה מִמְּנָה רוח הקדש, וְזֶהוּ שֶׁעָמְדָה מְרַחֵק. וְהֵנָּה לְכַאוֹרָה קָשָׁה לָמָּה יָצְאוּ דְרוֹקָא הַנְּשִׁים בְּתַפְסִים וּבְכַחֲלוֹת וְהָאֲנָשִׁים לֹא יָצְאוּ בְּכִלֵי שִׁיר. אָמְנָם יְדוּעַ כִּי כְּלֵי הַשִּׁיר הֵם

סיפורי החסידות

בהכנעה רבה, אבל השטר הזה שחתמתי עליו היום לא נותן לי מנוחה. גם בני משפחתי יורדים לחי בגלל החזה הזה. עברנו על הרשימה של הסוחרים; שמכרו לי את חנויותיהם ומצאנו מספר סוחרים מקלחים ורמאים". כל המסבין על יד השלחן הכן בתדהמה לדברי הערל ולא יכלו להוציא הגה מפייהם. הגוי המשויך בשלנו "כבוד הרב, איש פשוט אני ואינני מסגל לצאת למאבק עם הסוחרים האלו שרוצים לסדר אותי. אין לי כסף לתת למכחים לעניי משפטים, ואין אני חפץ ללל להופיע בבית המשפט, רוצה אני דבר אחד בלבד, לבטל את השטר הזה שחתמנו עליו היום ולנום בשקט..."

הרב ברב חכמתו, לא אבד את עשתונותו, כבד את הגוי בכסא ובכוס יין וענה לו בזה הלשון: "אם ברצונך לבטל את הקנין, זאת זכותך, אבל מכיון שמדבר כאן לא רק בחמץ שלי אלא בחמץ של למעלה ממאה סוחרים וכן גם אנשים פרטיים, עלי להזמין את כלם לשיבה ולמסר להם את רצונך. לכן אני זקוק לכל הפחות לשמונה ימים, כי מקדם יותר אי אפשר לקיים את הישיבה ולכנס בזמן קצר יותר את כלם. אבל עד אז, כל מה שקניית נמצא ברשותך ואחר הישיבה עם כל החותמים על השטר, נבטל את הכל. כך שיוכל הנך ללכת הביתה, להרגיע את בני משפחתך ולישון בשקט". הגוי קבל את דברי הרב בהבנה מלאה, בקש שוב סליחה והסתלק. ובני הבית נפנו להגיד בהקלה ובשמחה - שפך חמתך על הגוים "אשר לא ידעוך".

(עולמו של אבא)

הפסח מדעת פגם בשמורה

להרב הקדוש **מקאצק** זיע"א היה פעם שאלה על חטים שמורות לחג הפסח, וחפשו חטים משמירה אחרת ולא מצאו כפי הראוי

הלומד את הדינים, לא זמינו לו מן השמים שאלות

רב שהיה גדול בתורה בא קדם הפסח להרב הקדוש **התפארת שלמה** זיע"א, ונתן לו "פתקא", והזכיר שם את בקשתו שיברכו שלא יפשל חס ושלום בהוראות של חמץ בפסח, בשאלות של בני עירו. אמר לו הרבי: סגלה ושמירה בטוחה שלא יבא לידי שאלה בפסח היא, שילמד ויסים כל ה"שלחן ערוך" של הלכות פסח, מהחל ועד פלה. התפלא הרב: מה קשר בין זה לזה? הסביר לו הצדיק: ידע כבודו, כי כל דין ב"שלחן ערוך" מבקש בשמים שילמדוהו. ומי שאינו לומד הדין, מכריחים אותו מן השמים בעל פרוח שילמד על ידי שמומינים לו שאלות משאלות שונות, כדי שיתגלגל הדבר שילמד את הדין. ולכן עצה הנועצה היא שילמד כל ה"שלחן ערוך" קדם הפסח, ולא זמינו לו מן השמים שאלות.

(אכילת מצות בישראל)

הרב הקדוש **מקארלין** היה מקורב לקנות כלים חדשים לפסח, כי אמר, שאז לא יוכל רבי לוי יצחק **מבארדיטשוב** זיע"א ללמד זכות על עבודת ישראל מקול גרוד ומרוק פליהם...

(בית אהרו)

על הגוים אשר לא ידעוך

פעם כשישבו בני המשפחה והאורחים בסדר ליל פסח בביתו של הרב הצדיק רבי **פנחס ביליצער** רבה של **סערענטש** זצ"ל, כשפתחו את הדלת לפני "שפך חמתך" נכנס "הגוי של שבת" ובדו שטר מכירת החמץ. "ברצוני לבקש סליחה על שאני מפריע בשעה מאחרת כזאת" אמר הערל

משהו פסח הוא דאורייתא

הרב הקדוש **החזה מלבלין** זיע"א היה נוהג להכין שלש מצות לליל הסדר שמורות בתכלית מהקצרה ועד האפיה למהדרין מן המהדרין, והיה נוהג בזה דקדוקים מדקדוקים שונים. שנה אחת פשהתפלל "החזה" תפילת ערבית של פסח, בא עני לביתו והתאונן לפני הרבנית, שאין לו מצות לליל הסדר. נכמרו רחמיה של הרבנית על אותו עני והגישה לו שלש מצות, ושלא במתכונן נתנה לו את אותן שלשת המצות שהכין "החזה" לעצמו לליל הסדר. כשחזר "החזה" מתפלתו נגש להוציא את המצות ממקומו ולא מצאן. הרגישה הרבנית בשגיאתה פי נתנה בטעות את מצות ליל הסדר של בעלה וספרה לו כל הענין. כשמעו לא אמר דבר, נטל שלש מצות ועליהן ערך הסדר, באמרו: "משהו חמץ הוא מדרבנן אבל משהו פסח הוא דאורייתא".

(החזה מלבלין)

מצה - מקלא דאסנותא

פעם בערב פסח היה הרב הקדוש **האבני גור** זיע"א חולה מסכן בגרונו רחמנא לצלן וכאשר בא לאכילת הפזית מצה לא היה יכול להכניס מפנה לפיו, והתחיל להגיד הרבה פעמים את דברי הזהר הקדוש על מצה "מקלא דאסנותא" (מאכל רמאה) עד שבא להתלבות עצומה ואכל את הפזית מצה בדבקות גדולה עד שהצליח להכניס לפיו ולאכל אף פשני זיתים. וכשראו זאת בני הבית דמו שכבר הוטב לו, ושמחו על כך והביאו לו דגים לאכל ובשום אופן לא היה מסגל לאכלם, והביאו לו רטב ואף גם זאת היה יכול לאכל. אז פנה אליו נכדו רבי דוד מי שלוימים נתפרסם לבעל החסדי דוד זיע"א, שהיה חביב אצלו ואהבו קבבת עינו ובקש ממנו שיאכל על כל פנים כף אחת של רטב, והראה לו סבו הרבי זיע"א שאינו יכול בשום אופן לבלע.

(ספר החן)

לרבי זיע"א, ועל כן רצונם היה לקחת חזרה מהחטים הראשונות, על אף שהיה קצת שאלה עליהם אבל על שאר חטים השמורות היה חפש יותר לדעתם כפי שראוי לרבי. אף על פי כן אמר הרבי מקאצק שאין להשתמש בחטים הראשונות לחג הפסח מחמת שהיה הסח הדעת, ואין זה נקרא שמור. ושבח הרב הקדוש החדושי הר"מ זיע"א את הסברה הזו, ואמר שהיא סברת הר"ן וצ"ל.

(שיח שרפי קודש)

ושמרתם את המצות.

מספר בשם הרב הקדוש רבי **דוד מלוב** זיע"א שפעם קדם חג הפסח ונקלע אליו אורח ולא היה לו מה לתת לאורח לאכל, והיו לו מצות שמורות עבור חג הפסח, ולקח את המצות ובשל מהם מאכל ונתן לאורח שישעד את לבו.

ואמר, שאכן עקר השמירה לפסח היא לשמור מחמץ, אוכלם על הכתוב ו"שמרתם את המצות" דרשו חז"ל (מכילתא פ"ב בא פ"ט) "מצוה הבאה לידי אלו תחמיצנה", ועל כן הוא מקיים כעת אכן את דין "שמירת המצוה", והשם יתברך יזמין לו כבר מצות שמורה אחרת עבור חג הפסח.

(שיח שרפי קודש)

טעם באכילה של מצוה

לעת זקנותו של הרב הקדוש **מאפטא** זיע"א לא הניחוהו בניו לאכל הרבה, וגם בליל הסדר כשאכלו את הפזית מצה, לא נתנו לידיו חתיכה גדולה. פנה הרבי אליהם ואמר בכאב: כל המאכלים שאוכל אני הרי הם אצלי כטעם של אדמה, ואלא מתי מרגיש אני טעם? רק באכילת הפזית מצה בליל הסדר ובפזית שאוכל אני בסכה, ועם זאת חי אני כל השנה, וגם זה תרצו לקחת ממני?

לספר ביציאת מצרים

מנהגו של הרב הקדוש החתם סופר זיע"א היה תמיד לומר דברי תורה רבים בכל סעודת שבת, עד שלפעמים הסעודה הייתה נמשכת שעות מרבות עקב הדרשות והפרושים. ואולם שונים היו הדברים לגמרי בליל הסדר, בשעת עריכת הסדר, ובפרט בעת אמירת ההגדה לא היה החתם סופר אומר ואפלו לא פרוש אחד, את כל הפרושים היה שומר למי חל המועד, אז היה יושב עם תלמידים ועם מקורבים, ולפעמים גם עם בני הישיבה, והיה משמיע בפניהם פנינים נפלאים, ואף דרשות ארכות בעניני הפסח.

פעם נשאל לסבת מעשהו זה, והוא השיב: בפסח יש מצוה לספר על יציאת מצרים, ולא עוד אלא שאנו מצוים וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, משום כן בליל הסדר לא נכון לומר פרושים ודרשות, אלא צריך להתמסר לגמרי רק לילדים ולבני הבית ולספר להם על יציאת מצרים, ואמנם כך היתה דרכו של החתם סופר בליל הסדר, הוא היה יושב שעות ומספר לילדיו על יציאת מצרים, והיה מביא להם פשוטים של דברים כל מלה בלשון קלה וברורה כדי שיזכרו ויבינו היטב מה ארע לאבותינו בארץ מצרים ובשעת הגאולה.

(משנת המועדים)

חכמים העמידו דבריהן יותר משל תורה

מספרו, כי אחד מנכדי הרב הקדוש רבי מנחם מענדל מווארקא זיע"א בא פעם אחת אל הרב הקדוש רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א בימי פסח. ובקש הרבי ממונו לומר איזה דבר תורה או ספור מזקנו, ואמר ששמע פעם מזקנו שפרש מה שכתוב בהגדה לפני אמירת והיא שעמדה: "מכסין את המצות ולוקחין את הכוס", ופרש כך: "מכסין את המצות" מכסים את ה"דאורייתא", שמצות הם מצות עשה דאורייתא, "ולוקחין את הכוס" ולוקחים את ה"דרבנן" דד' כוסות הם מצוה דרבנן, "ואומרים, והיא שעמדה לאבותינו ולנו" דמה שעמד לאבותינו בכל הדורות, זה מה שזוהרים ומחזיקים בגלות המר בגזרות חז"ל ותקנותיהם שהיו סוד קיומנו.

כששמע הרב הקדוש מבעלזא את הפרוש הנ"ל הפליא מאד את דבריו וצוה לבנו הרב הקדוש מבילגורייא זיע"א שהיה אז בחור שירשם את הדברים, ושאלו האם גם בחל המועד מתר לו לרשם הדברים, וענה לו כן, אפילו בחל המועד כי זה ממש דבר האבד, וזה בא לך עוד לשמוש גדול.

(הגש"פ שדה צופים)

מעלת השאינו יודע לשאל

הרב הקדוש רבי יהושע מבעלזא זיע"א אמר בשם הרב הקדוש רבי צבי הירש מרימנוב זיע"א, שאמר: "על דברתי, זה שאינו יודע לשאל עושה יותר טוב מכלם", והסביר הרבי מבעלזא את דבריו, דמקבל מתלמידיו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א אשר באם חס וחלילה באה על אדם מישאל איזו צרה, כגון מחלה לא עלינו או איזה צרה אחרת, אזי כשמתפלל תפלת שמנה עשרה לא יעשה עקר בקשתו להושע מצרתו בהגיעו די"קא לברכה הנדרשת כי הוא אינו יודע מה אכן הטוב עבורו. אלא העצה

אבותינו לקו עבורנו

כשהגיע הרב הקדוש רבי אליעזר זאב מקרעטשניף זיע"א ל"הא לחמא עניא": הרים את ידיו ואמר: רבנו של עולם! "הא לחמא" הב לנו פרנסה. ואם תאמר "עניא" ש"אזה עניותא לישראל" (הגיה יא) הרי תשובתנו היא: "די אכלו אבהתנא" אבותינו אכלו את העניות די והותר, ומעתה "כל דכפין יתי וייכל".

(הגש"פ שדה צופים)

והיה כמהר מאד ב"ש לחן עורף" בכדי שלא יעבר הזמן. פעם הגישו לשלחן מרק שהיה רותח, והרבי גמע במהירות מן המרק פף אחרי פף. בנו הרב הקדוש הישמה ישראל זיע"א לקח ממונו את הצלחת כדי לזכות ב"שירים", אך כאשר טעם אך מעט נכוה בלשונו. בהתפעלות פנה אל אביו הקדוש ושאל אותו: כיצד טעם אבא מן המרק הרותח? השיבו אביו: ומה יש אם נכזים לכבוד קיום מצות השם יתברך!

(כרמנו)

היעוצה היא "שיכון בכל ברכותיו בשנה" ויתפלל להשם יתברך שהוא הרי ודאי היודע מה חסר לו ובמה צריך להנשע, ויחלה פני עליון שיעזרהו וימלא חסרונו.

זו הפונה שאינו יודע לשאל, הינו שאין יודע על איזה פרט לבקש מה' יתברך, ולכן לא שאל על ענין מסים אלא מבקש שהשם יתברך יעזר לו "בכל הענינים" הוא זה שעושה הוא את הטוב והראוי ביותר.

(מציין יסעד, סיפורי מרן הרמ"ח)

טעם בשר באפיקומן

ספר הגאון החסיד רבי חיים צבי אייזנבאך זצ"ל: בירושלים היה אחד בשם רבי זלמן שידלאווצער זצ"ל, למדן וחסיד בעל צורה ובעל קומה, מחסידי טריסק. בנסעו לארץ ישראל נסע דרך קראקא, והתנדד שם עם האב"ד הרב הקדוש רבי שמעון סופר זיע"א והתקשרו בקשר של אהבה, ושוחחו הרבה עניני חסידות, ובין הספורים ספר רבי שמעון לרבי זלמן בזה הלשון: יאמין לי כי בליל הסדר, כשחלק לנו האבא זיע"א (החתם סופר) כזיתים אפיקומן, הרגשנו טעם בשר ממש. ותפש בזקנו ואמר: הנני אומר לך בזקני שךך היה.

(מועדי הסופר)

ויצמח פורקניה ויקרב משיחה

עוד בילדותו גלה הרב הקדוש רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א שנינות בלתי מצויה, היה זה כאשר אמרו המסבים את ההגדה, והגיעו ל"חסיד הוא, טהור הוא", פנה נפתלי הקטן לאביו ושאל: "אם הקדוש ברוך הוא- חסיד הוא, מדוע זה אינו אומר, 'ויצמח פורקניה ויקרב משיחה' ומביא את הגאולה!?"

(מבועי הנחל)

ובמורא גדול זה גלוי שכניה

ספור נורא הוד היה מספר רבי שמואל הלר זצ"ל רבה של צפת, שהתמצא גם בעניני רפואה, וכה אמר: יש התמהים מנון לי ידע באברים הפנימים של האדם. ברם, ראיתי גם ראיתי את האברים הפנימיים יפה. כשהייתי נער נלויתי פעם אל סבא ואבא בנסיעתם ללובלין אל החוזה לחג הפסח, בליל הסדר מסבים היינו על שלחנו של החוזה, הוא קרא את פרקי ההגדה בהתלהבות עצומה ובדבקות רבה שהטילה עלי פחד רב ואימה נוראה, האימה שהשתררה עלי הגיעה לשיאה בשעה שהחוזה קרא מתוך ההגדה בהתלהבותו הרבה את המלים 'ובמורא גדול זה גלוי שכניה', לא יכלתי להחזיק מעמד ונפלתי ממקום מושבי אל מתחת לשלחן, בשכני שם הבחנתי לתדהמתי הגדולה וחדדתי הרבה כי חלל גופו של החוזה מואר כלו בשלהבת אש וכל אבריו הפנימיים נראים יפה, מראה זה לא קש מזכרוננו, ועד היום עומדים לנגד עיני אבריו הפנימיים של האדם בפעלתם.

(הרב המנהיג והרופא)

נכזים לכבוד מצות ה'

הרב הקדוש רבי יחיאל אדמו"ר הזקן מאלכסנדר זיע"א היה נוהג להקפיד לאכל כזית אפיקומן קדם חצות הלילה.

הרב הקדוש רבי אהרן 'הגדול' מקארלין

יומא דהילולא - י"ט ניסן

פי המגיד בקש מהם שלא יניחוהו לשוב לביתו. רבי אהרן התפלל, שֶׁהָרִי רבו נְתָן לוֹ בְּרַפְת פְּרָדָה וּמֵאִידָךְ שָׁלַח אֶת הַתְּלִמִּידִים לַעֲבֹד אוֹתוֹ. וְכַנֶּס רַבִּי אֶהְרֹן שׁוֹב לְרֵבּוֹ, וְאָז אָמַר לוֹ הַמַּגִּיד: "אִם יֵשׁ בְּדַעְתְּךָ לִסְעָ, אֵינִי מֵעַבְד בְּעַדְךָ. סַע לְשָׁלוֹם". אָךְ יָצָא רַבִּי אֶהְרֹן מֵהַמַּגִּיד, קָרָא שׁוֹב הַמַּגִּיד לְתִלְמִידָיו, וְדָרַשׁ מֵהֶם שֶׁיַּעֲבֹדוּ אֶת רַבִּי אֶהְרֹן. הֵם הִפְצִירוּ בּוֹ שְׂאֵל יֵסַע, וְהִסְבִּירוּ לוֹ כִּי לֹא פְּשׁוּט הוּא שֶׁהַמַּגִּיד מִבְּקֵשׁ לַעֲבֹד אֶת נְסִיעָתוֹ. רַבִּי אֶהְרֹן לֹא שָׁתָּ לְבוֹ אֲלֵיהֶם, כִּיּוֹן שֶׁקָּבַל בְּרַפְת פְּרָדָה מֵהַמַּגִּיד, וְנִסְעָ.

בְּחַג הַפֶּסַח, בְּיוֹם י"ט בְּנִיטָן תַּקְל"ב (ג') דָּחַל הַמוֹעֵד בְּחוּץ לְאַרְצָךְ) וְכָל רַבִּי אֶהְרֹן לְמִשְׁכָּב, וְתַכְּף הַשִּׁיב אֶת נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוּשָׁה לְיוֹצְרָהּ, בְּהִיּוֹתוֹ רַק בְּגִיל ל"ו שָׁנִים. הַאֲבָל הָיָה כְּבֹד, כִּי הָיָה יָדוּעַ לְכָל בְּקִדְשָׁתוֹ הַנּוֹרָאָה. גַּם הַמַּגִּיד הִתְאַבֵּל עָלָיו מְרוֹת, וְאָמַר כִּי הוּא נִשְׁרַף מֵעֲבוּדַת הַבוֹרָא. לְאַחַר מִכָּן שָׁאַל הַתְּלִמִּידִים אֶת רַבֶּם: מַדּוּעַ לֹא הִגִּיד לָנוּ רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ לְפָנָי וְנִסְיעָתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן שְׁהוּא יִפְטֹר מֵהָעוֹלָם. כִּי אֵז בְּוֹדָאֵי הַיֵּינִי מִתְאַמְצִים מֵאֵד שְׂאֵל יֵסַע?

הַשִּׁיבֵם הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ: לְמָה תִּתְפַּלְאוּ. עַל מִשָּׁה רַבְּנֵי נֶאֱמַר 'כָּבַל בֵּיתִי נֶאֱמָן הוּא'. וְכִי מָה שִׁבְךָ נֶאֱמַנּוּת בְּבֵית ה', הֲרִי אֵין שָׁם שׁוֹם דְּבַר גְּשִׁמִּי שֶׁאֲפִשְׁר לְגַנּוֹב? אֲלָא, הַנֶּאֱמַנּוּת הֵיחָה עַל מַה שֶׁמִּשָּׁה רַבְּנֵי רָאָה בְּבֵית ה' וְלֹא גָּלָה לְשׁוֹם אָדָם. כִּן אֵינִי לֹא וְכַלְתִּי לְגַלוֹת לָכֶם הַכֹּל. אֲבָל רְצִיתִי מֵאֵד שֶׁתַּעֲבֹדוּ אוֹתוֹ מִלְּנִסְעָ, וְאֵז הָיָה חוֹגֵג עִמָּנוּ אֶת הַפֶּסַח, וְהָיָה מִתְבַּטֵּל דֵּינוּ מֵעָלָיו.

הַנִּיחַ אַחֲרָיו אֶת בְּנוֹ הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֲשֶׁר מִסְטוּלִין זְכוּתוֹ תִּגְן עָלָינוּ, (וְעַל פִּי גֵרְסָא נּוֹסֶפֶת בֶּן בְּשֵׁם רַבִּי יַעֲקֹב שֶׁעָלָה לְאַרְצָךְ, וְנִפְטֵר בְּצַפְתָּ). בְּתוֹ הַקִּטְנָה חִיָּה שָׂרָה, נִשְׂאָה בְּרִבּוֹת הַיָּמִים (עַל פִּי פְקֻדַת הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ) לְהַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרֻדְכֵי מִשְׁשֶׁרְנוֹבִיל זְכוּתוֹ תִּגְן עָלָינוּ בֶּן הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי נַחֵם זְכוּתוֹ תִּגְן עָלָינוּ, בְּעַל ה'מֵאוּר עֵינַיִם.

פְּנִיִם חֲדָשׁוֹת

רַבִּי אֶהְרֹן הָיָה יָדוּעַ כְּמִי שֶׁמַּחְזִיר אֲנָשִׁים בְּתִשְׁבָּה. אָחַד מֵאוֹתָם בְּעָלִי תִשְׁבָּה שְׂרָבִי אֶהְרֹן קָרַבֵם הָיָה יָדוּעַ בְּאָחַד מֵגְדוּלֵי הַרְבָּנִים שְׂבִדוֹר, וְאָךְ מְרֵאשִׁי "וְעַד אֲרַבַּע אֲרָצוֹת". פְּעַם שָׁלַח רַבִּי אֶהְרֹן לְמַעֲרִיטֵשׁ כְּדִי שִׁקְנָה שָׁם תּוֹרָה וְחֻקָּמָה, וְנִתְּן בְּיָדוֹ כֶּתֶב הַמְּלֻצָּה בּוֹ כֶּתֶב: "מוֹסֵר כֶּתֶב זֶה הוּא יְהוּדִי אֲשֶׁר מִכָּף רִגְלוֹ וְעַד קוֹדְקוֹ אֵין בּוֹ מֵתָם, נָא לְקַרְבוּ".

שִׁמְשׁוֹ שֶׁל הַרְבֵּה הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶהְרֹן הַגְּדוֹל (פְּרָלוֹב) זְכוּתוֹ תִּגְן עָלָינוּ וְחַרְהָ בְּעִיר יְאֻנוּבָה בְּשִׁנַּת ה'תצ"ו, אֵז נוֹלַד לְאַבּוֹ רַבִּי יַעֲקֹב זצ"ל. הוּא הָיָה תְּלִמִּיד מְבַהֵק לְהַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ מִמַּעֲרִיטֵשׁ זְכוּתוֹ תִּגְן עָלָינוּ. לְפָנָי שֶׁהִגִּיעַ רַבִּי אֶהְרֹן בַּפְּעַם הָרֵאשׁוֹנָה לְמַעֲרִיטֵשׁ אֶל הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ, נִהַג לְהִתְעַנּוֹת וְלְהִסְתַּגֵּף מִשְׁבַּת לְשַׁבָּת, וְאָף הָיָה נְעוּר אֲלֵף לִילוֹת בְּעֲבוּדַת ה'. אֲבָל עִם כָּל זֹאת אָמַר כִּי לֹא הִגִּיעַ לְשִׁלְמוֹת הָעֲבוּדָה עַד שֶׁהִגִּיעַ לְמַעֲרִיטֵשׁ.

הַמַּגִּיד מִמַּעֲרִיטֵשׁ אָמַר עָלָיו: כְּשִׁרְבִי אֶהְרֹן אוֹמֵר בְּעָרְב שְׁבַת שִׁיר הַשִּׁירִים בְּגִנּוּן הַמִּיחָד שְׁלוֹן נְעִשָׂה רַעֲשׁ בְּשָׂמִים. הַעוֹלְמוֹת הָעֲלִיּוֹנִים מִשְׁתַּתְּמָקִים, וּמִלְאֲכֵי הַשָּׁרַת פּוֹטְקִים מְלוֹמֵר שִׁירָה, וְהַכֵּל מִתְקַבְּצִים אֶת שִׁמְעָה אֶת הַגִּינוּן שְׁלוֹ שֶׁנִּלְקַח מֵעוֹלָם הַגִּינוּן. רַבִּי אֶהְרֹן הַגְּדוֹל הָיָה יָדוּעַ כְּפִיטָן מְעֻלָּה, פְּעַם, כְּשִׁיבֵשׁ אֲצֵל רַבּוֹ מִמַּעֲרִיטֵשׁ בְּלִיל שְׁבַת, כְּבִד אוֹתוֹ הַמַּגִּיד לְזַמֵּר וְאָמַר: רַבִּי אֶהְרֹן וְגַו. מִיָּד פִּתַּח רַבִּי אֶהְרֹן אֶת פִּי בְּשִׁירָה בְּמַלִּים "זֶה-הָ אֲכֹסֶף נֵעַם שְׁבַת", וְאֵז חִבֵּר אֶת הַגִּינוּן הַיָּדוּעַ "זֶה-הָ אֲכֹסֶף" הַמוֹשֵׁר עַד הַיּוֹם בְּלִילוֹת שְׁבַת קֹדֶשׁ בְּכָל תְּפֻצוֹת יִשְׂרָאֵל.

הוּא הָיָה יָד יָמִינוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ, וְכָבַל שְׁבַת הוּא הָיָה זֶה שֶׁסָּדַר עַל שִׁלְחוֹן רַבּוֹ אֶת ה'י"ב חִלוֹת. וְאָמַנְם, סִימָן הָיָה כְּדִי הַתְּלִמִּידִים שְׁהוּא יָד יָמִינוֹ שֶׁל רַבֶּם, שֶׁכֵּן הוּא נִסְתַּלַּק בְּיוֹם י"ט נִסָּן, שְׁהִיא סִפְרָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁל יָצֵחַ, וְרָמְזוּ לָזֶה כִּי אֵז אוֹמְרִים "אֶר-יְמִינְךָ", דִּהְיִנִּי שְׂאוֹר פְּנִי שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן הָיָה יָד יָמִינוֹ שֶׁל רַבֶּם הַמַּגִּיד זצ"ל. פְּעַם נִשְׂאֵל "מַה קָּנִיתִי אֲצֵל הַמַּגִּיד מִמַּעֲרִיטֵשׁ?" וְהוּא הִשִּׁיב: "מֵאוֹמָה". הַתְּפַלְאוּ הַשׁוֹאֲלִים עַל תִּשְׁבָּה זֹה. אֲמַנְם מֵאוֹמָה? הוּא הַמְּשִׁיךְ וְאָמַר לָהֶם: "קָנִיתִי, שְׂאֵנִי מֵאוֹמָה, שְׂאֵנִי כְּלוֹם בְּעוֹלָם הָהָה".

רַבִּי אֶהְרֹן הָיָה מְסוּר בְּנִפְשׁוֹ לְתוֹרַת תְּחִסּוּדִית, וְהוּא רֵאשׁוֹן שֶׁהִפִּיץ אוֹתָהּ בְּעִיר לִיטָא. רֵאשׁ הַשׁוֹשְׁלֵת שֶׁל קַרְלִין וְסוּלִין, עֲמוּד הַתּוֹרָה וְהִיזְאָה, אֲשֶׁר מִסֵּי נִפְשׁוֹ לְהַחֲדִיר דְּרָכֵי תּוֹרָה וְחִסּוּדִית צְרוּפָה בְּבֶל כֹּל הַמְּסוֹתוּפִים בְּצֵל קוּרְתוֹ.

בְּיָמִים שֶׁלְפָנָי פֶּסַח תַּקְל"ב, שֶׁהָה רַבִּי אֶהְרֹן בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד מִמַּעֲרִיטֵשׁ, וּבְעָרְבֵה חֲגֵג כְּנִסַּת רַבִּי אֶהְרֹן אֶל רַבּוֹ לְטַל מִמָּנוּ בְּרַפְת פְּרָדָה כְּדִי לִסְעָ לְבֵיתוֹ. הַרְבֵּי נְתָן לוֹ אֶת בְּרַכְתּוֹ, אֲבָל מִיָּד בְּצִאתוֹ, קָרָא הַמַּגִּיד לְכַמָּה מִתְּלִמִּידָיו וּבְקִשָּׁם שְׂאֵל יְנִיחוּ לְרַבִּי אֶהְרֹן לִסְעָ לְבֵיתוֹ. וְדָכְפוּ הַתְּלִמִּידִים אַחֲרֵי רַבִּי אֶהְרֹן וּבְקִשְׁוָהוּ לְשִׁהוֹת עִמָּהֶם וְלַחְגֵּג עִמָּהֶם אֶת חַג הַפֶּסַח. רַבִּי אֶהְרֹן לֹא דָּצָה לְשִׁמְעָ לְדְבָרֵיהֶם, אֵז אָמְרוּ לוֹ הַתְּלִמִּידִים

הרב הקדוש רבי אהרן הגדול מקארלין

יומא דהילולא - י"ט ניסן

פעם שָׁכַב בְּמִטָּתוֹ שֶׁל רַבּוֹ הַמַּגִּיד הַגָּדוֹל וְזָכוּתוֹ יָגוּ עֲלֵינוּ אָמֵן מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ, וַיִּשְׁן שְׁלֵשָׁה יָמִים רְצופִים בְּדַבְּקוּת וּבְנִלְאָה. רְצוּ בְּנֵי הַחֲבֵרָא קְדִישָׁא לְהַקִּיצוֹ מִשְׁנָתוֹ, אֲבָל הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ לֹא הֵינְחָם, פְּאוּמוֹרוֹ: "הוּא מֵינִיחַ עֵתָהּ תִּפְלִין דְּמָרִי עֲלֵמָא".

וְאוֹלָם, רַבִּי אֶהְרֹן, גַּם שָׂרְבוּ הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ אָמַר עֲלָיו דְּבָרִים נִשְׁגָּבִים אֵלּוּ, אֲבָל הוּא יִשְׁלַעְצְמוּ יוֹדַע הִיָּה אֶת מֶךְ עֲרוֹכּוֹ, כְּפֶרְאָ דְּאָרְעָא, וַיּוֹדַע הִיָּה כִּי בְּאוֹתָם שְׁלוֹשָׁה יָמִים בְּטַל הִיָּה מִמְצוּוֹת הַשָּׁמַיִם יִתְבַּרָּה, מִשּׁוּם כֵּן כָּתַב בְּצַוְאָתוֹ מֵה שְׁתָּבַח. (שָׁם)

כְּרֹאת פְּנֵי אֲלָקִים...

בְּתוֹ הַקְּטָנָה שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן, נִשְׁאַל לְהֵרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מְרֻדְכֵי מִשְׁטָרְנוּבּוֹל, וְעַל מִסְבַּת ה'תְּנָאִים' שְׁלָה מִסָּרָ: ה'תְּנָאִים' הַתְּקַזְמוּ בְּבֵיתוֹ שֶׁל הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ, וְאָז כְּבַד הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ אֶת הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי מִנְחָם מְנַדֵּל מִיִּסְבֹּסֶק לְקַרָּא אֶת ה'תְּנָאִים' בְּפְנֵי הַמִּסְבִּין. כְּשֶׁהִזְכִּיר רַבִּי מִנְחָם מְנַדֵּל אֶת שְׁמוֹ שֶׁל אָבִי הַפְּלָה רַבִּי אֶהְרֹן, הִתְעַלֵּף בְּמִקוֹם. שָׁם הַמַּגִּיד אֶת יָדוֹ עַל כַּתְּפוֹ שֶׁל רַבִּי מִנְחָם מְנַדֵּל וְאָמַר לוֹ: קוּם. וְכִי מַעֲוָדָךְ לֹא רָאִיתָ אֶת רַבִּי אֶהְרֹן שֶׁכָּל כֹּהֵן וְנִבְהַלְתָּ מִפְּנֵיו?

הַתְּעוֹרָר רַבִּי מִנְחָם מְנַדֵּל וְהִשְׁבִּי: "נִבְהַלְתִּי מִפְּנֵיו, כִּי רָאִיתִי בְּלִבּוֹשׁ לְבוֹ וּמֵאִיר, וְקִבְּלָהּ הִיא בְּיָדֵי כִּי לְבוֹשׁ כְּזֶה לּוֹבֵשׁ רַק חַד אוֹ תְּרֵי בְּדָרָא, וּבְחִמְיָי לֹא שְׁעַרְתִּי אֶת גְּדֻלּוֹתָהּ עַד כְּדֵי כֹהֵן. לָכֵן נִבְהַלְתִּי עַד כְּדֵי עֲלֹפוֹ". (סַפְּוִי חֲסִידִים)

מֵאֲמָרוֹתָיו:

"וְלֹא שְׁמַעְנוּ אֶל מִשְׁחָר רִיחַ וּמַעֲבָדָה קִשָּׁה" (שְׁמוֹת ו, ט)

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צְרִיכִים פְּרִנְסָה, וְטוֹב שְׂיִהְיֶה לָהֶם הַרְבֵּה כֶּסֶף, כִּי אִם לֹא כֵּן הָרִי שְׁדָרְךָ זֶה יִפְרָעֵם מֵעֲבוֹדַת הַשָּׁמַיִם יִתְבַּרָּה. בְּבַחֲמִינַת מַה שְׁאָמְרוּ אִם אֵין קָמַח אֵין תּוֹרָה.

זֶהוּ שְׂאוּמֵר הַכְּתוּב: וַיְדַבֵּר מִשֶּׁה כֵּן אָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִשֶּׁה רַבְּנוּ אָמַר כִּי טוֹב הַדְּבָר מֵה שְׁבִנִי יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים. וּמַה הֵם אוֹמְרִים? וְלֹא שְׁמַעְנוּ אֶל מִשֶּׁה, וְלָמָּה? 'מִקְצֵר רִיחַ וּמַעֲבָדָה שֶׁל הַצְּדִיק וְלֹהֵתְקַרְב לְעֲבוֹדַת ה' וְלָמָּה? 'מִקְצֵר רִיחַ וּמַעֲבָדָה קִשָּׁה'. כִּי אֵין לָהֶם דִּי גְשָׁמִיּוֹת, וְאָז הַעֲבוֹדָה הַרוּחָנִית קִשָּׁה עֲלֵיהֶם. וְלָכֵן טוֹב שְׂמִילָא ה' גַּם כָּל מִשְׁאֲלוֹתֵיהֶם הַגְּשָׁמִיִּים. (קְדוּשַׁת אֶהְרֹן)

"אִם לֹוא יִגִּיד וְנִשְׂא עוֹנוֹ" (נִיקְרָא ה, א)

בְּפִסּוֹק כְּתוּב "לֹוא", וְאֶפְסֵר לְפָרְשׁוֹ גַּם "לוֹ", וְגַם "לֹא".

הֵלֶּה, בְּרַב סְקַרְנוּתוֹ פָּתַח אֶת הַמַּכְתָּב, וּכְשֶׁרָאָה אֶת הַכְּתוּב בּוֹ פָּרַץ בְּכִי, וְכָל הַדְּרָךְ לְהַמַּגִּיד הַרְהוּר בְּתִשּׁוּבָה. כְּשֶׁהִגִּיעַ לְבֵית הַמַּגִּיד פָּתַח הַמַּגִּיד אֶת הַמַּכְתָּב, הַבִּיט בְּמַכְתָּב וּבִיְהוּדֵי חֲלִיפּוֹת וְכָלוּ תְּמִיָּהּ: "אֵין הַמְּשַׁל דּוּמָה לְנִמְשַׁל...". אֲבָל כְּעֵבֶר רַגַע הוֹסִיף: "נִנְה הַדְּרָךְ לְכֹאֵן עֲשֵׂתָהּ אֶת שְׁלָה, הִיא הוֹרִידָה מִמָּךְ בְּצִי רַב עַד שְׁמַמְשׁ אֵין לְהַפְּיֹרָה". (פְּאָר מְקוּדָשִׁים)

הַמְּלָךְ - - -

פַּעַם אַחַת, בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, נִצְטָנָה רַבִּי אֶהְרֹן עַל יְדֵי רַבּוֹ הַמַּגִּיד מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ לְעֵבֶר לְפְנֵי הַתְּבַה לְתַפְלַת שְׁהִרִית. וְאוֹלָם, כְּשֶׁרָצָה לְהַתְּחִיל לומר "הַמְּלָךְ", נָפַל עַל הָאָרֶץ וְהִתְעַלֵּף. כְּשֶׁחָזַר לְאִתְּנוֹ, שְׁאֵלוּהוּ לְסַבַּת הַתְּעַלְפּוֹתָהּ, אָז אָמַר: "כְּשֶׁרָצִיתִי לומר "הַמְּלָךְ", נִזְכַּרְתִּי בְּדְבָרֵי הַגְּמָרָא (גִּטִּין נו) "אִי מְלָכָא אָנָּה, עַד הַאִינְדָּא אַמְאִי לֹא אֶתִּית לְגַבְּאִי" [אִם מְלָךְ אֲנִי לָמָּה עַד עֵתָהּ לֹא בָּאת אֵלַי...], וּמֵרַב צַעַר הִתְעַלְפְּתִי". (שָׁם)

מִי זֶה 'אֲנֹכִי'?

מֵרַב חֲבִיבוֹתָיו שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן אֲצַל רַבּוֹ, הִיָּה הַמַּגִּיד מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ שׁוֹלַח אֵלָיו אֲנָשִׁים לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ דְרָכֵי הָעֲבוּדָה. פַּעַם אָמַר הַמַּגִּיד לְאַחַד מִתְּלָמִידָיו: "בְּדְרָכָךְ לְבִיָּתָךְ, תְּעַבֵּר דְרָךְ בֵּיתוֹ שֶׁל רַבִּי אֶהְרֹן מְקַאֲרִלִין, וְתוֹרֵשׁ שָׁם בְּשִׁלוּמֵי". הָאִישׁ עָשָׂה כְּדְבָרֵי רַבּוֹ, וְעֵבֶר דְרָךְ קַאֲרִלִין.

הִיָּה זֶה לַיִל תּוֹרַךְ קוֹשָׁה, הַדְּלַת הִיָּתָה כְּגוּרָה וְרַבִּי אֶהְרֹן יָשַׁב בְּבֵיתוֹ וְעָסַק בְּתוֹרָה. הֵלֶּה דְפַק עַל הַדְּלַת, וְאָז נִגַּשׁ רַבִּי אֶהְרֹן לְדַלַת וְשָׁאֵל: "מִי שָׁם?" "אֲנֹכִי" - עָנָה לוֹ קוֹל מִכַּר שֶׁל חֲבֵרוֹ. רַבִּי אֶהְרֹן סָרַב לְפָתַח אֶת הַדְּלַת, וּכְאֲשֶׁר הִמְשִׁיכוֹ הַדְּפִיקוֹת, נִגַּשׁ שׁוֹב רַבִּי אֶהְרֹן לְדַלַת וְאָמַר מִבְּפִנֵּים: "אֲנֹכִי, אָמַר הַשָּׁם יִתְבַּרָּךְ. מִי זֶה מֵלֹא לְבוֹ לְכַנּוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּכַנּוּי הַנָּאָה לְבוֹרָא? מִי זֶה 'אֲנֹכִי הַחֲדָשִׁי' שְׁמַע הֵלֶּה אֶת הַדְּבָרִים, וְאָמַר לְעַצְמוֹ: אִם כֵּן, טָרַם מְלֹא יְמֵי לְמוּדֵי מַמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ... וְשָׁם אֶת פְּעֻמְיוֹ חֲזָרָה וְנָסַע לְמַגִּיד מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ. (קְדוּשַׁת אֶהְרֹן)

הָאֵם יֵשׁ גְּרוּעַ מִמְּנֵי?

צְנוּעָה מְלֵאָה בְּדְבָרֵי תּוֹרָה וְיֹרָאת שָׁמִים הַשְּׂאִיר אַחֲרָיו הָרֵב הַקְּדוֹשׁ רַבִּי אֶהְרֹן הַגָּדוֹל וְזָכוּתוֹ יָגוּ עֲלֵינוּ אָמֵן מִמַּעֲרִיטֵי שׁוֹ. בְּצַוְאָתוֹ נִמְצָא כְּתוּב בֵּין הַשְּׂאִיר הַמְּלִים הַלְלוּ: "...אֵין אֲנִי יוֹדַע אִם יֵשׁ גְּרוּעַ מִמְּנֵי". וְלָמָּה כָּתַב כֵּן עַל עַצְמוֹ? מִשּׁוּם מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה:

הרב הקדוש רבי אהרן 'הגדול' מקארלין

יומא דהילולא - י"ט ניסן

"זאת חקת התורה..." (במדבר יט, ב)

לכאורה הנה צריך הפתוב לומר "זאת חקת הפרה", שהרי מדבר כאן על דיני פרה אדמה? ללמדנו, שעניני טהרה הם עקר התורה, פי הטהרה היא יסוד כל התורה בלה, ואינה ככל מצוה מהמצוות אלא יסוד כל המצוות בלן. כיוצא בדבר אפסור לומר: טבילת מקוה בכל יום אינה מצוה, אבל לדורה שאפסור להגיע אליה על ידי טבילה במקוה, אי אפסור להגיע אליה על ידי שיום מצוה מהמצוות. (שם)

"אתם נצבים היום בלכם..." (דברים כט, ט)

אתם הוא אותיות אמת. האמת בוקעת לה דרך ועולה עד לכסא הכבוד. ואכן, בזכותה של האמת יכולים בני ישראל להתניב לפני שופט כל הארץ בימים הנוראים, ולצאת זכאים בדיו. (שם)

אם כן המשמעות היא פגולה: ונפש כי תחטא, כשאדם חוטא, "אם לו יגיד" אם הוא מתחרט על חטאיו לפני השם יתברך, אזי "ונשא עונו", הקדוש ברוך הוא סולח על העוון, מלשון נושא עוון. אבל, "אם לא יגיד", אם האיש אינו רוצה להתחרט על חטאיו ואינו שב עליהם גם לפני ה', פי אז "ונשא עונו", האיש ישא את עונו ולא יכפר לו. (שם)

"איש על דגלו באתת לבית אבתם..." (במדבר ב, ב)

חייב כל איש מישראל לידע, כי הוא יחיד בעולמו בבחינתו, ואין בכל העולם בלו איש אחר כמוהו. ומאז ועד עתה לא היה בעולם איש אחר כמוהו בבחינתו. שכן אם היה כמוהו, שוב לא היה צורך בו. ואמנם, כל איש מישראל הוא דבר חדש בעולם, וכל אחד צריך לתקן את תורתו השכיחים לשרש נשמתו. זה שאומר הפתוב 'איש על דגלו', פי כל איש הוא בבחינת דגל ונס יחיד בעולם. (שם)

להעלות נר תמיד - לזכר נשמת

י"ט ניסן

הרה"ק אהרן ב"ר יעקב מקארלין (אהרן הגדול)
הרה"ק שלמה יהודה לייב ב"ר ברוך מלענצ'א
הרה"ק יעקב יוסף ב"ר ישראל חיים וויס מספינקא

כ"א ניסן

הרה"ק דוד ב"ר ישראל לאה'קס אב"ד באר (מגדולי תלמידי הבעש"ט)
הרה"ק יששכר דב בעריש ב"ר סנדר ליפא מזידיטשוב (ב' מלבוש לשבת ויו"ט)

כ"ב ניסן

הרה"ק ישראל יצחק קאליש ב"ר שמעון (האדמו"ר הזקן מוורקא)

כ"ג ניסן

הרה"ק ישראל שלום יוסף ב"ר יצחק מבוהוש (ב' פאר ישראל)

כ"ד ניסן

הרה"ק יוסף ב"ר צבי הערש הכהן פרידמן מרימנוב
אברהם יהושע השל ב"ר יששכר לייב וינברג האדמו"ר מסלונים (ב' באהלי יששכר)

כ"ה ניסן

הרה"ק דן ב"ר יצחק מראדוויל
הרה"ק חיים ב"ר אריה לייבוש הלברשטם מצאנז (ב' דברי חיים)

שנראה מעלת חברינו

צדיקים המה וחוששים שמה אין להם גוף נקי כפי שמבואר במגן אברהם (א"ח סימן לו סק"א): הירא להניחם משום דבעי גוף נקי ושמה לא יזהר בקדושתם כראוי לא הוי בכלל פושעי ישראל. **ככלל ראה בפסוק (ישעיה ס כא) 'ועמך כולם צדיקים' פירוש כפשוטו, לכל יהודי אפילו הפחות ביותר היה קורא 'צדיק'. בעודו אברך צעיר כשהיה אביו הרב הקדוש מהרי"ד זיע"א במונקאטש ועבר פעם ברחוב הסמוך להם יהודי וסיגריה בידו, הפטיר אביו הקדוש: גם זה הוא מה'צדיקים' של בני רבי אהרן (בקדושתו של אהרן, עמוד ריד).**

***

מידה זו לכל יראה אדם חסרונות חברו היא מיסודי החסידות, כפי שהאיר עינינו הרה"ק המאור ומשמ זיע"א, בדבריו (פרשת בראשית): **כי הנה האדם הבא לעבוד ה', צריך להזהר לכל יסתכל בחסרון חברו כלל, ולא יחזיק עצמו לחכם להיות מבין על חברו ועל דרכו, כי האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב. גם, האדם המסתכל בחסרון חברו, הוא מחמת גאותו, שמחזיק עצמו לערך מזה, כי אם היה נכנע ומכיר חסרונו וְעִיָּתוֹ - יחזיק לחברו טוב ממנו, ולא יסתכל בחסרונו כלל. רק מחמת שהוא בגדלות בעיני עצמו - לכן לא יִשְׁרָה בעיניו דברי דרכי חברו. וזה היה מעלת יעקב אבינו ע"ה שהיה 'איש תם', שלא היה מחזיק עצמו לחכם להבחין בדרכי חברו.**

***

וראה מה שכתב רבינו יונה בספרו שערי תשובה (שער א אות יח): **ודבר שלמה עליו השלום על דבר התשובה, ופרט בו הענין הזה, ופתח פתח דבריו ואמר (משלי כח יב) 'בְּצִלְצֵף צְדִיקִים בְּרָה תִפְאֶרֶת וּבְקִסִּים רָשָׁעִים יִחְפָּשׂ אָדָם', פירושו: הצדיקים מפארים ומכבדים בני אדם על כל מעלה טובה הנמצאת בהם, ורשעים מחפשים מומי בני אדם ושגיאיותם להשפילים, ואף על פי שכבר הוניהו המעשים ההם וחזרו בתשובה.**

***

וביותר הוא ב'בל יראה' בימי הפסח, כפי שכתב הרה"ק מפולגא זיע"א בספרו 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויגש): **ולי נראה לפרש על דרך הלצה, שבארתי מצות לא תעשה 'לא יראה לך חמץ' (שמות יג ז), ודרשו בש"ס (פסחים ה): 'שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של נכרי ושל הקדש. שאינו אוהרה, רק שדיברה תורה לפי דברת בני אדם, שאינו רואה חסרון לעצמו רק לאיש נכרי, או בקדושי עליון מתאמץ למצוא חסרון בהם. וזה שאמרו לפי שידוע לפניו יתברך מנהג בני אדם כי לא יראה לך חמץ, שלך**

כאשר הגיע רבנו בעל התניא זיע"א ממעורטש שאלוהו מה לקח משם. השיב בעל התניא: **שם לימדו אותי שצריך להיות 'צא ולמד' - לצאת מעצמו וללמוד מהזולת, לראות חסרונות עצמו ומעלתו של הזולת, (ספר התולדות אדמו"ר הזקן, עמוד 128).**

***

פעם אחת ראה הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א איש יהודי בעל עגלה מעוטף בטלית ותפילין ומושח אופני העגלה בשמן זפת. נתלהב הרה"ק מאוד ואמר בקול רם: **רבנו של עולם, ראה עמך ישראל איך חבוקים ודבוקים בך, אפילו בשעה שמושח האופנים ומתקן העגלה אינו שוכח ממך. ומעשה עוד שהיה בהרה"ק, שראה אחד אוכל בשוק ביום תענית ציבור. נגש אליו הרה"ק בפנים שוחקות ואמר לו: בני בוודאי על פת לחם לא יפשה גבר, בוודאי שכחת שהיום יום תענית היא? השיבו האוכל בשוק: לא. אבל, חזר ואמר הרה"ק, בוודאי יש לך לב חלש וקשה עליך מאוד התענית? ואף כאן השיבו היהודי: לא. והוסיף ואמר בעזות מצח, יש לי לב אמיץ וחזק ואף על פי כן איני מתענה. נתלהב הרה"ק ותלה עיניו לשמים ואמר: **רבנו של עולם, ראה עד היכן מגיע אהבת האמת של עמך ישראל, שהיה היהודי הזה אם כי עובר עבירה אף על פי כן אינו רוצה לשקר.****

***

לא בכדי כינו צדיקי ואגוני הדור את הרה"ק רבי אהרן מבבלזא זיע"א בשם 'הבארדיטשובער של דורנו', לימוד זכות על כל יהודי באשר הוא, היה אצל הרה"ק עבודה תמה. הוא היה אומר: **'אם יש לכם רמב"ם מוקשה, א הארבען רמב"ם, מה אתם עושים? הנכם יענים ועמלים כדי לתרץ דבריו... הוא הדין אם יש יהודי מוקשה, א הארבען יוד, צריך לעמול ולהתייגע כדי לתרץ אותו!'** עוד היה רגיל לומר שזיקנו הרב הקדוש מהרי" זיע"א אהב את דרך הפלפול בלימוד התורה, שכן לפעמים צריך ללמד זכות על יהודי, ואי אפשר לעשות זאת כי אם על ידי דרך הפלפול. מדרכו היה לפרש את המשנה הראשונה בפרק כלל גדול (שבת סו:): **'כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת'. כלל גדול הורו לנו חז"ל: לעולם צריך ללמד זכות על כל יהודי, ואם רואים יהודי מחלל שבת רח"ל צריכים ללמד עליו זכות שמסתמא הוא שוכח ולא מויד. וזהו אשר רימזו לנו בדבריהם 'כלל גדול אמרו בשבת - כל השוכח'. וכשרצה להגדיר יהודי שנתרחק מחיי התורה התבטא שהוא חלש, ולא ח"ו פושע ישראל או רשע. כשסיפרו לפניו פעם שאנשי הקיבוצים אינם מניחים תפילין, נענה על אתר:**

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

יאמר 'אל תהי בז לכל אדם', אף לעמי הארץ ופחותי הערך ורשעי ישראל רחמנא ליצלן. כי אין לך אדם שאין לו שעה, כמו לתפילתם שעה, רצה לומר שגם להרשע יש לו שעה מיוחדת שיפנה בה אל הבורא יתברך או יתפלל איזה תפילה לפני ה' יתברך או אף דיבור אחד בשלימות לכבודו יתברך, כי לא תוהו בראה, באם לא היה שום תקוה לזה הרשע שיעבוד את ה' יתברך אף רגע אחד כל ימי חייו, בוודאי היה חלף והלך לו, וגם לא היה נברא. אף הבורא יתברך הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות ויודע תעלומות לב, ועומד ומצפה כביכול על הדיבור של תורה או תפילה או שום דיבור של קדושה שיעלה לפניו מזה הרשע ויהיה נחת רוחו לפניו כביכול.

והרב הקדוש מו"ה רבי פנחס מקארעץ זצ"ל המשיח זאת לשר שיש לו פלטרין בית מושב שרים, וגם יש לו דירת עראי כמו שבונה לעצמו בכפרים או ביערות שהולך שם לפעמים לטייל בעלמא ולצייד, ולפעמים יעבור זמן ארוך שלא יבוא השר לתוך הפלטרין הזה כי אם אפשר פעם אחת בשנה שיעבור דרך שם, נמצא שרדאי אין מעלת הפלטרין הקבוע גדולה במעלתה ומהותה נגד מעלת הדירת עראי ומהותה, כי לא ראי זה כראי זה, כי מה שפועל זה הגרוע לא יוכל לפעול זה החשוב כי אם כאשר יוליכנו עמו וזה אי אפשר, כמו כן הצדיק בודאי מעלתו ועבודתו גדולה עד אין חקר, מכל מקום איננו יכול לפעול זאת מה שהרשע דהיינו כי לפעמים כשהבורא יתברך משגיח בעולמות התוהו והקליפה שכולם ממעיסין לפניו, וכשרואה בזה השעה הרשע מתפלל או איזה דיבור של קדושה לכבודו יתברך שמו, אזי כביכול מקבל נחת רוח ממנו, מה שאין כן הצדיק גמור אינו יכול לבוא שמה כי ירא שלא ידבק בידו מאומה מן החרם ומחשבות רעות והרהורין בישין רחמנא ליצלן, ואם כן איך יתגאה על הרשע.

* * *

ודע וראה עוד כי רק על ידי מעלת חברו ומעלת כל אחד ואחד מישראל, על ידי זה מצטרפים המעלות כולם יחד, כמה מעלות טובות, לעבודה תמה ותמימה, כמאמרו הנפלא של הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זיע"א (עבודת ישראל פרשת שלח): רמו מאמר חז"ל שאמרו (סנהדרין א.) 'פיוור נאה לרשעים וכינוס נאה לצדיקים', והוא על פי מה שכתב האר"י ז"ל בעולמות העגולים שאין עגול נוגע בחבירו, ושם היה השבירה עד שניתקן בעולם היושר עיין שם. ופירוש הענין והמשל, שהשכל של העגולים, פירוש, כמי שסובב את עצמו ומתעגל ונפרד מקונו ונדמה לו שברצון עצמו ינהיג את עצמו, וזה שמתנשא לומר 'אני אמלוק' וזה היה השבירה רחמנא ליצלן, וכן הרשעים כל אחד מתנשא בלבו אני אמלוק, ולכן הם בעלמא דפרודא ואינם יכולים להתחבר כמו העיגולים, כמו שנראה בחוש, כי לא יכלו לשבת יחדיו, ולהם

אין אתה רואה, אבל חשקך ורוצנך להיות רואה חמץ של אחרים, כפרט איש אחר הנקרא נכרי, ושל הקדש, למצוא בהם שמץ ודופי וכו' וק"ל.

ויש להוסיף בזה מדבריו העשירים במקום אחר ולהראות באצבע אודות הקשר המיוחד בעבודה נשגבה לשרש מידה זו לבין ימים המבורכים ימי חג הפסח, עם דבריו הנפלאים (תולדות יעקב יוסף' פרשת בראשית): 'וימת יוסף' וגו', שהיה בו שפלות, שתלה כל החסרונות של אחרים בעצמו, וזה שנאמר (בראשית ל כג) 'אסף אליהם את חרפתי', כמו שכתבתי בספרי האחר, פרשת ויחי, יעוין שם, ומדריגה זו מתה ונשכח מהם. רק בחינת ומדרגת בני ישראל פרו וישרצו וגו', שנתרבו ופרו ורבו גסי רוח, תואר בני ישראל, עד שתמלא הארץ אותם. וזה גרם 'ויקם מלך חדש', שנתחדש גזירת על כי אין אלוהי בקרבי, היפך מדריגות יוסף השפלות, וזה שנאמר 'אשר לא ידע את יוסף' דיקא.

אמור מעתה, שאילו כל עניין שיעבוד וגלות מצרים החל עם פטירתו של יוסף, דהיינו עם הסתלקות המדרגה שתלו כל החסרונות של האחרים בעצמם, הרי שגאולת מצרים תלויה ועומדת בתיקון מידה זו, לראות מעלת חברינו ולא חסרונם, ולכן דווקא בפסח יש לזוהר מאד שלא לראות חמץ של אחרים.

* * *

גם במשנתו של הרה"ק רבי ישראל מקוונץ זיע"א מציינו למדים אודות העבודה על מידה זו דייקא בימי הפסח, ואלו דבריו בספרו 'עבודת ישראל' (שבת הגדול): 'וכל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה'. נראה הרמז, דהנה יש בני אדם שאינם משגיחין על מעשיהם רק על מעשים של בני אדם אחרים. ולזה מזהיר התנא מקום שאין מכניסין וכו' אין צריך בדיקה, כלומר שאין [לעשות] כך שישגיח על מעשיהם של אחרים רק שיתקן וישיגח על מעשיו.

ועוד הוסיף בזה (שם): מצה שהכסיפו פניו הוא חמץ (ש"ע או"ח סימן תנ"ט ס"ב). וכתב המגן אברהם (סק"ה) אבל העולם אין נוהרים בזה. נראה על דרך הרמז, שמרמז שיש אנשים שאומרים דברי חידודין לחבריהם ומלבינים פניהם ברבים ואזל סומקא ואתא חיורא, וזהו שהכסיפו פניו, זהו בודאי חמץ גמור, רצה לומר עצת היצר הרע. ובה אין העולם נוהרים כי אומרים מצחק אני, ובודאי מי שרוצה להיות ירא שמים יהיה נוהר מזה החמץ ולבערו מכל וכל.

* * *

ועצה היעוצה לקנות מידה זו קניין בנפשו, שיכיר אדם ויידע כי לכל איש יהודי יש מעלה מיוחדת שאין לזולתו, וכפי שפירש הרה"ק מקוונץ זיע"א ('עבודת ישראל' ליקוטים לאבות, פ"ד): או

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

טובתם ויתרון עבודתם עליו - על ידי זה אין כח להמטטין לקטרג עליהם, כמאמר הכתוב (הושע ד יז) 'חבירו עֲצֵבִים אֶפְרַיִם הִנַּח לוֹ'. ועל ידי כן השם יתברך מתנהג גם כן עם ישראל ברחמיו, ומעביר על פשעים ומתעורר על ידי זה מידת (מיכה ז יח) 'עֲבֹר עַל פְּשָׁע' (מאור ושמש פרשת נצבים).

* * *

אֲדַרְבָּה, תָּן בְּלִבְנֵי שְׁנָרְיָה כֹּל אֶחָד מֵעֲלֵת חֲבֵרֵינוּ וְלֹא חֶסְרוֹנָם, וְשִׁנְדַּבְרֵי כֹּל אֶחָד אֶת חֲבֵרוֹ בְּדֶרֶךְ הַיֵּשֶׁר וְהִרְצִי לְפָנָי, וְאֵל יַעֲלֶה שׁוֹם שְׁנָאָה מֵאֶחָד עַל חֲבֵרוֹ חֲלִילָה. וְיִתְחַזַּק הַתְּקַשְׁרוּתֵנוּ בְּאַהֲבָה אֱלֹהִי, כִּפְאֲשֶׁר גִּלְיָי וְיִדְוֵעַ לְפָנָי. שְׂיֵיֵא הַכֹּל נִחַת רִיחַ אֱלֹהֵי, וְזֶה עֶקֶר פְּגָמֵנוּ. וְאִם אֵין לָנוּ שְׂכָל לְכַוֵּן אֶת לְבָבֵנוּ אֱלֹהֵי, אִתָּה וְלִמְדֵנוּ אֲשֶׁר יָדַע בְּאַמֶּת פְּגַמְתָּ רְצוֹנָךְ הַטּוֹב (תפילת הרה"ק הנועם אלימלך ז"ע).

* * *

נאה הפיזור. מה שאין כן הצדיקים, הגם שכל אחד עובד בוראו בסגנון אחר, מכל מקום כולם מכוונים לדבר אחד לאביהם שבשמים והם מתקבצים ומתאספים אחד לאחד כאיש אחד בלב אחד, שכל אחד מקטין את עצמו ומהדר העבודה לה' יתברך שנותן בו כח ושכל לעובדו, ולכן לא יתגאה על חבירו והם בעולם היושר ומתיחדים זה עם זה. עכ"ל.

עיקר גדול מעיקרי ושרשי העבודה ופתח התשובה הוא, להתאחד כאחד ולהתקשר בעבותות אהבת חברים, ולהביט בחבירי מעלותיו ועבודת בוראו, ולא יתבונן בעוונותיו. ועל ידי זה נכסף ומתאוה להתדמות אליו במעשים הטובים, וישוב אל ה' בכל לבבו, גם, על ידי מדה זו אשר אין אדם שם על לב קוצר יד חבירו במצות ובמעשים הטובים לטנאן אותם עבורם, ולא ידרוש רק

ותבואי בעדי עדיים

הפדיון לבעלה ותאמר לו: הנה כבר יש לנו הסכום שהעריך אותנו רבנו. ותמסור לו חבילה צרורה, ותאמר: פה נמצא כל הסכום ותייעצהו לנסוע מיד לליאזנא, למסור את הכסף ליד קדשו.

ר' גבריאל ענה לה, שכפי הרגיל, הנה כאשר רבנו מעריך איזו הערכה על החסידים הוא שולח אחר כך את משולחו לאסוף את כספי ההערכה, ובודאי גם עתה יהיה כך, ולכן נחכה עד שיבוא המשולח. כעבור זמן קצר גרמו לו אחיו הפסד גדול, ויפחד ר' גבריאל פן ידרש לו הכסף ולא יוכל לעמוד בניסיון. ויקח את צרור הכסף ויקם וילך לליאזנא.

בבואו אל הרב בעל התניא, הניח את צרור הכסף על השולחן. ויאמר, כי היות שמצבו אינו מרווח כפי שהיה משנים, הנה מכיוון שבא לידי הסכום שהעריך אותו רבנו, ופן ואולי יקרה אסון ולא יוכל לסלק בעת בוא המשולח כנהוג, לכן הקדים להביאם בעצמו.

כשהניח ר' גבריאל את צרור הכסף לפני רבנו, ציווה עליו רבנו לפתוח את הצרור ולמנות את הכסף. ויראו והנה המטבעות מבריקות כאילו אך זה עתה יצאו מבית היציקה. ויפלא הדבר בעיני ר' גבריאל, ולא ידע פשר דבר.

הרה"ק נשען משך זמן על זרועות קדשו, ואחר כך הגביה ראשו הקדוש ויאמר: בתרומת המשכן היו זהב כסף ונחושת, ולא

איש חסיד היה בוויטבסק ור' גבריאל שמו. החסיד ר' גבריאל שהתחנך בין החסידים הראשונים של הרה"ק בעל התניא ז"ע"א ידע היטב את דרכי החסידים וישמרם ויקיימם במסירות נפש, ולא חילל את הקודש להתאונן לפני רבינו בעל התניא אודות מצבו החומרי, ואפילו לא על אודות היותו חשוך בניים. אך מסבב הסיבות יתברך סיבב עילה וסיבה בה ועל ידה נושע ר' גבריאל בישועה משולשת, בבני חיי ומוזוני.

פעם הזדמן לפני הרה"ק בעל התניא מצוה גדולה של פדיון שבויים, והעריך רבינו את ר' גבריאל בסכום מסוים למצוה זו. כאשר סיפר ר' גבריאל לזוגתו את דבר ההערכה, ראתה שהפעם אין הוא בשמחה כל כך. וביודעה גודל התמסרותו לרבינו, והשמחה הגדולה שהוא שש ושמש תמיד לקיים את רצונו הקדוש, הבינה שדבר מה יצוק בקרבנו. ותשאלהו פשר הדבר. אז גילה ר' גבריאל את אונה, שלרגל הרדיפות עליו מבני משפחתו על היותו חסיד התרושש ונהרס מצבו ואין לו הסכום שהעריך אותו רבנו. ותאמר לו אשתו: הרי כמה פעמים אמרת לי שרבנו אומר תמיד בתורתו שצריכים להאמין ולבטוח בה' ולהיות בשמחה, ולמה זה תצטער, הלא בוודאי יעזור השי"ת ונוכל לסלק את ההערכה שהעריך אותנו רבנו הקדוש.

החסידה חנה רבקה, כך קראו לאשת ר' גבריאל, הלכה ומכרה את התכשיטים והמרגליות שהיו לה, ותביא את כסף

ספיר ויהלום

הארה חסידית לפרשת השבוע

בהספדו נורא ההוד של הרה"ק האמרי אמת זיע"א על זוג הרבנית מרת חיה ראדא יהודית ע"ה, אמנם של האדמו"רים הרה"ק הבית ישראל זיע"א והרה"ק הלב שמחה זיע"א, שנפטרה לביל שבת קודש י"ג שבט תרפ"ב, ונטמנה למחרת היום, ביום ראשון, אמר: "אשת חיל מי ימצא. היית אשת חיל בימי הנעורים. כשהיה דחוק מכרת את התכשיטים ונתת לי לקנות ספרים. זכות זו תעמוד לך. אל תפחדי מדינה של גהינום ולכי ישר לגן עדן. נהנית מעט מן העולם הזה. הסתפקת במועט. קב חרובין היה מספיק לך".

***

את הפסוק בנבואת יחזקאל (טו ז): 'רַבָּה כְּצִמְח הַשָּׂדֶה וְתִתְיַף וְתִרְבֵּי וְתִגְדְּלִי וְתִבְאִי בְעֵדֵי עֲדָיִים', אשר אנו אומרים בהגדה של פסח, דורשים חז"ל על בית מצרים ובית הים. וכמו שאמרו במדרש (ראה ילקוט שמעוני פרשת בא, רמז רח): ומנין שבית הים גדולה מבית מצרים. שנאמר 'ותרבי ותגדלי ותבאי בעדי עדיים', 'עדי' זו בית מצרים, 'עדיים' זו בית הים.

והנה בביאור 'בעדי עדיים', פירש רד"ק בתכשיטים נאים, בטוב וביפה שבעדיים. וכן במצודות: ובאת לזמן הראוי להתקטט בקשויים פים.

יכתן לומר שכאשר בני ישראל נטלו את בית מצרים ובית הים הייתה בהם כוונה תחילה למען יוכלו להעלותם על שולחן גבוה ולבנות בזה משכן לה'. ועל זה נאמר 'ותבאי בעדי עדיים', לפי שתיכף בעת הנטילה היה זה לשם שמים והיה להם זכות בדבר, כי במחשבתם הטובה המצטרפת למעשה ביקשו להשתמש בממון זה לעניינים רוחניים.

ועל זה הוא שאמר נעים זמירות ישראל (התלים קה ל): 'וַיִּצְיֵאֵם כְּכֶסֶף וְנָהָב וְאֵין בְּשָׁבְטָיו פֹּשֵׁל', שכוונתם של בני ישראל כשיצאו עם הכסף והזהב הייתה טהורה ונקייה, בלתי לה' לבדו. והשבח הגדול שהיה בהם הוא 'בעדי עדיים', שהיו נוטלים התכשיטים והאבנים היקרות לשם שמים, ואח"כ הביאום למלאכת המשכן, והגדילו עשות נשי עם ישראל שהביאו תכשיטיהם ואפילו המראות שהיו להן שמהן עשו את ה'מראות הצובאות'. ומן הראוי להסמך לכך את דברי האבן עזרא (שמות לח ח): והנה היו בישראל נשים עובדות השם שסרו מתאות זה העולם, ונתנו מראותיהן נדבה, כי אין להם צורך עוד להתייפות. רק באות יום יום אל פתח האהל מועד להתפלל ולשמע דברי המצות. וזהו אשר צבאו פתח אהל מועד, כי היו רבות.

היה דבר המבריק וזלת מראות הצובאות שמהן נעשו הכיור וכנו. הכיור וכנו הוא הבא באחרונה בכל כלי המשכן, ותשמישו הוא בראש כל עבודות המשכן, כי נעוץ תחילתן בסופן. אמור נא לי, מאין בך לאך כסף זה?

ויספר ר' גבריאל לרבנו, שיה יותר מעשר שנים שאביו ואחיו וכל בני משפחתו רודפים אותו עד שהרסו את מצבו, אמנם הוא לא שת לבו לזה. וכעת בקבלו את ההערכה וסיפר לאשתו שאין לו במה לסלק את ההערכה, הלכה אשתו, חנה רבקה בת ביילא, ותמכור חלק מתכשיטיה ואת המרגליות שלא בידיעתו, ותביא לו צרור זה ותאמר, כי פה יש כל סכום ההערכה, ותדרוש ממנו ללכת תיכף למסור את הסכום לרבנו הקדוש. הוא אמנם רצה לחכות עד בוא המשולח. אבל בניתיים קרה לו אסון, שהלשינו עליו וידעי דת אומרים שיהיה עליו עונש חמור בקנס גדול, ולכן פחד שמא ילכו המעות. וימרה ויביאם הנה אל הקודש.

נשען רבנו עוד פעם על זרועות קדשו משך זמן מה בדבקות, ואחר כך הרים את ראשו הקדוש ויאמר: בת דינא בטל דינא (ראה סנהדרין צא.). 'יתן ה' לך ולאשתך בנים ובנות ואריכות ימים לראות דורי דורות. יתן ויחזור ויתן לך ה' הצלחה בכל אשר תפנה, עושר ונשיאת חן בעיני כל רואיך. סגור את חנותך ותתחיל לסחור באבנים טובות ומרגליות.

שמח וטוב לב בא ר' גבריאל לביתו. ויספר לאשתו ככל אשר דיבר הרה"ק ואת הברכה אשר ברכו. וישאל אותה אודות המטבעות שהיו נוצצים ומבריקים. השיבה לו רעייתו: "אנכי שפשפתי אותם בחול עד שהיה להם ברק ויתנוצצו ככוכבים אשר בשמים למען שירחם השי"ת שגם מולנו יתחיל להתנוצץ ולזרוח".

ר' גבריאל סגר את חנותו והתחיל לסחור באבנים טובות וה' הצליח לו בעסקו זה. וימצא חן בעיני האצילים בעלי האחויות בסביבות ויטבסק, והיה בין קוניו התמידיים. ויתפרסם שמו גם בין שרי הממשלה, ומיום ליום התרחב והתגדל מסחרו והמלשינות עליו נשכחה מלב איש. ולתקופת השנה ילדה אשתו את חיים בנם הבכור. עברו שלש שנים והחסיד ר' גבריאל עשה עושר רב, כי בכל אשר הוא פונה הוא מצליח ונושא חן וחסד בעיני כל רואיו. ויכונהו ר' גבריאל נושא חן.

כארבעים שנה עסק ר' גבריאל במסחרו, לאחר מכן עזב את מסחרו ביד בניו וישב על התורה ועל העבודה ויעסוק בצדקה ובגמילות חסדים והיה ביתו פתוח לרווחה ולרגליו התברכה והתגדלה עדת החסידים בעיר ויטבסק (אוצר סיפורי תב"ד, ח"ד עמוד 41).

***

לקראת יום החילום

של ב"ק מרן המקבל האלקי

תה"ק המלווין

רבי מאיר אביהצידא ז"ע

פונט לקט מדברי תורה

אוצר מסריקי תולדותיו

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

"בַּבָּא מֵאִיר"

יומא דהילולא - י"ז ניסן

אברך פה צעיר יכול לעמד בכור המבחו, אבא הוא הפליא אותם בידיעותיו, והם ראו פי הוא אוצר פלי חמדה. לאחר מכן חפץ אביו ה'בבא סאלי', כי בנו יתמנה לא רק פדיו אלא כרב ממש. בשל כן בתחלה אמנם צרפו לבית הדין בתור 'בורר' בענינים קשים, כדי להשפין שלום בבתי ישראל, ורק לאחר מכן הכניסו לעל הרבנות עצמה.

בשנת ה'תש"ה, בקשו יהודי קהלת העיר מידלת שבמרוקו למנות להם רב ומנהיג אשר יורה להם את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו. גדולי החכמים שבעיר חפשו אחר אישיות בעלת שיעור קומה שתוכל להנהיגם ולכהן פאר רב בעירם, ואמנם לבסוף מצאו את שאותה נפשם, את רבי מאיר אביחצירא, ה'בבא מאיר', והוא נתמנה לרבה של העיר הגדולה מידלת שבמרוקו.

נערץ ונקדש היה רבי מאיר על כל תושבי העיר, יהודים פגויים. לא רק היהודים העריכוהו והעריצוהו, אלא אף הגויים שאינם מבני ברית הכירו בו כיהודי חשוב, איש מורם מעם, וכאשר היה חולף ברחוב, היו נגשים אליו ומנשקים את שולי גלימתו. לאחר מכן נתמנה לכהן פראש ישיבת תומכי תמימים של חב"ד בעיר, ובשנת ה'תשי"ג נתמנה לישב על כס הרבנות בעיר ארפוד.

בשלהי שנת תשכ"ה, ביום תשעה באב,

אור יקרתו של הרה"ק רבי מאיר אביחצירא זי"ע, ה'בבא מאיר' הפציע לאור עולם ביום עשרה בטבת תרע"ז, אז נולד במחוז תאפלילת שבמרוקו, כבן בכור לאביו הרה"ק האדמו"ר רב ישראל אביחצירא, ה'בבא סאלי' זי"ע, ולאמו הרבנית מרת פרחא ע"ה.

בקטנותו למד בישיבת 'אביר יעקב', מיסודו של אבי זקנו, הגה"ק רבי יעקב אביחצירא זי"ע, ולמרות גילו הצעיר הכירו כלם בכשרונותיו העלויים. כבר לעת היותו צעיר בשנים נודע למשגב בעצם קדושתו וטהרתו, עד שלא גמרו עליו את ההלל, והתבטאו אודותיו 'ראיתי בני עליה והו מעטיו'. בגיל שש עשרה התבקש מאביו, האדמו"ר ה'בבא סאלי' זי"ע להתחיל לשמש פראש ישיבה לתלמידים, ורבי מאיר נאות לבקשה. עמל רב השקיע באמירת השעורים וביותר בהכנת השעורים, כשהוא מתכונן לשעור באימה ויראה, אבא מתוך חדוותא דאורייתא.

בהגיעו לפרקו, פרק האיש מקדש, נשא לאשה את הרבנית מרת שמחה ע"ה מהעיר 'מליה', החתנה נערכה בעיר ארפוד בהשתתפות כל גדולי ונכבדי העיר.

בהגיעו לגיל כ"ה שנים, אברך צעיר לימים, בקש אביו האדמו"ר ה'בבא סאלי' זי"ע למנות את בנו פדיו בבית הדין, ובשל כן הורה לחברי בית הדין לבחון את בנו. הרבנים לא ידעו באם

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

במה שאיננו נוהג...

עם זאת רבים ממנהגי הקדושה של סביבו נהג גם נהג, מעולם לא עלה לישון בשכיבה על מטתו, שנת קבע, אלא תמיד ישן שנת ארעי, כאשר נמנם בישיבה על גבי פריזות, מעולם לא לבש כסות לילה, כאשר נשאל בהזדמנות אם לרפוש לו כסות לילה, אמר אצלי אין לילה, אצלי כל הזמן בחינת יום. גם חדר שנה לא היה לו, ולא היו לו כי אם שלחן ומטה, בה ישב ובה ישן ובה למד ובה אכל. לא היו לו כי אם ארבע אמות של הלכה.

היה קשה מאד לרדת לסוף דעתו, הוא היה מעמיק מאד ומאריך מאד בדברי תורתו, תמיד דבר עם אנשים גדולים בתורה ויראה, אף ידע לרדת לסוף דעתו של כל אדם ואדם, כאשר גם עם אנשים פשוטים מצא מה לדבר, ודבר עמם אודות מעשיהם הטובים של צדיקים ולמוד מדרכיהם, ולא בטל מזמנו בכהוא זה. תמיד היה עם ספריו ולמודיו.

מעולם לא הניח את הספר על השלחן, תמיד היה עם ספרו בידו, ותלמודו בידו, כן ידע לנצל את זמנו כראוי וכיאות. כי כל מגמתו ותקנתו היתה אף לעשות נחת רוח לקב"ה. בבחינת שויתי ה' לנגדי תמיד כל היום, בלתי לה' לבדו כל היום, אפלו רגע אחד לא בטלו. כן יומם ולילה עבד את בוראו ולא שבת מעבודתו הקדושה.

הוא החל לקבל קהל עוד בחיי אביו, והתפרסם

נפטר הרבנית שמחה ע"ה. לאחר פטירתה, לא מצא רבי מאיר נחם במקומו במוקדו, ואז החליט לעזב את ארץ מולדתו ולעלות לארץ ישראל. בשלהי שנת תשכ"ה עלה לישראל והתישב בעיר אשדוד הדרומית, שרק החלה אז להבנות. עיר פשוטה היתה אשדוד, מאכלסת בעקר בעולים מארצות צפון אפריקה, והנה, דוקא בקרבם בחר רבי מאיר להתישב ולגור.

היו מקרבים, אנשי מעשה ואף גם מבני המשפחה שהתפלאו על בחירה זו, ואף בקשו מרבי מאיר כי יקבע את מקום מגוריו בעיר אחרת, חשונה יותר, בירושלים וכדומה, אבל הוא דחה את דבריהם על הסף באמרו: "ירושלים היא עיר הקדש, ובני ברק היא עיר התורה", ואשדוד תהא העיר השלישית". ואכן, נבא רבי מאיר לעיר אשדוד שעוד ינבעו ממנה מעינות מפכים של תורה, יראה, קדושה וחסידות.

קדוש וטהור היה רבי מאיר, ובמיוחד התפרסם בשמירת העינים המפרסמת שלו.

באחד משיחותיו הארוכות לדבר אודות זקנו, סידנא 'אביר יעקב' זי"ע, ודבר אודות כמה ממנהגי הקדושה שנהג. תוך כדי דבור, פנה ליושבים עמו ואמר: "אני איני נוהג עד כדי כן". בענותותו הגדולה דאג לידע את כלם

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

דְּבַר בְּשֵׁמוֹ שֶׁל רַבּוֹ כַּקִּשׁוֹת מִן הַלֵּב שֶׁמָּהָה זְכוּק"ל. תִּכְרַף וּמִדְּ נַעֲנֶה רַבֵּי מֵאִיר וְאָמַר לוֹ: אֲנַחְנוּ מֵאוֹתוֹ חֲדָר..."

קְשָׁרִים מִיְחָדִים הָיוּ לוֹ עִם הָרַב שְׁמוּאֵל הַלֵּוִי וְאוֹנֵר זְכוּק"ל שֶׁהֲרַבָּה לִפְקֹד אֶת בַּיִת וּבָנָה לְהַמְתִּיק עִמּוֹ שִׁיחַ: וְאִרְךָ אַחֲרָיו בְּהַסְפִּידוֹ "רַבֵּי מֵאִיר גְּלָה טַפַּח מִמַּעֲשָׂיו וְכִסָּה אֶלְפִים, וְאֲנַחְנוּ לֹא יוֹדְעִים עַל פְּרִישׁוֹתָיו וּקְדוּשָׁתוֹ כְּשֶׁהָיָה מְסַתְּגָר בְּפָנָיו עֲצָמוֹ וּבוֹרַח מִן הַכְּבוֹד".

גַּם הֶגְאֹן הַגְּדוֹל רַבֵּי עוֹבְדֵיָה יוֹסֵף זְכוּק"ל, הַפְּלִיא עָלָיו שְׁבָחִים בְּדַבְרֵי הַמְּסַפֵּד שֶׁקָּשַׁר עָלָיו בְּמֵלֵאוֹת הַשְּׁבָעָה לְהַסְתַּלְקוֹתוֹ, וּבִתְרוֹף הַדְּבָרִים אָמַר עָלָיו אֶת דְּבָרֵי חַז"ל (מְכוֹת כ"ד ע"א) "וְאֵת יְרֵאֵי ה' יִכְבֹּד, זֶה יְהוֹשֻׁפֵט מְלֹךְ יְהוּדָה, שֶׁכְּשֶׁהָיָה תַלְמִיד חֶכֶם נִכְנַס אֵלָיו, הָיָה מְחַבְּקוֹ וּמְנַשְּׁקוֹ וְאוֹמֵר לוֹ, מְרִי מְרִי רַבֵּי רַבֵּי וּמוֹשִׁיבוֹ עַל כִּסֵּאוֹ".

וְכַמִּים הַפְּנִיִם לְפָנָיו. כְּשֶׁם שְׁרַבֵּי מֵאִיר הָיָה נֶעְרָץ עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹר, כִּי מִנְּגֵד הַעֲרִיץ וְהוֹקִיר הוּא אֶת צְדִיקֵי וְגֵאוּנֵי הַדּוֹר. וְכַמְעַה הַיּוֹצֵא לְלַמֵּד עַל הַפְּלָל. מֵאֵז שֶׁהִתְנוּדַע רַבֵּי מֵאִיר אֶל הֶגְאֹן הַגְּדוֹל רַבֵּי בֶן צִיּוֹן אַבָּא שְׁאוּל זְכוּק"ל, רֹאשׁ יִשְׁיֵבַת 'פְּרַת יוֹסֵף', הִתְקַשֵּׁר אֵלָיו בְּלֵב וְנַפְשׁ, עַד שֶׁסִּפְרוּ, כִּי רַבֵּי מֵאִיר הַפְּלִיא בְּיֹתֵר אֶת עֲנוּתָנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּי בֶן צִיּוֹן אַבָּא שְׁאוּל, וְכַאֲשֶׁר הָיָה אוֹמֵר בְּתַפְלַת שְׁמוֹ "ע אֶת הַתְּבוֹת 'וְנַפְשִׁי כְּעֶפֶר לְכָל תְּהִיָּה", הָיָה מְכוּן וּמְבַקֵּשׁ שְׂזִינְהָ לְעֲנוּתָנוֹתָיו שֶׁל רַבֵּי בֶן צִיּוֹן אַבָּא שְׁאוּל.

בְּלַח בְּרִכּוֹתָיו אֲשֶׁר פָּעְלוּ יְשׁוּעוֹת וְנִפְלְאוֹת, עַד שְׁרַבִּים הֵם הַסְּפוּרִים מִסְּפֹר אוֹדוֹת מוֹפְתִים גְּלוּיִים מִמַּשׁ שֶׁעָשָׂה עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל, אִם בְּעֵינָיו רְפוּאָה, וְאִם בְּעֵינָיו זִש"ק, שֶׁלֹּא כְּדָרְךָ הַטָּבַע, כְּשֶׁהוּא מְשִׁדֵּד מַעֲרֻכוֹת שְׁמַיִם לְהַבְיֵא יְשׁוּעָה לְבָנָיו יִשְׂרָאֵל עִם קְרוּבוֹ.

מִיְדַד הָיָה עִם רַבִּים מְגֹדְלֵי יִשְׂרָאֵל, עִם אֲדָמוֹרִים וְצְדִיקִים, עִם גְּאוּנִים וְרֹאשֵׁי יִשְׁיֵבֹת, עַד שֶׁלְּפַעֲמִים הִבְחִינוּ בְּקִשְׁרֵים שֵׁשׁ לוֹ עִם גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, לְמִרוֹת שֶׁמְעוֹלָם לֹא נִפְגְּשׁוּ פָּנָיו אֶל פָּנָיו. לְפַעֲמִים הָיָה מְתַבַּטֵּא וְאוֹמֵר עַל צְדִיק פְּלוֹנִי "אֲנִי מְכִיר אוֹתוֹ מִשָּׁם..." וְעַל כֵּן מְסַפֵּר דְּבַר פְּלֵא.

יְדוּעִים הַדְּבָרִים וּמְפָרְסָמִים כִּי סִפְּרוּ שֶׁל הֶגְאֹן רַבֵּי אֵלִיהוּ מוּיִלְנָא זְכוּק"ל, הַגֵּר"א, שְׁגוּרִים הָיוּ עַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַבֵּי מֵאִיר. פַּעַם בְּקָר אֶצְלוֹ אֶחָד מִצְּאֲצָאֵיו שֶׁל הַגֵּר"א מוּיִלְנָא, וְשׁוֹחַח עִמּוֹ אוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ שֶׁל זְקֵנוֹ הַגֵּר"א, כְּשֶׁהוּא מְרַחֵב לְדַבֵּר וְדוֹלָה מִדְּבָרֵי תּוֹרָתוֹ שֶׁל הַגֵּר"א פְּנִינִים וּמְגֻלִּיּוֹת. לְפַתַּע, תּוֹף כְּדֵי דְבָרִים, הִרְצִינוּ פָּנָיו שֶׁל רַבֵּי מֵאִיר מֵאֵד, וְאֵז סִפֵּר לְאוֹתוֹ נֶכֶד שֶׁל הַגֵּר"א: "לְפָנָיו תְּקוּפָה לֹא אָרְכָה הַתְּקֻשְׁתִּי בְּהַבְנַת קִטְע מְסָגִים מִתּוֹרַת הַגֵּר"א. לֹא פְּסַקְתִּי מִיְּגִיעָתִי וְעַסְקְתִּי בַּסְּגִיאָה הַיְהִיא שְׁעוֹת רַבּוֹת יוֹמָם וְלַיְלָה מְבַלֵּי לְהַסִּיחַ דַּעַת מֵהַסְּגִיאָה, עַד שֶׁצִּיְתִי וְנִגְלָה אֵלַי הֶגְאֹן מוּיִלְנָא בְּכַבוֹד וּבְעֲצָמוֹ וּבְאֵר לִי אֶת הַכָּל".

פַּעַם נִכְנַס אֵלָיו אַבְרָם מַחְסִידֵי גוּר, וְסִפֵּר לוֹ

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

לאַחר מִכּוּן הַמְקַבֵּל רַבֵּי יוֹסֵף וּוְלִטּוֹף זצ"ל דְּבַר פְּלֵא, כִּי בְּשִׁעָה שֶׁהִגִּיעָה הַמָּטָה לְהַר הַזֵּיתִים רָאָה עֲמוּד אֵשׁ הַיּוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם עַד לַמָּטָה הַנִּשְׁאֵת לַמְּקוֹם הַקְּבוּרָה.

מְנוּרָה הַטְּהוּרָה, אֶסְפֵּקְלָרְיָא הַמֵּאִירָה

עַל קְבֻרוֹ שֶׁל רַבֵּי מֵאִיר נִחְרְתוּ הַשְּׂוֹרוֹת הַבְּאוֹת: "פֹּה נִטְמַן גּוֹיִית זְרוּעַ הַמַּיְמִן, צְנִצְנֵת הַמֶּן, רַחֵם רַחֲמֵתִים, אֹרוּ זָרַח שְׁבַעַתִּים, פִּתְאוּם פִּקַּע פְּלִילָא, עֲטַרְתַּ זְהָב גְּדוּלָה, מָה אַעֲיִדוּ וּמָה, כָּאֵן שָׁנָה רַבַּת הַמְּהוּמָה, כָּל חֲלֵי וְכָל מַפָּה, מִשּׁוֹף לְוִיתָן בַּחֲפָה, דְּכַד רְגִיז רַעֲיָא, עֲבָרָה וְזַעַם וּמַפָּה טְרִיָּה, כִּי יִרְדֶּה הָאֵשׁ הַגְּדוּלָה, אֶכְלָה וּמַחְתָּא מִשׁוּפְרֵי דְשׁוּפְרֵי, יַעֲקֹב אַבְא קוֹדִישָׁא, קְדוּשׁ מְנַעֲנְרֵי, אֲשִׁרֵי חֲלָקוּ וְאֲשִׁרֵי, נוֹחַ לְשָׁמַיִם וְנִחְמַד לְבְרִיּוֹת, שְׁיִיף עֵייל שְׁיִיף נִפְיָה, פֹּה מִפִּיק מְרַגְלִיּוֹת, מְנוּרָה טְהוּרָה, אֶסְפֵּקְלָרְיָא מֵאִירָה, הַמְּאֹר הַגְּדוּל הַגְּאוּן רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא נ"ע זלה"ה. בֵּן לֹאוּ"ץ וְחֲסִיד אַדְמוֹר"ר יש"א בְּרַכָּה הִי"ו שְׁבַל"ח, שְׁנַתְּבִשׁ"מ בְּיוֹם ה' י"ז נִיטָן תִּשְׁמ"ג לַפ"ג תַּנְצַב"ה וְתַמ"ך. ה' יָקִים שְׁכִינְתָא מִעַפְרָא אַכִּי"ר".

תּוֹרְתוֹ מִגֵּן לָנוּ - - -

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְמָרוֹקוּ הַסְּפָרִים הָרִאשׁוֹנִים, ה"בֵּן אִישׁ חִי", שֶׁהִדְפְּסוּ מִתּוֹרְתוֹ שֶׁל הַגְּאוּן

בְּשָׁנוֹתָיו הָאֲחֵרוֹנוֹת סָבַל רַבֵּי מֵאִיר יוֹתֵר. מִחֲלָה קָנְנָה בְּגוּפוֹ וְהוּא הִתְיַסֵּר בְּיִסּוּרִים נוֹרְאִיִּים. וְאוּלָם, גַּם בְּזַמְנַיִם הַקָּשִׁים, גַּם כַּאֲשֶׁר הַיִּסּוּרִים הִתְגַּבְּרוּ בְּיוֹתֵר, הָיָה רַבֵּי מֵאִיר מְשַׁכְּנֵן אֶת כְּאָבִיו עַל יְדֵי לְמוּד בַּתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה. כְּדַרְכּוֹ הַמְּשִׁיב בַּעֲבוּדַת הַקֹּדֶשׁ עַל אַף יִסּוּרָיו, וְכָל מַעֲנֵיו הָיוּ נְתוּנִים לַתּוֹרָה וְלַעֲסַק הַמַּצְוֹת.

שְׁנֵתִים יָמִים קָנְנָה בּוֹ הַמִּחֲלָה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ יָמָיו הָאֲחֵרוֹנִים. קִדְּם חַג הַפִּסַּח תִּשְׁמ"ג, לְמֵרוֹת מַצְבוֹ הַקְּשָׁה, פִּקַּח רַבֵּי מֵאִיר עַל כָּל הַהֲכָנוֹת לַחַג, אֲבָל יַחַד עִם זֶה אָמַר לְבָנָיו הַמְּשַׁפְּחָה לְהִכִּין מְזוֹן רַב לְצָרְכֵי הָאוֹרְחִים בְּחָג, לְהַכְפִּיל וְאֵף לְשַׁלֵּשׁ אֶת הַכַּמּוֹת בְּאַמְרוֹ: "הַרְבֵּה אוֹרְחִים יֵהִיו כָּאֵן בְּפִסַּח, הַרְבֵּה מְאֹד..."

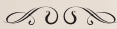
כִּי הִגִּיעַ חַג הַפִּסַּח, לֵיל הַסֵּדֶר, וְשָׁנֵי הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל חַל הַמוֹעֵד. וּבַהֲגִיעַ לֵיל י"ז בְּנִיטָן תִּשְׁמ"ג, נַעֲשֶׂה מַצְבוֹ קְרִיטֵי. הַבְּנָיִם נִכְנְסוּ לְחֲדָרוֹ, אֲבָל אַז רַפְּרָפוּ שְׁפּוֹתוֹתָיו עוֹד שְׁלֹשׁ מַלִּים, אֶת תְּבוֹת הַפִּסּוֹק (מִשְׁלֵי כו, ו) "נְאֻמָּנִים פִּצְעֵי אוֹהֵב". וְאַז הַחֵל לְקִרְא 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל' בְּכַנּוֹת מִיְחָדוֹת, וְיִצְאָה נִשְׁמַתוֹ בְּאַחַד' לֹאוּ בְּאוֹר הַחַיִּים.

בְּאוֹתוֹ יוֹם הַתְּקִימָה אֲשֶׁכְּבַתִּיהָ דְּרַבֵּי בַּהֲשִׁתְּתַפּוֹת רַבְּבוֹת יְהוּדִים אֲשֶׁר לוֹו אֶת אֲרוֹנוֹ לְמַנְחָתוֹ הָאֲחֵרוֹנָה, וּמִנּו"כ בְּהַר הַזֵּיתִים סְמוּךְ וְנִרְאָה לְצִיּוֹן הַק' שֶׁל ה'אֹר הַחַיִּים' הַקְּדוּשׁ זי"ע וְהַגְּאוּן הַמְקַבֵּל רַבֵּי שְׁלוֹם שְׂרַעְבִי (הַרְשִׁ"ש) זי"ע. וְעַל הַלְלוֹתוֹ סִפֵּר

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

שְׁמוֹר וְזָכוֹר בְּדַבּוּר אֶחָד

פּעם נִכְנַס אֵלָיו אַבְרָהָ וְהִתְאֻנֵּן בְּפָנָיו, עַל שְׂאִינֵו זָכַר אֶת הַתּוֹרָה שֶׁהוּא לומֵד. הוּא מִתְאַמֵּץ הַרְבֵּה כְּדֵי לְזָכֵר, אַבָּל עִם כָּל זֶה הוּא שׁוֹכַח אֶת תְּלַמוּדוֹ. נִעְנֶה לוֹ רַבֵּי מֵאִיר בְּלִשׁוֹן חַז"ל (ר"ה כז ע"א) 'זָכוֹר וְשְׁמוֹר בְּדַבּוּר אֶחָד, וְעוֹד אָמְרוּ (בְּרֵכוֹת כ ע"ב) 'כָּל שֶׁיִּשְׁנֶו בְּשִׁמְרָה יִשְׁנֶו בְּזִכְרָה'. בְּאָמְרוֹ לוֹ: 'הַשְּׁמוֹר וְהַזָּכוֹר קִשְׁוִים אַהֲדָדִי. מִי שֶׁמְבַקֵּשׁ לְזָכֵר אֶת שֶׁהוּא לומֵד, חֵיב לְשְׁמוֹר אֶת עֵינָיו וּפִיו וּמִחֲשַׁבְתּוֹ, וְכֵן יִזְכֹּר אֶת הַתּוֹרָה שֶׁלומֵד'.

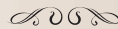
כַּח הַעֲנָה

סֵפֶר רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא, עַל יְלֵד שֶׁהוּבָא בְּפָנָיו לְאַחַר שֶׁנִּטַּל מִמֶּנּוּ כַּח הַדַּבּוּר וְהָיָה לְאַלֵּם. "קָרָאתִי אֶל תּוֹךְ פִּיו אֶת הַפְּסוּק (ישעיה נז יט) 'בוֹרָא נֵיב שְׁפָתַיִם שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וְלִקְרוֹב אָמַר ה' וּרְפָאתַיו, וְשִׁלּוֹשָׁה יָמִים לְאַחַר מִכּוֹן שֶׁב לְדַבֵּר כְּאַחַד הָאָדָם". וַיְהִי כִּי רָאָה שֶׁדַּבְּרָיו עָשׂוּ רָשָׁם גְּדוֹל עַל הַשְׁוֹמְעִים הַמִּתְפַּעְלִים, מֵהָרַב בְּעֲנִיָּתוֹ לְטַשְׁטֵשׁ אֶת רְשׁוּמוֹ שֶׁל הַמוֹפֵת שֶׁהוּא מַעֲיֵד עָלָיו. "גַּם הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ מְקוֹזְזִיץ זי"ע רַפָּא יְלֵד שֶׁנִּטַּל מִמֶּנּוּ כַּח הַדַּבּוּר, כְּשֶׁקָּרָא לְתוֹךְ פִּיו אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה עִם כָּל הַכּוֹנֵנוֹת הַשִּׁיכוֹת בְּפְסוּק הַזֶּה... אָנוּ, אִין אָנוּ יוֹדְעִים לְכַנֵּן מְאוּמָה... קָרָאנוּ אֶת הַפְּסוּק עַל

רַבֵּי יוֹסֵף חַיִּים מִבְּגֵד זְצוּק"ל, הַגִּיעוּ שֶׁלְּשָׁה עֶתְקִים בְּלֶבֶד. שְׁנַיִם מֵהֶם הוּבְאוּ לְהַאֲדָמוֹר ה'בְּבָא סְאֵלִי' וְלִבְנוֹ רַבֵּי מֵאִיר.

בְּהִגִּיעַ הַסְּפָרִים, שָׁשׂוּ הָאָב וְהַבֵּן עַל דְּבָרֵי תוֹרָתוֹ שֶׁל הַבֵּן אִישׁ חֵי, וְכַמָּה יָמִים וְלִילוֹת הַקְּדִישׁוֹ לְלַמּוֹד מִעֲמִיק שֶׁל שְׁלֹשֶׁת הַסְּפָרִים - 'בֵּן אִישׁ חֵי', 'עוֹד יוֹסֵף חֵי' וְ'בֵן אִישׁ חַיִל', עַד אֲשֶׁר יָדְעוּ אוֹתָם עַל בְּרִיָּה.

בְּאוֹתָהּ עַת נִגְלָה הַגָּאוֹן ה'בֵּן אִישׁ חֵי' בַּחֲלוּם לְהַרְבֵּ אֵלָיו: שִׁיטְרִית וְאָמַר לוֹ: "בְּאִתִּי לומֵר לָךְ, כִּי עֲנֵג רַב יֵשׁ לִי בְּשִׁמְיַ מְעוֹנִים, שְׁעָה שְׂרַבֵּי יִשְׂרָאֵל וּבְנוֹ רַבֵּי מֵאִיר הוֹגִים בְּדַבְּרֵי תוֹרָה". מִשְׁשָׁמְעוּ הָאָב ה'בְּבָא סְאֵלִי', וְהַבֵּן ה'בְּבָא מֵאִיר' אֶת הַחֲלוּם, עָרְכוּ תַכְף וּמִדַּ סְעוּדָה רַבְתִּי לְכַבֹּדוֹ שֶׁל ה'בֵּן אִישׁ חֵי' בְּהַשְׁתַּתְּפוּת כָּל חַכְמֵי הָעִיר.

בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר

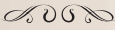
רַבֵּי מֵאִיר הָיָה מְסִבִּיר פְּנִיִם וּמְחַיֵּךְ לְכָל נְזַקֵּק וְלְכָל מֵר נִפְשׁ, אַבָּל בְּלוֹ פְּנִימָה הָיָה בְּבַחֲנֵינֵת 'בְּכָל צָרְתָם לוֹ צָר', כּוֹאֵב הָיָה בְּיוֹתֵר אֶת צַעְרוֹ שֶׁל הַזּוּלָת, וְאִמְנָם לְאַחַר שֶׁהֶאֱנִשִּׁים עֲזָבוּ אֶת הַבַּיִת הָיוּ בְּנֵי הַבַּיִת רוֹאִים כִּי צַד רַבֵּי מֵאִיר כּוֹאֵב וּמִצְטַעֵר בְּיוֹתֵר, עַד לְפַעְמִים לֹא הָיָה יְכוֹל לְאָכֵל. וְאָז הָיָה אוֹמֵר "וְכִי כִּי צַד אֶפְשָׁר לְאָכֵל בְּשַׁעַר שְׁיִהוּדִים סוֹבְלִים?"

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

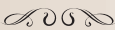

כַּאֲשֶׁר נִכְנְסוּ אֶל רַבֵּי מֵאִיר, הִשְׁיחוּ לְפָנָיו אֶת צַרְתָּם, כְּשֵׁהֶם מִבְּקָשִׁים מְמַנּוּ בְּרַכָּה. תִּכְרַךְ וּמִיד נִעְנָה רַבֵּי מֵאִיר וְאָמַר לָהֶם: "קִבְּלוּ עֲלֵיכֶם אֶת אֲשֶׁר דָּבַר עִמָּכֶם בְּשַׁעַת הַנְּסִיעָה, שְׁבַת וְסִהְרַת הַבַּיִת, וְאֲנִי מִבְּטִיחַ לָכֶם כִּי בְּקִרְוֹב מִמֶּשֶׁת תִּבְשְׂרוּ בְּשׁוּרָה מְשֻׁמַּחַת". כֹּל זֹאת מִבְּלִי שְׁאוֹתֶם אֲנָשִׁים הַזְּכִירוּ דָּבָר וַחֲצִי דָּבָר מֵאֲשֶׁר שָׁמְעוּ בְּדַרְכָּם לְאֲשֶׁר דָּוִד...
 ...

שְׁמִירַת הַשְּׁבַת

שׁוֹב מֵעֲשָׂה, בְּרַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא שֶׁשָּׁב מִבַּיִת הַטְּבִילָה בְּבִקְרוּ שֶׁל יוֹם הַשְּׁבַת וּבְנוּ הַקִּטָּן מִתְלוֹה אֵלָיו. מִרְחוֹק הַבְּחִין בְּאֶחָד הַשְּׁכָנִים, אַהֲרֹן שָׁמוּ, הַמְּסַתֵּר מֵאֲחוּרֵי הַעֵץ בְּעִבְרוֹ הַשְּׁנִי שֶׁל הַכְּבִישׁ. פָּנָה רַבְּנוּ לְבָנוּ שֶׁעָמוּ וְאָמַר לוֹ: "אַהֲרֹן זֶה, מְחַפֵּה שְׁאֲעֵבֵר מִבְּלִי שְׁאֲבַחִין בּוֹ, כְּדִי שִׁיּוּכַל לְנִסְעַ בְּרַכְבוֹ. גֵּשׁ אֵלָיו וְאָמַר לוֹ בְּשָׁמִי שְׁשֻׁבַת הַיּוֹם". נִגַּשׁ הַיָּלֵד אֶל הַשֶּׁכֶן וּמָסַר לוֹ דְּבָרִים כְּלִשׁוֹנָם. מִשְׁנִכְנַס רַבְּנוּ לְבַיִת מְגוּרָיו, סָבַר הָאִישׁ שֶׁהוּא יָכוֹל לְשׁוֹב וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַעוֹלָה עַל רִחוּ, אָלֵא שֶׁגַּם מִחֲשֵׁבָה זֹל לֹא נִעְלָמָה מֵעֵינֵי רִחוּ. רַק נִשְׁמַע קוֹל הַתְּנַעַת הַרְּכָב וַיִּצְיֵאָתוּ מִן הַרְּכָב, זָנַק מִמְּחַד הַמְּדַרְגּוֹת שֶׁל בַּיִתוֹ, הִנִּיף אֶת אֲצָבָעוֹ לְאוֹת עֲצִירָה וְקָרָא: "וַיֵּדַם אַהֲרֹן". וְרַכְבוֹ שֶׁל אַהֲרֹן נָדַם! ---

דַּעַת הַמַּגִּיד הַקְּדוֹשׁ וַיְבַרְוָה ה' נוֹשַׁע".

בְּרַכּוֹתַי

הַעִיד הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל רַבֵּי בֶן צִיּוֹן אַבָּא שְׁאוֹל זְצוּק"ל, כִּי בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב וְרָגִיל בְּמַעוֹנוֹ שֶׁל רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זִיע"א, לָמַד לַעֲקֹב אַחַר תְּפִלָּתוֹ וְאָפֵן בְּרַכּוֹתָיו. "לְעַזְבֹּתַי אַחֲרָיו לְשִׁמְעַע מְמַנּוּ נֶסֶח שֶׁל בְּרַכָּה שֶׁלָּמָה וְאֵז יְדַעְתִּי שְׁאוֹתוֹ אָדָם זָכָה לִישׁוּעָה גְּמוּרָה... אַף כְּשֶׁהָיָה מִתְחַמֵּק מִלְּהַתְּפַלֵּל בְּעַד מִישָׁהוּ, אוֹ שֶׁהַתְּפַלֵּל עָלָיו כְּלֵאחֲרֵי ד' - יְדַע יְדַעְנוּ, שְׁאוֹתוֹ אָדָם לֹא יִזְכָּה לִישׁוּעָה".

רוּחַ הַקִּדָּשׁ מְפַעֲמָתוֹ - - -

פַּעַם הִבִּיא אֵלָיו אֶחָד מִמְּקַרְבָּיו בְּנֵי מִשְׁפָּחָה רְחוּקִים שֶׁלֹּא זָכוּ לְהַפְקִיד בְּזַרְע שֶׁל קְרִימָא. אֲנָשִׁים אֵלּוּ לֹא הָיוּ רְחוּקִים רַק מִשְׁפַּחְתִּית, אֵלֵא גַם רְחוּקִים רוּחְנִית... אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא נִמְנוּ עַל שׁוּמְרֵי תוֹרָה וּמִצְוֹת. בְּדַרְכָּם לְבִיתוֹ שֶׁל רַבְּנוּ דָּבָר הָאִישׁ עַל לָבֶם שֶׁל אוֹתָם אֲנָשִׁים בְּהַרְחָבָה עַל הַצִּרְף לְהַתְּחַזֵּק בְּשִׁמְרַת מִצְוֹת, כְּשֶׁהוּא מְסַבֵּיר לָהֶם בְּעֵקֶר אוֹדוֹת הַחַיִּיב לְשִׁמּוֹר שְׁבַת, וְלְהַקְפִּיד עַל אֲרָחוֹת טְהָרַת הַבַּיִת. בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה הִלְלוּ שְׁמֵעוּ אֶת דְּבָרָיו שֶׁל הָאִישׁ, כְּבִדּוּהוּ מְאֹד, אָבַל מִנְּגִד סְרָבוּ לְקַבֵּל אֶת הַדְּבָרִים שֶׁאָמַר לָהֶם.

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

מֵאִיר עֵינֵי יִשְׂרָאֵל

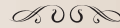
פְּנִינִים מְאוֹצְרוֹת תּוֹרָתוֹ שֶׁל כ"ק מָרְן אֲדָמוֹר זי"ע
רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

בְּרֵאשִׁית בָּרָא
(בראשית א, א)

אַבִּינוּ ע"ה וְהָגִישׁ לַפְּנִיָּהֶם לֶאֱכֹל, הִסְתַּכְּנוּ
הַמְּלֶאכִים, שֶׁהָרִי אֵין לָהֶם אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה
וְאֵין וְרָכָם לַעֲבוֹד אֶת ה' עַל יְדֵי אֲכִילָה. פִּינּוּן
שֶׁרָאָה אַבְרָהָם אַבִּינוּ שֶׁעֲלוּלִים הֵם לְהִתְגַּשֵּׁם,
לְכוּ עֲמַד עֲלֵיהֶם פְּדִי לְכוּן אֶת הַפְּנוּנוֹת, וְהָיוּ
הַמְּלֶאכִים אוֹכְלִים וְהוּא מַעֲלָה אֶת הַמְּזוֹן
לְשִׁרְשׁוֹ.

שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת יֵשׁ הַכוֹלָלוֹת אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת -
בְּנֵי בְרִיכֵי, חַיֵּי אַרְיֵכֵי וּמְזוּנֵי רוּיחֵי. וְשִׁלְשֵׁת
הַדְּבָרִים וּמְזוּזִים בְּתַחֲלַת הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה
בְּתִיבַת 'בְּרָא'. 'חַי' זֶה בְּרִיאָתוֹ שֶׁל אָדָם, 'בְּרָא'
הוּא בֶן וְ'בֵר' הוּא תְּבוּאָה. מִפְּלִיא, פִּי 'בְּרָא'
בְּגִימְטְרִיא 'בְּנֵי חַיֵּי וּמְזוּנֵי' ---

בְּכָף אֶפְשָׁר לְבַאֵר אֶת דְּבָרֵי חַז"ל (שמו"ר כח
א) "בְּאוֹתָהּ שְׁעָה - שֶׁעָלָה מִשֶּׁה רַבְּנוּ לְמֵרוֹם
- בְּקִשּׁוֹ מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת לִפְגַּע בְּמִשֶּׁה. עֲשֵׂה בּוֹ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קְלֶסְטְרִין שֶׁל פְּנִיו שֶׁל מִשֶּׁה
דּוֹמָה לְאַבְרָהָם. אָמַר לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
אֵי אַתֶּם מִתְּבַיְשִׁין הֵימָנוּ?! לֹא זֶהוּ שִׁירְדֶּתֶם
אֶצְלוֹ וְאֶכְלֶתֶם בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ?!"

הוּא יְשׁוּפֵף רֹאשׁ וְאַתָּה תְּשׁוּפְנוּ עֵקֶב
(בראשית ג, טו)

וַיֵּשׁ לְהִבִּין, מִפְּנֵי מַה נִּבְהִלוּ הַמְּלֶאכִים מִטַּעֲנָה
זוֹ וְלֹא מִצָּאוּ מַה לְהַשִּׁיב. הָרִי יָכֹל לְטַעֵן,
שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אַבִּינוּ פְּתוּחַ לְרוּחָהּ
וְאוֹרְחִים סְמוּכִים עַל שְׁלַחְנוּ מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ,
וְאֵין בְּכָף שֶׁאֶצְלוֹ אֶצְלוֹ מְאוּמָה. אֶלָּא, שֶׁהַזִּכִּיר
לָהֶם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא פִּיצַד נִרְאוּ בְּשַׁעַת
הַאֲכִילָה, שֶׁלֹּא הָיוּ מְסֻגְלִים לְהַעֲלוֹת אֶת
מִצְאָכֵם וּלְתַקְּנוֹ וְכִמְעַט שֶׁלֹּא הִתְגַּשְׁמוּ עַל יְדֵי
הַמִּצְאָכֵל, אֶלּוּלָה עֲמַד עֲלֵיהֶם אַבְרָהָם אַבִּינוּ
לְתַקֵּן אֶת מִצְאָכֵם - וְלִכְּף לֹא מִצָּאוּ מִעֲנָה.

הַנֶּחֱשׁ הֲלֹא הוּא הַיִּצָּר הַרַע מְנַסֶּה לְלַכֵּד
אֶת הָאָדָם מִיַּד בְּמִצְוַת הָרֵאשׁוֹנָה שֶׁבְּתוֹרָה,
אֶךְ הָאָדָם אֵינוֹ יָכוֹל לוֹ אֶלָּא בְּכַח הַמִּצְוָה
הָאַחֲרוֹנָה, הָאֲמוּנָה בְּפִרְשֵׁת וַיִּלָּךְ (דברים לא
ט) 'וְעַתָּה כְּתַבּוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת', פִּי
רַק בְּכַח הַתּוֹרָה יָכוֹל הָאָדָם לְהַשְׁמֵר בְּקְדוּשָׁה
בְּאוֹתָהּ מִצְוָה.

וְהוּא עֲמַד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכֵלוּ
(בראשית יח, ח)

כַּאֲשֶׁר יָרְדוּ הַמְּלֶאכִים לְבֵיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם

הַאֲדַמוֹר הגה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

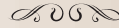

השם הקדוש, שְׁיִהְיֶה נִצְחוֹנוּ שֶׁל מְרַדְכֵי הַיְהוּדֵי רַק בְּבַחֲנֵינָת "וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹהֵה לִי" (סופי תבות רומזים על שם הַגְּוִי"ה שֶׁלֹּא כְּסֻדְרוֹ), וְאֵלּוּ אֶסְתֵּר הַמַּלְכָּה אֲמָרָה "יְבוֹא הַמַּלְקָו וְהַמֶּן הַיּוֹם" (ראשי תבות שם הַגְּוִי"ה כְּסֻדְרוֹ) וְהַבִּיאָה לָכֵן שֶׁהַמֶּן הַרְשָׁע רָאָה "כִּי כָלְתָה אֵלָיו הַרְעָה" (סופי תבות שם הַגְּוִי"ה כְּסֻדְרוֹ), וְלָכֵן הַתְּבַרְךָ יוֹם הַפּוּרִים בְּכָף שֶׁאַפְלוּ אִם הַשֵּׁם אֵינּוּ כְּסֻדְרוֹ הוּא כָּלוּ רַחֲמִים. לְפִיכָן, אֲמָרוּ חֲזו"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ד) "אֵין מְדַקְדְּקִין בְּמִצְוֹת פּוּרִים, אֶלֶּא כָּל מִי שֶׁהוּא פּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ לְטַל נוֹתֵנִין לוֹ", שֶׁאַפְלוּ אִם הַיָּד פְּשׁוּטָה כְּבָר וְהַפּוּרְטָה הַנִּתְּנָת אֵינְהָ כְּסֻדְרֵ שֵׁם הַגְּוִי"ה אֵין מְדַקְדְּקִים בְּכָף.

אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שְׁבֻתָתִי תִשְׁמְרוּ
(ויקרא יט, א)

שְׁלוּשָׁה שְׂתַפְּסִים בְּאָדָם, קוֹדֶשׁא בְּרִיָּה הוּא וְאָבִיו וְאָמוּ. חֶלְקוֹ שֶׁל הַקַּב"ה רַחֲמֵי וְקִדּוּשׁ, אַף חֶלְקֵי הַהוֹרִים הוּא גְּשָׁמִי. וְהוּא שֶׁהַזְּהִירָה הַתּוֹרָה, כִּי עַל הָאָדָם לְהִתְיַרָא וְלִקְא מְאוּתוֹ חֶלְקֵ שֶׁהִנִּיחוּ בּוֹ אָבִיו וְאָמוּ, אֲבָל חֶלְקוֹ שֶׁל הַשְּׂתַפְּי הַשְּׁלִישִׁי שֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָת שְׁבֻתָּה, אֵין צוֹרֵךְ לְהִתְיַרָא מִמֶּנּוּ, כִּי הוּא גּוֹפּוֹ יֵשׁ בּוֹ שְׁמִירָה.

וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה
(שמות כה, ב)

פֶּרֶשׁ רַש"י "לִי - לְשָׁמִי". וְיֵשׁ לְרַמֵּז בְּדַבְּרֵי שֶׁהַתְּפִנָּה לְשֵׁם הַגְּוִי"ה הַקִּדּוּשׁ.
כִּי יָדוּעַ מְדַבְּרֵי ה' אֲבִיר יַעֲקֹב' זי"ע שֶׁעַל יָדֵי מַתָּן צְדָקָה מִתְּגַדְּלֵת הַשְּׂכִינָה הַקִּדּוּשָׁה וְנוֹסְף בָּהּ אור, וְהַדִּינִים מִמִּתְקִים וְנִהְפְּכִים לְרַחֲמִים, וְהַשְּׂכִינָה שֶׁהִיְתָה קְרוּיָה 'צְדָקָה' - לְשׁוֹן דִּין - נִשְׁלַמְתָּ ל'צְדָקָה'.

וּבְמַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה נִרְמַז שְׁמוֹ שֶׁל הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּדֶרֶךְ זֶה: הַפּוּרְטָה הַנִּתְּנָת לְעֵנִי רוֹמְזָת לְאוֹת י', יָד הַנוֹתֵן הָאוֹחֶזֶת בְּמִטְבַּע רוֹמְזָת לְאוֹת ה', זְרוּעַ הַפְּשׁוּטָה שֶׁל הָעֵנִי הַמְקַבֵּל רוֹמְזָת לְאוֹת ו', וְכִפֵּי יָדוֹ הַמְקַבֵּלֵת אֶת הַמִּטְבַּע רוֹמְזָת לְאוֹת ה'. הוּא שֶׁאָמַר הַנְּבִיא (ישעיה לב יז) 'וְהִיָּה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שְׁלוֹם'. שֶׁעַל יָדֵי מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה נַעֲשֵׂה שְׁלוֹם וְרַחֲמִים. וְהוּא שֶׁאָמַר הַכְּתוּב "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה", שֶׁתְּהִיָּה הַתְּרוּמָה בְּאוֹפֵן כֶּזֶה שֶׁתִּמְלֵא אֶת שֵׁם ה' כְּסֻדְרוֹ.

וּכְפִי שֶׁכָּף, רְאוּי לְהַזְהֵר וְלִתֵּת צְדָקָה כְּסֻדְרֵ שֵׁם הַגְּוִי"ה, וְיֵשׁ לְהַקְדִּים וְלִתֵּת צְדָקָה לְעֵנִי בְּטָרִם וּפְשׁוּטָת אֶת יָדוֹ, שֶׁעַל יָדֵי זֶה תְּהִיָּה הַיָּד בְּרַשׁוּנָה וְהַיָּד בְּצַחְרוּנָה.

וְזֶה אֲשֶׁר בְּקֶשׁ הַמֶּן הַרְשָׁע, לְהַפִּיֵן אֶת סֻדְרֵ

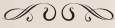

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתָךְ

(ויקרא יט, יז)

לְשַׁעֲרָה, אֵלֵא יֵשׁ לַעֲמֹד עֲלָיו וְלַעֲמֹל בְּחַנוּכּוֹ עַד
שְׁתָּהָא הַשְּׁלֵהֶבֶת עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ.

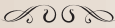

וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַּתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ

(דברים ח, י)

הַאֲכִילָהּ אִי אַפְשָׁר לְכַנּוֹתָהּ שׁוֹבַע, שְׁהֵרִי בַחֲלָף
כְּמָה שְׁעוֹת אַחַר הַאֲכִילָה שׁוֹב הַאֲדָם רַעֲב,
וּמָה הוֹעִילָה הַאֲכִילָה הַקּוֹדֶמֶת אִם נִזְקַק לְאֶכֶל
שׁוֹב. לְעַמְתָּהּ, הַבְּרָכָה, שְׁהִיא דָּבָר שֶׁבְּקֹדֶשׁ
וְהִיא מִצְוֹת עֲשֵׂה מְדַאוּרֵיתָא, מוֹתִירָה בְּאֲדָם
חוֹתָם נִצְחִי שְׁאִינוּ נִמְחָה.

לְכֹן תַּנְתָּ "וְשִׁבַּעְתָּ" נִמְשַׁכְתָּ אַחַר "וּבִרְכַּתָּ",
דִּהְיִינוּ: "וְאֶכְלֶתָּ", וְלֹא אַחַר מִפְּנֵי "וְשִׁבַּעְתָּ וּבִרְכַּתָּ"
- שְׁתִּהֵי שִׁבַּע מֵהַבְּרָכָה.

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם

לֹא אוֹכֵל עוֹד לְצִאֲתָא וְלִבּוֹא

(דברים לא, ב)

יֵשׁ לְדַקְדֵּק, שְׁהֵרִי בְּפִסְיוֹקִים הַאֲחֵרוֹנִים נֹאמֵר
(דברים לד ז) "וּמִשָּׁהּ בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
בְּמַתּוֹ לֹא כְהִתָּה עֵינֹו וְלֹא נָס לַחֹה", וּמִדּוּעַ
אָמַר לִישְׁרָאֵל שְׁכַחוּתֵי עֲזָבוּהוּ וְאִינוּ יְכוֹל עוֹד
לְצִאֲתָא וְלִבּוֹא.

אֵלֵא וְדֵאִי לֹא נִחְלַשׁ מִשָּׁה רַבְּנֵנוּ ע"ה, וְעַד יוֹמָה
הַאֲחֵרוֹן "לֹא כְהִתָּה עֵינֹו וְלֹא נָס לַחֹה", וּמָה

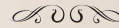
טַעַם שֶׁכִּפְּלָה הַתּוֹרָה 'הוֹכַח תּוֹכִיחַ', לְהוֹרוֹת
לְאֲדָם שֶׁקֹּדֶם עֲלָיו לְהוֹכִיחַ אֶת עַצְמוֹ וְלִתְקֹן
אֶת מַעֲשָׂיו, וְרַק לְאַחַר מִפְּנֵי יוֹכֵל לְהַתִּיצֵב
כְּמוֹכִיחַ בְּשַׁעֲרָה וְלִהְיֵיר לְאַחֲרֵים.

כִּי אַחַת עֲשָׂרָה זָהָב מְלֶאכֶה קִטְרֶת

(במדבר ז, יד)

בְּדָרְךָ דָּרְשׁ וְרַמְזוּ, יֵשׁ לְרַמּוֹז, "כִּי" רֹאשֵׁי תַבּוֹת
כְּסֹף פְּיֹס, לְרַמּוֹז עַל הַנּוֹתָן פְּרוּטָה לְעַנִּי
וּמְפִיֹסוֹ בְּדָבָרִים, שְׁאֲמָרוּ חז"ל (בבא בתרא
ט: ט) "שֶׁמִּתְבָּרַךְ בִּי" אִי בְּרִכּוֹת", וְכֹן רַמּוֹז בְּתַבּוֹת
"אַחַת עֲשָׂרָה".

בְּהֵעֲלֶתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֵל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֹאִירוּ

שְׁבַע הַנֵּרוֹת

(במדבר ח, ב)

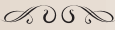
רַשִׁי פִּרְשׁ "עַל שֵׁם שֶׁהֵלֵב עוֹלָה, אָמַר לְשׁוֹן
עֲלֶיהָ, כִּי צָרִיךְ לְהִדְלִיק עַד שְׁתָּהָא הַשְּׁלֵהֶבֶת
עוֹלָה מֵאֵלֶיהָ".

יֵשׁ לְלַמּוֹד מִכָּאֵן מוֹסֵר וְרַמּוֹז לְעִנְיֵן הַחֲנוּפָה, כִּי
הִנֵּר רֹמְזוּ לְנִשְׁפָּה, כְּמֵאמַר הַקְּתוּב (מְשִׁלִּי כ כז)
'גַּר ה' נִשְׁמַת אֲדָם', וְכֹאשֶׁר מְחַנְכִים אֶת הַיֶּלֶד
וּמַעֲלִים אֵשׁ בְּנֵר, אִין דִּי בְּכָךְ לְהֵלֵיב אוֹתוֹ

הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מַאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

ועשירות אף היא ספנה גדולה.

עוד יש לרמז בפסוק זה הליכות עולם, שכן בתחלה בקש דוד המלך ע"ה על רדיפת הטוב והחסד 'כל מי חיי' בלבד, ולא הזכיר אריכות ימים, ולאחר מכן בקש "לארץ ימים". ללמדנו, כי כל טובה וחסד בעולם הזה, אין לבקש עליה אריכות ימים, ומספיק להתברך בה כל ימי חיינו. אף הזכרה לשבת בבית ה', על כך ראוי לבקש "לארץ ימים".

אמר רבי ינאי, תפלין צריכין גוף זקי כאלישע בעל כנפים, מאי היא? אביי אמר, שלא יפח בהן. רבא אמר, שלא ישון בהן. ואמאי קרי ליה 'בעל כנפים', שפעם אחת גזרה מלכות רומי הרשעה גזרה על ישראל שכל המניח תפלין ינקרו את מוחו, והיה אלישע מניחם ויוצא לשוק. ראהו קסדור אחד, רץ מפניו ורץ אחריו, וכיון שהגיע אצלו נטלן מראשו ואחזן בידו. אמר לו, מה זה בידך? אמר לו, כנפי יונה! פשט את ידו ונמצאו כנפי יונה, לפיכך קורין אותו 'אלישע בעל כנפים'.

(שבת מט.)

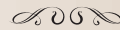
ולכאורה, מדוע הסיר אלישע בעל כנפים את התפלין מראשו, הלא אם בקש למסור את נפשו, היה עליו להותירן כשהן מנחות בראשו ולההרג על קדשת שמו יתברך. ועוד יש להקשות, מה השיכות בין אלישע בעל

שאמר "לא אוכל עוד לצאת ולבוא", גלה פי התעלה במדרגותיו עד לשער הנ' שבשערי בינה, וממקומו זה לא היה עוד בכוח להוריד ולצמצם עצמו לבני ישראל, ולכן היה עליו לקרא ליהושע בן נון ולצוותו על בני ישראל.

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו (דברים לג, א)

כאשר נפרד משה רבנו מבני ישראל, האציל להם ברכתו, שיזכו כלם למדרגה זו של 'איש האלקים', זו היתה ברכתו, והוא אשר שאל ובקש במאמרו (במדבר יא כט) "ומי יתן כל עם ה' נביאים".

אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי ושבתי בבית ה' לארץ ימים (תהלים כג, ו)

ידוע כי תבת אף' באה למעט, ומדוע בקש דוד המלך ע"ה מעוט טובה וחסד.

אלא שמעוט אין משמעותו בטול מכל וכל, אלא מעוט הרבוי, שיהא במדה נכונה וראויה. וזאת הברכה אשר בקש דוד המלך ע"ה, שיהא לו טוב וחסד במדה, לא ברבוי מפלג ולא במעוט הגמור, כי עני חשוב כמת

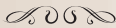

הַאֲדַמוּ"ר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

בפֿשטות, הפֿננה פֿי גַם אַם רוֹאִים צוֹרְבֵּא מֵרַבֵּן יוֹרֵד מִנְכֶסֶי וְנִגְזַרְתָּ עָלָיו עֲנִיּוֹת, אַף אֵינוֹ נִזְקֵק לַחֲזֵר עַל הַפְתָּחִים. אַף יִתְּנוּ לְהַעֲמִיס בְּדַבְרִים פֿנְנָה עֲמָקָה יוֹתֵר, שְׁמַצוֹרְבֵּא מֵרַבֵּן נִדְרָשׁ שְׁיִכְנוּ הֵיטֵב בְּאַמִּירַת "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ" שְׁבַאַמִּירַת 'אַשְׁרִי'. וְלָכֵן, אַם רוֹאִים צוֹרְבֵּא מֵרַבֵּן שְׁנַעֲשֵׂה עֲנִי, יֵשׁ לְלַמֵּד מִכָּף שְׁ"אַהֲדוּרֵי אַפְתָּחָא לֹא מִיְהָדָר" - שְׁפַנְרָאָה לֹא כִּיּוֹן בְּאַמִּירַת "פּוֹתַח אֶת יָדְךָ".

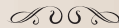
אָמַר רַבֵּי חֲנִין בַּר פֶּפְאָה, כָּל שְׂאִין יֵינן נִשְׁפָּף בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ כַּמֵּים אֵינוֹ בְּכָלל בְּרַכָּה
(עירובין סה.)

טַעַם שְׂאִין הַנִּשְׁפָּף הוּא סִימָן בְּרַכָּה, לְפִי שְׁהַפְתּוֹב אוֹמֵר (משלי לאו) "תִּנּוּ שֶׁכֶר לְאוֹבֵד וַיֵּין לְמָרִי נִפְשׁ", וְאַם כֵּן הֵינן הַנִּשְׁפָּף הוּא בְּטוֹל מְרִירוֹת הַנִּפְשׁ וַאֲיֵן לָךְ בְּרַכָּה גְדוֹלָה מֵאִז.

וּבְזֵה יוֹבֵן הַמִּנְהַג שְׁפַאַשֵׁר הַמְבָרֵךְ עַל הַכּוֹס אוֹמֵר 'סְבָרֵי מְרַנֵּן' עוֹנִים לְעַמְתּוֹ 'לְחַיִּים', כְּדֵי שְׁלֹא יִחְשְׁבוּ הַבְּרִיּוֹת שְׁשִׁתִּית הֵינן מִסְמָלַת אֶת הַשׁוֹתָה כְּמֵר נִפְשׁ. לְפִיכָּה, קוֹרְאִים 'סְבָרֵי מְרַנֵּן', שְׁיִשְׁמְעוּ כָּלֵם אֶת הַסְּבָרָה, שְׁהֵינן הַזֵּה אֵינוֹ לְמָרִי נִפְשׁ אֶלָּא דּוֹקָא 'לְחַיִּים' ---

כַּנְפִּים לְזֵהִירוֹת וְהַשְׁמִירָה עַל גּוּף נָקִי בְּשַׁעַת הַנְּחַת הַתְּפִלִּין.
וְנִרְאָה, פֿי בְּשַׁעַת שְׁאַדָּם מִפְּחַד וְחֵרֵד קֶשֶׁה לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ מִפְּנֵי הַפְּחָה. וְאַלִישֵׁעַ הַסִּפִּים לְמִסֵּר נִפְשׁוֹ עַל קְדוּשַׁת שְׁמוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהַטַּעַם שְׁהַסִּיר אֶת תְּפִלְיוֹ מִרְאֵשׁוֹ הִיָּה רַק מִחֲמַת שְׁחִשֵׁשׁ שְׁיִפְיֵי בְּהוֹ. וְהֵנָּה, אַם הִיָּה מִשְׂאִיר עָלָיו אֶת הַתְּפִלִּין יִתְּנוּ שְׁהִיָּתָה קְדוּשַׁת הַתְּפִלִּין מִגְּנָה עָלָיו, וּבְהַסְתָּרְתוֹ הַסְתַּפְּנוּ בְּנִפְשׁוֹ שְׁיִרְאוּ שְׁתְּפִלְיוֹ בְּיָדָיו, וְאַף עַל פִּי כֵן מִסֵּר אֶת נִפְשׁוֹ לְחִלוּץ אֶת הַתְּפִלִּין כְּדֵי שְׁלֹא לְהַסְתַּפְּנוּ בְּהַפְּחָה בְּעוֹד הַתְּפִלִּין עָלָיו.

רַבֵּי יוֹחָנָן קָרִי לְמֵאֲנִיָּה 'מַכְבְּדוֹתֵי'
(שבת קיג.)

לְכַאוֹרָה, פֿי צַד תְּלָה רַבֵּי יוֹחָנָן אֶת כְּבוֹדוֹ בְּבִגְדָיו, שְׁהֵם לְבוּשׁ חִיצוֹנֵי וַאֲיֵן בְּהֵם מֵהוּת מִשְׁלָהֵם. אֶלָּא עֲנֻתָנוֹתוֹ שֶׁל רַבֵּי יוֹחָנָן דְּבָרָה מֵתוֹךְ גְּרוֹנוֹ. פֿי רָאָה שְׁהַבְּרִיּוֹת חוֹלְקִים לוֹ כְּבוֹד וְהַתְּפִלָּא פֿי צַד יִתְּנוּ שְׁמַכְבְּדִים אוֹתוֹ. וְלִבְסוֹף הַסִּיק, פֿי בְּגַלל שְׁעוֹטָה הוּא מְלִבוּשֵׁי כְּבוֹד, 'חִלּוּקָא דְרַבָּנָן', לָכֵן טוֹעִים בוֹ וּמַכְבְּדִים אוֹתוֹ.

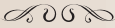
אָמַר רַב יוֹסֵף, נִקְיִטִינן הַאי צוֹרְבֵּא מֵרַבֵּן לֹא מֵיעֲנִי. וְהָא קָא חֲזִינן דְּמֵיעֲנִי? אַם אֵיתָא דְּמֵיעֲנִי - אַהֲדוּרֵי אַפְתָּחָא לֹא מִיְהָדָר
(שבת קנא.)

הַאֲדַמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֲצִירָא זי"ע

רבֵּי מֵאִיר יְדוּעָה שְׁחִיִּישׁ לְמִיעוּטָא, וְלָכֵן גַּם בְּמִקּוּם שְׁעָל פִּי רַב אֵין סְפוּי לִישׁוּעָה ח"ו, כְּגוֹן בְּמִצָּב שֶׁל "רַב גּוֹסְסִין לְמִיתָה", אַף עַל פִּי כֵן לְדַעַת רַבֵּי מֵאִיר יְכוּלִים לְמַצֵּא יְשׁוּעָה כִּי הוּא סוּמְךָ עַל הַמִּיעוּט.

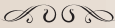

וְאָמַר חֲזַקִּיָּה אָמַר רַבֵּי יְרֵמְיָה מְשׁוּם רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי, רְאִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּה וְהוּן מוֹעֲטִין (סוכה מה:)

'בֶּן עֲלִיָּה' הוּא צְדִיק תָּמִים שְׂאִינוּ מִפְּסִיק לַעֲלוֹת וְלַהֲתַעֲלוֹת. עַבְדוּתוֹ אֵינָה יוֹדַעַת נְפִילוֹת וִירִידוֹת, וְכָל יָמָיו מִמָּשׁ הוּא אוֹחֲזֵ בְּעֲלִיָּה מִתְמַדְּת. זֶהוּ 'בֶּן עֲלִיָּה', וְהוּן מוֹעֲטִין.

עוֹד יֵשׁ לְהַעֲמִיס בְּכּוֹנֵת הַמַּאֲמָר, שְׂאִין אָדָם יְכוּל לְהִיוֹת 'בֶּן עֲלִיָּה' אֲלֵא אִם כֵּן הוּא מְמַעֵט עַצְמוֹ. זֹאת עוֹדוֹ: כְּכֹל שְׂאָדָם מִתְעַלָּה יוֹתֵר, כָּף עֲלָיו לְמַעֵט עַצְמוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר.

וְאֵף זֹאת יֵשׁ לְדַעַת בְּדַבְּרֵי רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאֵי, כִּי כָּל בֶּן עֲלִיָּה יֵשׁ לוֹ גַּם חֶלֶק שֶׁל 'מוֹעֲטִין', וְלֹא תִתְּכֵן עֲלִיָּה רְצוּפָה מִבְּלֵי שְׂיָהוּ גַם יָמֵי יְרִידָה וַמְעוּט.

כָּל שְׂרִאֲת חֲטָא קוֹדְמַת לְחֲכָמָתוֹ חֲכָמָתוֹ מִתְקַיְמַת (אבות ג, ט)

וְהֵלֵא אָמְרוּ (אבות פ"ב מ"ה) "אֵין בּוֹר יָרָא חֲטָא", וְכִיצַד תִּהְיֶה יְרִאֲת חֲטָא קוֹדְמַת לְחֲכָמָה אִם אֵי אַפְשָׁר לְהַשְׁיָגָה כְּשֶׁהוּא בּוֹר

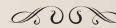
בָּא לְטָמָא פּוֹתְחִין לוֹ, בָּא לְטָהַר מְסִיעִין אוֹתוֹ (יומא לח:)

הַהֲבִדֵּל בֵּין תְּבוּת 'חֲמִיץ' ו'מִצָּה' הוּא נִקְדָּה קְטָנָה הַמְבַדֵּלָה בֵּין הַחֵי"ת ל'ה"א, וְהַמִּצָּה רוֹמְזַת לַיֶּצֶר הַטּוֹב וְהַחֲמִץ לַיֶּצֶר הָרַע, וְרַק נִקְדָּה קְטָנָה הִיא הַמְבַדֵּלָה בֵּין שְׁנֵי הַיֶּצְרִים. וְזֶהוּ שְׂאָמְרוּ שֶׁהֵבֵא לְטָמָא עַצְמוֹ ח"ו - מְשִׁמֵּם פּוֹתְחִים לוֹ אֶת הַחֵי"ת וְהוֹפְכִים אוֹתָהּ ל'ה"א, כְּדִי שְׂיֻכַּל לְשׁוּב וְלַהֲפֹךְ אוֹתָהּ לְמִצָּה.

כָּל תְּלָמִיד חָכֵם שְׂאִין תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ אֵינוֹ תְלָמִיד חָכֵם (יומא עב:)

יֵשׁ לְרַמֵּז, כִּי בְּתַבַּת 'תּוֹכוֹ' יֵשׁ בְּאִמְצָעָה אוֹתִיּוֹת כ"ו שָׁהֵם שֵׁם הַגּוֹי"ה, וּבְתַבַּת 'כְּבָרוֹ' יֵשׁ אוֹתִיּוֹת שֵׁם הַהֲוֶה"ה מְבַחוּץ. הוּא שְׂאָמְרוּ חז"ל, שְׁעַל תְּלָמִיד חָכֵם לְהִיוֹת בְּבִחִינַת 'תּוֹכוֹ כְּבָרוֹ', שְׁשֵׁם הַהֲוֶה"ה יִשְׁכֵּן בְּבִנְיַמִּיתוֹ וְיֵאִיר בְּחִיצוֹנֵיּוֹתוֹ.

"דְּאָגָה כְּלָב אֵישׁ יִשְׁחָנָה" - רַבֵּי אֲמִי וְרַבֵּי אָסִי. חַד אָמַר יִשְׁחָנָה מְדַעֲתוֹ, וְחַד אָמַר יִשְׁחָנָה לְאַחֲרִים (יומא עה:)

"יִשְׁחָנָה לְאַחֲרִים" הַפְּנִנָה לְרַבֵּי מֵאִיר הַמְכוּנָה אַחֲרִים, הֵינּוּ שְׂחִינּוֹ צְדָקָה לְצְדָקַת רַבֵּי מֵאִיר בְּעַל הַנֶּסֶס, וּבְכָף תּוֹסֵר מְמַנּוֹ הַדְּאָגָה. וְזֶהוּ שְׂאוּמְרִים "אֲלֵקָא דְרַבֵּי מֵאִיר עֲגִנִי", כִּי דַעַת

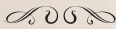
הַאֲדָמוֹר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֶצִירָא זי"ע

חַיֵּב אָדָם לְבָרוּךְ מֵאָה בְּרִכּוֹת בְּכָל יוֹם
(מנחות מג:)

בְּשֵׁבֶת קִדְשׁ אָנוּ מְחַסְרִים מִמִּנְיֵן הַבְּרִכּוֹת
בַּתְּפִלָּה (בַּתְּפִלַּת הַעֲמִידָה שְׁבַע בְּרִכּוֹת, וְלֹא
תִשַׁע עֶשְׂרֵה), וְאָנוּ מְשַׁלְּמִים אוֹתָן בְּמַגְדָּנִים
וּבַפְּרוֹת, כְּמֵאֲמָרָם "בְּשֵׁבֶתָא וּבִיּוֹמֵי טְבִי טַרְחוּ
וּמִמְלֵי לְהוּ בְּאִיסְפָּרְמְקֵי וּמַגְדִּי".

וְהִנֵּה מְצִינּוּ בַּגְּמָרָא (חולין פז.) "מַעֲשֵׂה בְּאֶחָד
שֶׁשָּׁחַט וְקָדַם חֲבֵרוֹ וְכִסָּה, וְחִיבּוּ רַבּוֹ גְּמִלְיָאֵל
לְתַן לוֹ עֶשְׂרֵה זְהוּבִים", וּמִסִּיקָה הַגְּמָרָא,
שֶׁעֶשְׂרֵה זְהוּבִים אֵלּוּ הוּשְׁתָּנוּ עָלָיו כְּשֶׁכָּר
בְּרַכָּה וְלֹא כְּשֶׁכָּר מִצְוָה - וּמִכָּאֵן שֶׁשְׁזָוְיָה שֶׁל
כָּל בְּרַכָּה נֶאֱמָד בַּעֲשְׂרֵה זְהוּבִים. לְכַשְׁנַחֲשֵׁב
נִמְצָא, שֶׁכָּל הַמְּשָׁלִים לְבָרוּךְ מֵאָה בְּרִכּוֹת בְּכָל
יוֹם, יֵשׁ בְּיָדוֹ עֶרְפוֹ אֶלֶף זְהוּבִים. וּבְשֵׁבֶת קִדְשׁ
שְׁחִסְרוֹת עֶשְׂרִים בְּרִכּוֹת לְהַשְׁלֵמַת הַמִּנְיָן,
נִמְצָא שֶׁעֶרְפוֹ הַפְּרוֹת הוּא מֵאֵתִים ז.ז.

הוּא שֶׁאָמַר שְׁלֵמָה הַמְּלָךְ ע"ה (שיר השירים
ח יב) "הָאֶלֶף לָךְ שְׁלֵמָה" - אֵלּוּ הַמְּשָׁלִימִים
מֵאָה בְּרִכּוֹת בְּכָל יוֹם - וּמֵאֵתִים לְנִטְרִים אֶת
פְּרִיּוֹ, עַל יְדֵי פְרוֹת וּמַגְדָּים.

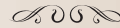

גְּדוּלִים צְדִיקִים בְּמִיתָתָן יוֹתֵר מִבְּחַיֵּיהֶן
(חולין ז:)

הַצְּדִיקִים, כָּכָל שֶׁהֵם מְרַבִּים לְהַמִּית עֲצָמָם
בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה, כִּן "וְיִתֵּר מִבְּחַיֵּיהֶן" - הַדְּבָר
נוֹתֵן בָּהֶם חַיּוּת...

וְעַם הָאָרֶץ. אֵלּא צְרִיף הָאָדָם בַּתְּחִלָּה שֶׁתְּהִיָּה
לוֹ קֶצֶת יְרָאָה, בְּדַרְגָּה נְמוּכָה, 'יְרָאָה תִּתְּאָה',
קִבְּלַת עַל וְהִבְנָה כִּי יֵשׁ לְהַשְׁמַע לְדָבָר ה',
וּמִדַּרְגָּה זוֹ תִּקְדָּם לְחֻכְמָה, וְאַחַר כֵּן יִשְׁיֵג יְרָאָת
חֻטָּא בְּדַרְגָּה עֲלִיוֹנָה.

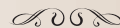
וְאִפְשָׁר שֶׁהוּוּ הַחֲלוּק בֵּין 'יְרָאָת חֻטָּאוֹ' שֶׁיֵּשׁ
לְהַקְדִּים לְחֻכְמָה ל'יְרָאָת חֻטָּא' שֶׁהַבּוֹר אֵינּוּ
זוֹכֵר לָהּ. כִּי בַתְּחִלָּה עָלָיו לְרַכֵּשׁ 'יְרָאָתוֹ',
בְּדַרְגָּה שֶׁהוּא רְאוּי לָהּ וּמִסְגָּל לְהַבִּין אוֹתָהּ,
וְלְאַחַר מִכֵּן בְּאֲמֻצָּעוֹת הַחֻכְמָה יִשְׁיֵג 'יְרָאָת
חֻטָּא' אֲמִתִּית.

מִצְוָה גּוֹרֶרֶת מִצְוָה
(אבות ד, ב)

בַּגְּמָרָא מְצִינּוּ (פסחים קז:): לְשׁוֹן "חֲמָרָא
מִיִּגְרָר גְּרִיר", שֶׁפְּרוּשׁוֹ, שֶׁהֵינּוּ בַּתְּחִלַּת
הַסְּעוּדָה גּוֹרֵר וּמִבִּיא אֶת הַתְּאָבוֹן לְאֶכָּל. עַל
זוֹ הַדְּרָף, כִּנּוּי חֲז"ל בְּמֵאֲמָרָם "מִצְוָה גּוֹרֶרֶת
מִצְוָה", שֶׁמִּצְוָה אַחַת הַנְּעֻשִׂית כְּרָאוּי, מְכַנִּיסָה
תְּאָבוֹן בְּלֵב הָאָדָם לְקַיֵּם עוֹד מִצְוֹת.

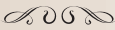
פְּרוּשׁ נוסף: 'מִצְוָה' לְשׁוֹן צְוִתָּא, שֶׁעַל הַמִּצְוֹת
לְהַעֲשׂוֹת מִתּוֹף צְוִתָּא לְבוֹרָא עוֹלָם, בְּדִבְקוֹת
וּבְקִשְׁר שֶׁל קְוִימָא, וְרַק אַז הִיא גּוֹרֶרֶת אֶת
הַמִּצְוָה הַבְּאָה. מֵה שְׁאִין כֵּן הַמְּקַיֵּם מִצְוֹת
מִתּוֹף יְרָאָה, כָּל מִצְוָה בְּפָנֶי עֲצָמָה הִיא וְאִינָה
מוֹשְׁכַת בְּעַקְבוֹתֶיהָ מִצְוֹת נוספות.

הַאֲדַמוּ"ר הַגַּה"ק רַבֵּי מֵאִיר אַבִּיחֻצִירָא זי"ע

לְכַאוּרָה, אִיךָ שְׂיָךְ גִּילָה בְרַעְדָּה, וְהֵם שְׂתִי
 הַכְּכִים, וּבְמִקּוֹם גִּילָה אִין רַעְדָּה, וּמִקּוֹם רַעְדָּה
 אִין גִּילָה. אֶלָּא יֵשׁ כָּל מִינֵי יִרְאוֹת בְּעוֹלָם,
 כְּמוֹ שְׂמֵבִיא הַרְבּ אֹר הַחַיִּים הַקְּדוֹשׁ בְּכַפָּה
 מְקוֹמוֹת, יִרְאֵת שְׂמִים, יִרְאֵת הַבְּרִיּוֹת וְכו', וְעַל
 זֶה אוֹמֵר דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, כִּי מִי שְׂיֵשׁ
 לוֹ אֵת עֶקֶר הַיִּרְאָה, שֶׁהִיא יִרְאֵת שְׂמִים, עָלָיו
 לְשׂוֹשׁ וְלְשִׂמְחַת שְׁהִירְאָה שְׁהוּא גֵרָא, הוּא יִרְאֵת
 שְׂמִים, שְׂאִין לוֹ יִרְאָה אַחֲרֵת כִּי אִם יִרְאֵת ה'
 חֶפְצוֹ, וְזֶהוּ שְׂאָמֵר 'וְגִילוּ בְרַעְדָּה', שְׂיִגִיל בְּכָף
 שְׂזוּכָה לְהִיּוֹת יִרָא שְׂמִים.

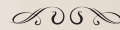

בְּתֵי כְּנִסוֹת וּמְדַרְשׁוֹת אֶפְלוּ שׁוּמְמִין הֵן בְּקֻדְשֵׁינָן

וְהַשְּׂמוּתֵי אֵת מְקַדְשֵׁיכֶם (ויקרא כו לא),
 וְדַרְשׁוּ חַז"ל (מגילה כח). שְׂבְּתֵי כְּנִסוֹת וּבְתֵי
 מְדַרְשׁוֹת אֶפְלוּ כְּאֲשֶׁר הֵם שׁוּמְמִין נוֹתְרִים הֵן
 בְּקֻדְשֵׁינָן. וְלְכַאוּרָה מֵהֵיכָן לְמִדָּה זֹאת הַגְּמָרָא.
 אֶלָּא שְׂבָכָל פַּעַם שְׂנִזְכֹּר בְּכַתוּב מְקַדְשׁ, מִיַּחַס
 אוֹתוֹ הַכְּתוּב אֵל ה' יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׂנִזְכֹּר (ויקרא
 כו יא) 'וְנִתְתִי מִשְׁכְּנֵי בְּתוּכְכֶם', אֵת מִשְׁכְּנֵי
 אֲשֶׁר בְּתוּכְכֶם' (שם טו לא), 'וְעִשׂוּ לִי מְקַדְשׁ'
 (שמות כה ח), וְרַק בְּפִסּוּק זֶה יַחַס הַכְּתוּב אֵת
 הַמְּקַדְשׁ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹמְרוֹ 'מְקַדְשֵׁיכֶם',
 כִּי כְּבִיכּוֹל מְשׁוּמִים הַקַּב"ה רַק אֵת חֲלָקֶם שֶׁל
 יִשְׂרָאֵל וְלֹא אֵת חֲחֻלְקֶם שֶׁלּוֹ, כִּי חֲחֻלְקֶם שֶׁל
 הַקַּב"ה נוֹתֵר בְּקֻדְשֵׁינוֹ, וְזֶהוּ שְׂאָמֵר וְהַשְּׂמוּתֵי
 רַק אֵת חֲחֻלְקֶם, וְלֹא אֵת חֲלָקֵי.

ה' מְלָךְ ה' מְלָךְ ה' יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד
 לְכַאוּרָה הַסֵּדֶר הַנִּכּוֹן הִיָּה לְהַקְדִּים בְּלִשׁוֹן עֶבֶר
 וְלֵאחֹר מִכֵּן בְּלִשׁוֹן הוֹוָה, וְהִיוּ צְרִיכִים לוֹמַר "ה'
 מְלָךְ" וְרַק לֵאחֹר מִכֵּן "ה' מְלָךְ".

וְיֵשׁ לְבָאֵר עַל פִּי מַה שְׂאָמְרוּ חַכְמִים (נדרים י.)
 שְׁהַמְקַדֵּשׁ קָרְבָן יֹאמֵר "קָרְבָן לַה'" וְלֹא "לַה'
 קָרְבָן", שְׂמָא יִמּוֹת לֵאחֹר אֲמִירַת שֵׁם ה' וְנִמְצָא
 מוֹצִיא שֵׁם שְׂמִים לְבִטְלָה. אִף כָּאֵן חוֹשְׁשִׁים
 שְׂמָא יִמּוֹת אָדָם לֵאחֹר שְׂיִכְרִיז עַל מְלוּכַת ה'
 בְּעֶבֶר וְלֹא יִסְפִּיק לְהַמְלִיכוֹ בַּהוֹוָה, וְנִמְצָא כּוֹפֵר
 בְּעֶקֶר שְׂאִינוֹ מֵאִמּוֹ בְּכָף שְׂאֵלְקִינוֹ הוּא הִיָּה
 הוֹוָה וְיִהְיֶה, לְכֵן אוֹמְרִים תְּחִילָה בְּלִשׁוֹן הוֹוָה
 לְהַמְלִיכוֹ עֲתָה, וְאַחֲרַיִךְ מְזַכְרִים אֵת הַעֶבֶר.

וּבְנִרְכָּה עָלֶיהָ בְּקֻדְשָׁהּ וּבְטָהְרָהּ

יְדוּעָה הַקְּשִׁיָּא, מִדּוּעַ מְזַכְרִים 'בְּקֻדְשָׁהּ
 וּבְטָהְרָה' רַק בְּבִרְכַת מַעֲיִן שְׁלוֹשׁ וְלֹא בְּבִרְכַת
 הַמְּזוֹן, אִף לְפִי שְׁחִיּוֹת הָאָדָם מִן הַלְחָם, עַל כֵּן
 אִין חֲשֵׁשׁ שְׂתִיגְשָׁם הָאָדָם עַל יְדוּ, מַה שְׂאִין
 כֵּן הַמְּזוֹנוֹת וְהַפְּרוֹת שְׂעֲקָרָם לְהַנָּאֵת הָאָדָם,
 חֲשֵׁשׁוֹ חַכְמִים שְׂמָא יִתְגַּשֵּׁם בָּהֶם הָאָדָם לְכֵן
 תְּקַנּוּ לוֹמַר בְּבִרְכַתְכֶם 'בְּקֻדְשָׁהּ וּבְטָהְרָה'.

עֲבָדוּ אֵת ה' בִּירְאָה וְגִילוּ בְרַעְדָּה
 (תהלים ב יא)

